

EASO

Veiledning om mottaksforhold for enslige barn: operasjonelle standarder og indikatorer

*EASOs serie med praktiske
veiledninger*

Desember 2018

EASO

Veiledning om mottaksforhold for enslige barn: operasjonelle standarder og indikatorer

*EASOs serie med praktiske
veiledninger*

Desember 2018

Ansvarsbegrensning

Denne oversettelsen er ikke kvalitetssjekket av vedkommende nasjonale myndigheter. Kontakt [EASO](#) hvis du mener at oversettelsen ikke er i tråd med terminologien som brukes nasjonalt.

Manuskriptet ble ferdigstilt 27. august 2018.

Verken EASO eller personer som opptrer på vegne av EASO er ansvarlig for eventuell bruk av informasjonen i denne publikasjonen.

Luxembourg: Den europeiske unions publikasjonskontor, 2018

Print	ISBN 978-92-9485-664-7	doi:10.2847/36031	BZ-01-18-726-NO-C
PDF	ISBN 978-92-9485-663-0	doi:10.2847/520304	BZ-01-18-726-NO-N

© Det europeiske støttekontoret på asylfeltet, 2018

Gjengivelse er tillatt med kildeangivelse.

For all bruk og reproduksjon av bilder og annet materiale som EASO ikke har opphavsretten til, må det søkes tillatelse direkte fra rettighetshaverne.

Innhold

Forkortelser	5
Innledning	6
Innledende merknader	6
Enslige barns sårbarhet	7
Prinsippet om barnets beste	7
Veiledningens omfang	10
Rettslig ramme og generelle prinsipper	12
Struktur og format	13
Hvordan lese veiledningen	15
1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn	17
1.1 Informasjon.....	18
1.2 Medvirkning.....	19
1.3 Representasjon.....	20
2. Særlige behov og sikkerhetsrisikoer	22
2.1 Særlige behov.....	23
2.2 Sikkerhetsrisikoer.....	25
3. Tildeling av mottaksplass	27
4. Daglig omsorg	30
5. Bemanning	34
6. Helsetjenester	37
7. Utdanning – innføringsklasser og yrkesrettet opplæring	40
7.1 Tilgang til utdanningssystemet og andre former for undervisning.....	41
7.2 Innføringsklasser.....	42
7.3 Tilgang til yrkesrettet opplæring.....	43
8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger	44
8.1. Mat.....	45
8.2. Klær og husholdningsartikler.....	46
8.3. Dagpenger.....	48
9. Innkvartering	49
9.1. Sted.....	49
9.2. Infrastruktur.....	50
9.3. Sikkerhet.....	53
9.4. Fellesarealer.....	54
9.5. Sanitærforhold.....	55
9.6. Vedlikehold.....	57
9.7. Kommunikasjonsutstyr og -tjenester.....	57
Vedlegg I – Sammendragstabell	59

Forkortelser

CEAS	Det felles europeiske asylsystemet (Common European Asylum System)
KOM	Europakommisjonen
Barnekonvensjonen	FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989)
EASO	Det europeiske støttekontoret på asylfeltet (European Asylum Support Office)
EU	Den europeiske union
EU+-stater	Medlemsstatene i EU pluss Norge og Sveits
EU-pakten	Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter
Mottaksdirektivet	Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/33/EU av 26. juni 2013 om fastsettelse av standarder for mottak av personer som søker om internasjonal beskyttelse (omarbeiding)
UNHCR	FNs høykommissær for flyktninger

Innledning

Innledende merknader

Det omarbeidede **Mottaksdirektivet** (Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/33/EU av 26. juni 2013, heretter Mottaksdirektivet) fastsetter standarder for mottak av personer som søker internasjonal beskyttelse. Det har som mål å sikre en verdig levestandard og sammenlignbare levekår i alle EU-medlemsstater.

Samtidig gir Mottaksdirektivet rom for betydelig skjønn når det gjelder definisjonen av hva som utgjør en verdig levestandard og hvordan dette kan oppnås. Men det er store forskjeller i hvordan de nasjonale mottakssystemene er oppbygd og i reglene for mottakstilbudet, dermed varierer standarden på mottakstilbudet i medlemsstatene, Norge og Sveits (EU+-statene).⁽¹⁾

I «European Agenda on Migration»⁽²⁾ understrekes betydningen av et tydelig system for mottak av personer som søker internasjonal beskyttelse, som del av en sterk felleseuropeisk asylpolitikk. Den viser særlig til behovet for ytterligere veiledning for å forbedre mottaksforholdene i alle medlemsstater.

Sårbare migranter som kommer til EU, særlig barn, også enslige barn, legger et betydelig press på nasjonale systemer og myndigheter, inkludert barnevernssystemene. Disse systemene er under stadig større press når de konfronteres med ulike behov, som for eksempel å ha personale som er kvalifisert til å håndtere særlige behov, tilby husvære og sørge for tilleggsressurser til utdanning og for å hindre at barn forsvinner.

Mens *Veiledning fra EASO om mottaksforhold: operasjonelle standarder og indikatorer* (2016) gjelder for alle som søker om internasjonal beskyttelse, tar denne veiledningen for seg aspekter ved mottak av enslige barn⁽³⁾ og deres særlige behov. Barn i migrasjon, spesielt enslige barn, krever særlig og tilpasset beskyttelse. Derfor tar standardene og indikatorene i denne veiledningen for seg enslige barns særlige behov.⁽⁴⁾ Uansett kan standardene og indikatorene som beskrives i denne veiledningen også gjelde for barn med følgeperson, for eksempel med tanke på å identifisere barns særlige behov i mottak og hvilke behov de har for helsetjenester, utdanning og fritids- og gruppeaktiviteter. Behovene i mottak som barn med følgeperson har, tas også opp i den tidligere nevnte *Veiledning fra EASO om mottaksforhold* (2016).

Det **overordnede målet** med denne veiledningen er å gi støtte til EU+-statene ved gjennomføring av sentrale bestemmelser i Mottaksdirektivet, samtidig som enslige barn sikres en tilfredsstillende levestandard som tar hensyn til deres særlige behov i mottak.

Denne veiledningen skal tjene **flere formål**:

- På *politisk plan* skal den fungere som et verktøy for å støtte reform eller utvikling og som en ramme for fastsettelse/videreutvikling av mottaksstandarder.
- På *operasjonelt plan* kan den brukes av mottaksmyndigheter/-operatører, spesielt alle som arbeider med enslige barn, som en hjelp i planlegging/drift av mottak og for å gi god omsorg med tanke på særlige behov og/eller som støtte til ansatte og i opplæringen av ansatte.

Målgruppen for denne veiledningen om mottaksforhold for enslige barn er alle som arbeider med enslige barn, samt politiske beslutningstakere. Veiledningen er rettet mot mottaksmyndigheter og skrevet med tanke på mottaksansatte. Den inneholder imidlertid elementer som vil være relevante for mange forskjellige ansatte, uavhengig av stilling og fagfelt. Når vi sier **alle som arbeider med enslige barn**, mener vi derfor alle som har direkte kontakt med enslige barn i mottakssammenheng, uavhengig av hvem arbeidsgiveren er (stat eller kommune, mellomstatlige organisasjoner, ikke-statlige organisasjoner, private leverandører osv.). Vi tenker spesielt på sosionomer, lærere og helsearbeidere, registreringsansvarlige tjenestepersoner, tolker, mottaksledere, administrativt ansatte/koordinasjonsansvarlige og representanter.

⁽¹⁾ Jf. EUs byrå for grunnleggende rettigheter, *Current migration situation in the EU: Oversight of reception facilities with reference to oversight of reception facilities for children*, s. 4, tilgjengelig på http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-september-monthly-migration-report-focus-oversight_en.pdf.

⁽²⁾ Europakommisjonen, kommisjonsmelding til Europaparlamentet, Rådet, Den europeiske økonomiske og sosiale komité og Regionkomiteen: *A European Agenda On Migration*, 13. mai 2015, KOM(2015) 240; om beskyttelse av barn i migrasjon, se Europakommisjonen, kommisjonsmelding til Europaparlamentet: *The protection of children in migration*, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig, avsnitt 4, s. 8ff.

⁽³⁾ Se s. 12 f for en definisjon av «enslige barn».

⁽⁴⁾ Etter drøftinger i EASOs nettverk av mottaksmyndigheter og i henhold til Europakommisjonens melding til Europaparlamentet: *The protection of children in migration*, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig, ble utarbeidelse av en veiledning om operasjonelle standarder og indikatorer for mottak av enslige barn identifisert som en prioritet for nettverket i 2017.

Veiledningen kan også fungere som **grunnlag for utvikling av tilsynsrammer** for å vurdere kvaliteten til de nasjonale mottakssystemene.

Dokumentet er utarbeidet i henhold til kvalitetsmatrisen EASO har utarbeidet. Det er forfattet av en arbeidsgruppe bestående av eksperter fra medlemsstatene, som har tatt imot innspill fra og konsultert en referansegruppe på feltet mottak og grunnleggende rettigheter, herunder Europakommisjonen, EUs byrå for grunnleggende rettigheter (FRA), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), ECRE (European Council on Refugees and Exiles) og IOM (Den internasjonale organisasjon for migrasjon). Før veiledningen ble endelig vedtatt av styret i EASO, ble det gjennomført samråd i EASOs nettverk av mottaksmyndigheter i EU+-statene.

Enslige barns sårbarhet

Enslige barn i migrasjon krever særlig tilpasset beskyttelse.⁽⁵⁾ De er særlig sårbare på grunn av sin alder, den lange avstanden hjemmefra og fordi de er atskilt fra foreldre eller andre omsorgspersoner. De er utsatt for risiko og har kanskje vært vitne til ekstreme former for vold, utnyttelse, menneskehandel eller fysiske, psykiske eller seksuelle overgrep før og/eller etter ankomst i EU. De risikerer å bli marginalisert og trukket inn i kriminell virksomhet eller å bli radikalisert. Enslige barn utgjør en særlig sårbar gruppe som lettere lar seg påvirke av sine omgivelser. Enslige jenter er særlig utsatt for tvangsekteskap og ekteskap i ung alder ettersom familiene deres lever i trange kår eller ønsker å se døtrene gift for å beskytte dem mot ytterligere seksualisert vold. Enslige jenter kan i tillegg allerede ha ansvar for egne barn. Videre er enslige barn med nedsatt funksjonsevne særlig sårbare ettersom de har høyere risiko for å bli utsatt for vold. Enslige barn kan også være særlig sårbare på grunn av kjønnsidentitet, seksuell legning eller kjønnsuttrykk. Derfor er det en prioritet for EU å beskytte barn i migrasjon, og særlig enslige barn, og sikre at prinsippet om barnets beste blir ivaretatt, uavhengig av status og stadium i migrasjonsprosessen.⁽⁶⁾

At enslige barns sårbarhet skal vurderes og behovene deres dekkes, betyr ikke at det ikke skal tas hensyn til de sterke sidene deres. Det nødvendige fokuset på sårbarhet bør ikke være til hinder for utviklingen av relevante retningslinjer og støtte- og omsorgspraksis som er tilpasset enslige barns behov og evner og samtidig anerkjenner utholdenheten deres.⁽⁷⁾

Prinsippet om barnets beste

Uavhengig av migrasjons- eller flyktningstatus har enslige barn først og fremst alle rettigheter som er nedfelt i FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989) (Barnekonvensjonen). Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 lyder: «Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.» Komiteen for barnets rettigheter har utstedt generelle kommentarer for å gi en autoritativ veiledning til statene med hensyn til tolkningen og gjennomføringen av Barnekonvensjonen. Generelle kommentarer fra Komiteen for barnets rettigheter som er relevante for enslige barn med hensyn til prinsippet om barnets beste, er blant annet:

- Generell kommentar nr. 12 (2009) om barnets rett til å bli hørt
- Generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn
- Generell kommentar nr. 22 (2017) om generelle prinsipper for barns menneskerettigheter i forbindelse med internasjonal migrasjon.⁽⁸⁾

Prinsippet om barnets beste gjelder på tvers av alle rettslige instrumenter i det felles europeiske asylsystemet. I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 23 skal barnets beste være et grunnleggende hensyn for medlemsstatene ved gjennomføring av bestemmelsene i Mottaksdirektivet som gjelder barn. Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter (EU-pakten) artikkel 24 lyder: «I alle handlinger som angår barn, uansett om de utføres av offentlige myndigheter eller private institusjoner, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Derfor bør

⁽⁵⁾ Europakommisjonen, kommisjonsmelding til Europaparlamentet, *The protection of children in migration*, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig.

⁽⁶⁾ Europakommisjonen, kommisjonsmelding til Europaparlamentet, *The protection of children in migration*, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig.

⁽⁷⁾ Jf. Björklund, *Unaccompanied refugee minors in Finland – Challenges and good practices in a Nordic context*, 2015; Vervliet, *The trajectories of unaccompanied refugee minors: Aspirations, agency and psychosocial wellbeing*, 2013, tilgjengelig på <https://biblio.ugent.be/publication/4337248>.

⁽⁸⁾ FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrantarbeidere og deres familiemedlemmer (CMW), felles Generell kommentar nr. 3 (2017) fra Komiteen for beskyttelse av rettighetene til alle migrantarbeidere og deres familiemedlemmer, Generell kommentar nr. 22 (2017) fra Komiteen for barnets rettigheter om generelle prinsipper for barns menneskerettigheter i forbindelse med internasjonal migrasjon, 16. november 2017, CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, tilgjengelig på: <http://www.refworld.org/docid/5a1293a24.html>.

medlemsstatene, ved anvendelse av Mottaksdirektivet, søke fullstendig etterlevelse av prinsippet om barnets beste i samsvar med henholdsvis barnekonvensjonen og EU-pakten.⁽⁹⁾

Når barnets beste vurderes, bør EU+-statene ta særlig hensyn til følgende faktorer:

- mulighetene for familiegjenforening
- barnets velferd og sosiale utvikling, med særlig hensyn til barnets bakgrunn
- sikkerhetsvurderinger, særlig om det er risiko for at barnet kan bli utsatt for menneskehandel
- barnets egne meninger sett i lys av alder og modenhetsnivå.⁽¹⁰⁾

Ytterligere veiledning finnes i EASOs *Praktisk veiledning om barnets beste i asylprosedyrer* (kommer), som gir en oversikt over prinsippet om barnets beste, relevant terminologi, forutsetninger og beskyttelsestiltak, sårbarhets- og risikoindikatorer, samt veiledning om hvordan man vurderer barnets beste.⁽¹¹⁾

Anvendelse av prinsippet om barnets beste er vesentlig for standardene og indikatorene i denne veiledningen, og bør gjennomføres i mottakstilbudet i de nasjonale systemene. Å sette prinsippet om barnets beste ut i livet krever at en rekke faktorer vurderes og settes inn i den overordnede prosessen med å gjennomføre en **barnets beste-vurdering**. Kapitlene om medvirkning, særlige behov og risikoer, tildeling av mottaksplass, daglig omsorg og helsetjenester går detaljert gjennom de mange nødvendige hensynene som bør inngå i barnets beste-vurderingen.

Vurderingene gjennomføres av personer som har direkte kontakt med enslige barn i mottakssammenheng, samtidig som det tas høyde for at barnets beste-vurderingen nødvendigvis må være en tverrfaglig vurdering. Vurderingens tverrfaglige natur innebærer at det må tas hensyn til perspektivene og synspunktene til ulike fagfolk hvis meninger har betydning for den beslutningen som skal tas om et bestemt punkt (f.eks. representanter, omsorgspersoner, sosialassistenter, psykologer, leger, lærere).

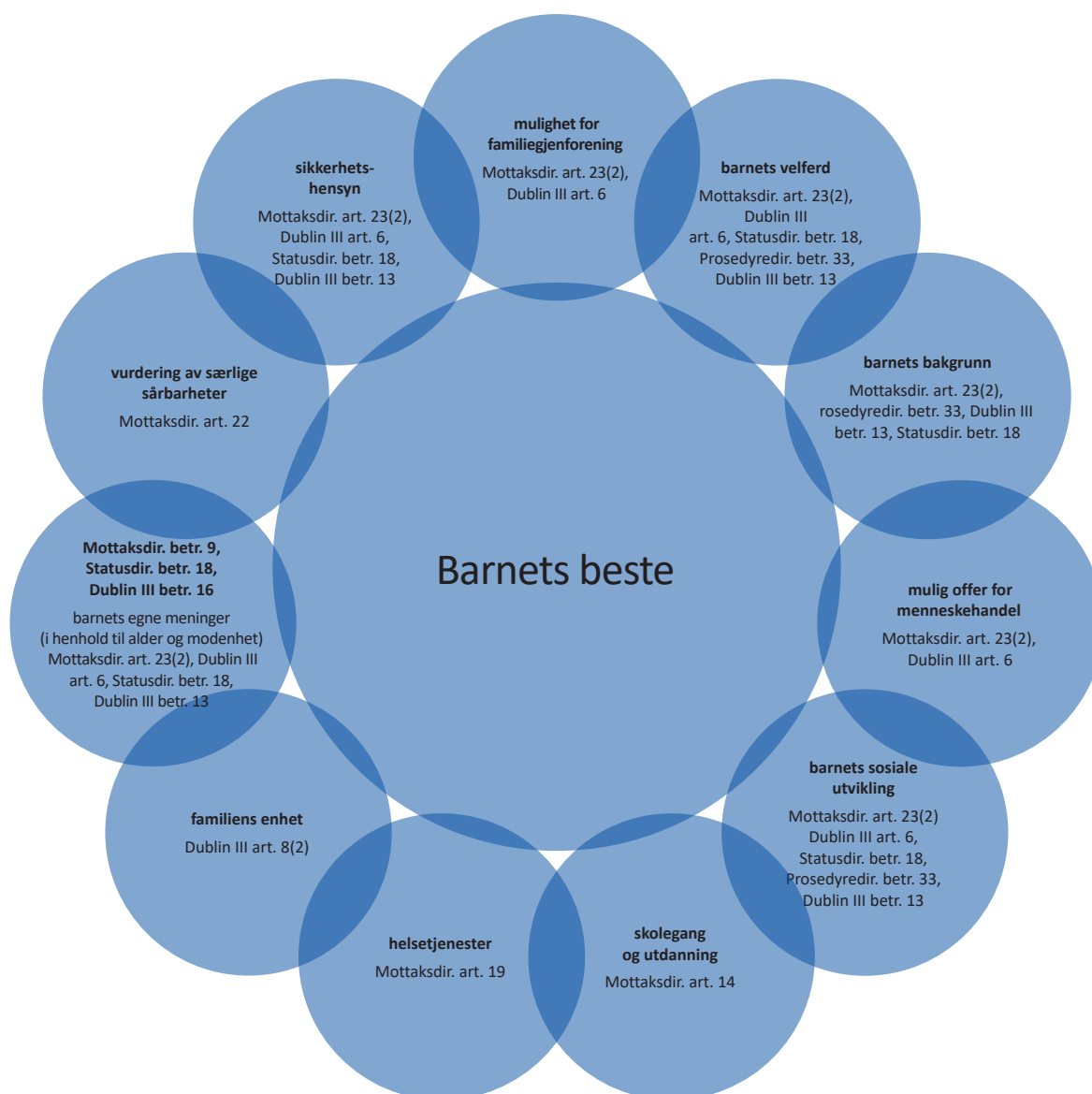
Vurderingene gjennomføres i ulike faser etter ankomst. I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 22 skal vurderingen av særlige behov ved mottak innledes innen rimelig tid etter at søknaden om internasjonal beskyttelse er inngitt. I tillegg skal medlemsstaten sikre at det blir tatt hensyn til disse særlige behovene i mottak, i henhold til bestemmelsene i Mottaksdirektivet, dersom de kommer frem senere i asylprosedyren. Medlemsstaten skal sikre at støtten som gis til personer som søker internasjonal beskyttelse, og som har særlige behov ved mottak i henhold til Mottaksdirektivet, tar hensyn til disse behovene gjennom hele asylprosedyren.

Derfor må det uansett umiddelbart gjennomføres en foreløpig vurdering som omfatter sårbarhet, særlige behov og risikoer (jf. kapittel 2, Særlige behov og sikkerhet), og en barnets beste-vurdering skal startes på dette stadiet. De ovennevnte vurderingene må gjennomføres grundig og regelmessig som en kontinuerlig barnets beste-vurdering i forbindelse med alle tiltak og beslutninger som angår barn.

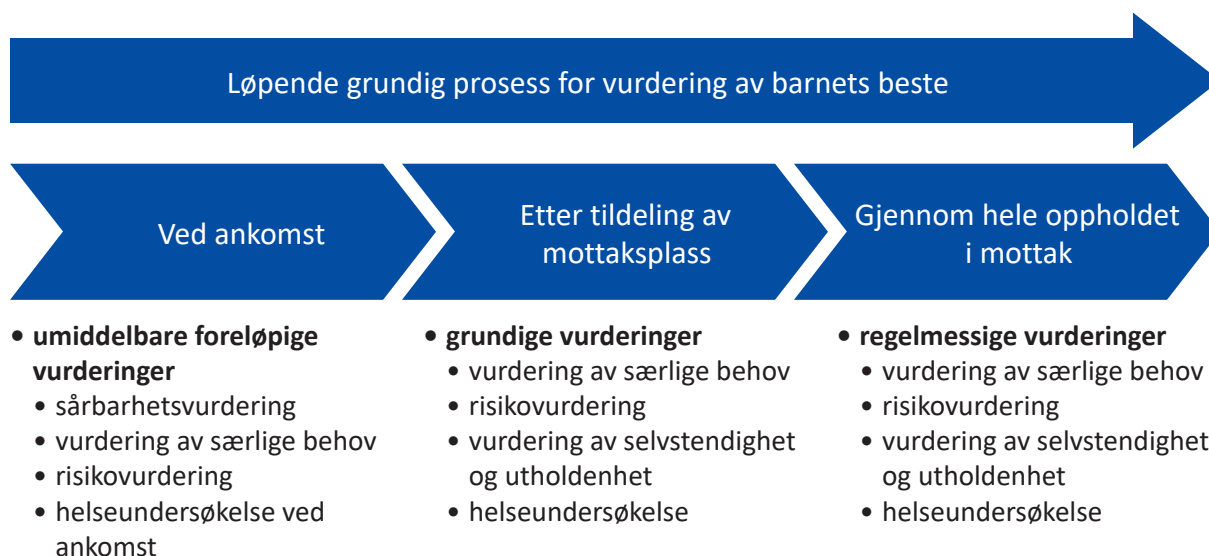
⁽⁹⁾ Mottaksdirektivets betraktning 9.

⁽¹⁰⁾ Mottaksdirektivets artikkel 23

⁽¹¹⁾ For ytterligere veiledning om prinsippet om barnets beste, se: UNHCR, *Safe and Sound*, 2014, tilgjengelig på <http://www.refworld.org/docid/5423da264.html> (nedlastet 25. april 2018); UNHCR/International Rescue Committee, *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines*, 2011, tilgjengelig på <http://www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf>; UNHCR, *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, 2008, tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/4566b16b2.pdf>.

Figur 1. Barnets beste. Bearbeidet etter EASOs Praktisk veiledning om barnets beste i asylprosedyrer (kommer).

Figur 2. Vurderingsstadier

Veiledningens omfang

I henhold til Mottaksdirektivet skal dette dokumentet gi veiledning med hensyn til mottaksforholdene for:

Enslige barn som har søkt internasjonal beskyttelse og/eller bor på mottak.

Denne veiledningen omfattes ikke av Mottaksdirektivet. Likevel bør den tas i betraktning ved mottak av enslige barn på mottak, selv om de ikke har søkt internasjonal beskyttelse, slik at retten til ikke-diskriminering blir ivarettatt (Barnekonvensjonens artikkel 2).

De følgende underkapitlene fokuserer på hver enkelt av de tre delene veiledningen omfatter (enslige barn, søknad om internasjonal beskyttelse, sted og mottak).

Enslige barn

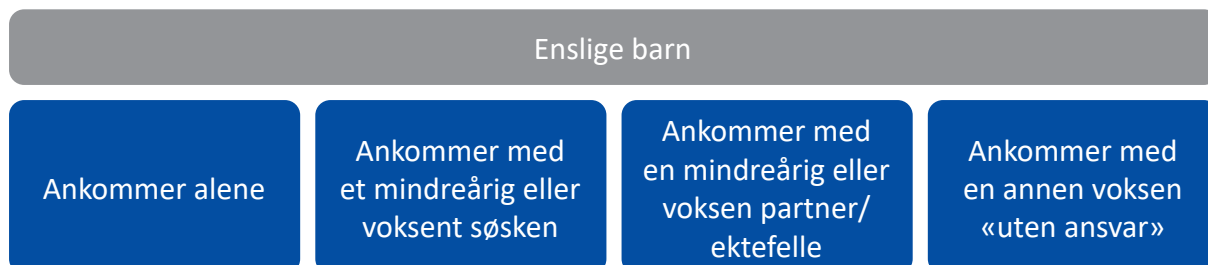
I denne veiledningen og ifølge Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav e) er et enslig barn:

en mindreårig som ankommer en medlemsstats territorium uten å være i følge med en voksen som etter den berørte medlemsstats lov eller praksis har ansvaret for ham eller henne, inntil barnet faktisk blir tatt hånd om av en slik person. Dette omfatter også en mindreårig som blir etterlatt alene etter at han eller hun har ankommet medlemsstatens territorium.⁽¹²⁾

I denne veiledningen faller begrepet «enslige barn med følgepersoner» under definisjonen av enslige barn.⁽¹³⁾

Antakelsen om at barnet er enslig i henhold til Mottaksdirektivet endres ikke selv om barnet ankommer en medlemsstats territorium sammen med:

- et mindreårig eller voksent søsken
- en mindreårig eller voksen partner/ektefelle og/eller
- familiemedlemmer, slektninger eller ubeslektede voksne som ikke har ansvar for dem, verken etter lov eller sedvane i den aktuelle medlemsstaten

Figur 3. Enslige barn (innenfor rammen av denne veiledningen).

Barn som ankommer alene

Barn som ankommer en medlemsstats territorium alene, og som ikke er i følge med en voksen som har ansvar for dem, verken etter lov eller sedvane i den aktuelle medlemsstaten, faller derfor innenfor rammen for denne veiledningen.

Barn som ankommer med et mindreårig eller voksent søsken

To mindreårige søsken er to enslige barn som er i slekt med hverandre. Et voksent søsken er ikke en voksen som har ansvar for et mindreårig søsken. Barn som ankommer med et voksent søsken, og som ikke er i følge med en voksen som har ansvar for dem, verken etter lov eller sedvane i den aktuelle medlemsstaten, faller derfor innenfor rammen for denne veiledningen.

⁽¹²⁾ Det opprinnelige Mottaksdirektivet definerte i artikkel 2 bokstav d) et barn som en tredjestatsborger eller en statsløs person under 18 år. Begrepene «barn» og «mindreårig» anses som synonyme (omfatter alle personer under 18 år), og begge begrepene brukes i dette dokumentet. Det foretrukne begrepet er imidlertid «barn». Begrepet «mindreårig» velges der det uttrykkelig er brukt i en lovbestemmelse eller en bestemt artikkel (for eksempel bestemmelsene i EUs *asylregelverk*).

⁽¹³⁾ EUs asylregelverk inneholder ingen definisjon av enslige barn med følgepersoner. I henhold til FN's komité for barnets rettigheter, generell kommentar nr. 6 (2005) om behandling av enslige barn og enslige barn med følgepersoner utenfor deres opprinnelige hjemland, avsnitt. 8, er et enslig barn med følgepersoner et barn som ankommer en medlemsstats territorium uten å være i følge med en voksen som i henhold til den aktuelle medlemsstatens lov eller sedvane har ansvar for ham eller henne (altså atskilt fra en ansvarlig voksen), men som ikke nødvendigvis ankommer atskilt fra andre slektninger.

Barn som ankommer med en mindreårig eller voksen partner/ektefelle

En voksen partner/ektefelle til et barn er ikke en voksen som har ansvar for den mindreårige partneren/ektefellen. Barn som ankommer med en voksen partner/ektefelle, og som ikke er i følge med en voksen som har ansvar for dem, verken etter lov eller sedvane i den aktuelle medlemsstaten, faller derfor innenfor rammen for denne veiledningen.

Barn som ankommer med andre voksne enn foreldrene

Barn som ankommer med andre voksne enn foreldrene, og som i ankomstøyeblikket ikke er i følge med en voksen som har ansvar for dem, verken etter lov eller sedvane i den aktuelle medlemsstaten, faller innenfor rammen for denne veiledningen.

Søknad om internasjonal beskyttelse

I samsvar med Mottaksdirektivet fokuserer veiledningen på enslige barn i alle stadier og typer prosedyrer i forbindelse med søknader om internasjonal beskyttelse. Dette inkluderer enslige barn som er tredjestatsborgere eller statsløse som har innlevert søknad om internasjonal beskyttelse som ikke er endelig avgjort. Det gjelder også for enslige barn som har søkt om internasjonal beskyttelse, men har fått avslag, så lenge de fortsatt er i mottak.

Figur 4. Personer som har søkt internasjonal beskyttelse (innenfor rammen av denne veiledningen).

Personer som ikke har søkt internasjonal beskyttelse: Som nevnt over bør denne veiledningen også legges til grunn ved mottak av enslige barn som ikke har søkt internasjonal beskyttelse, men som bor i mottak.

Mottak for enslige barn

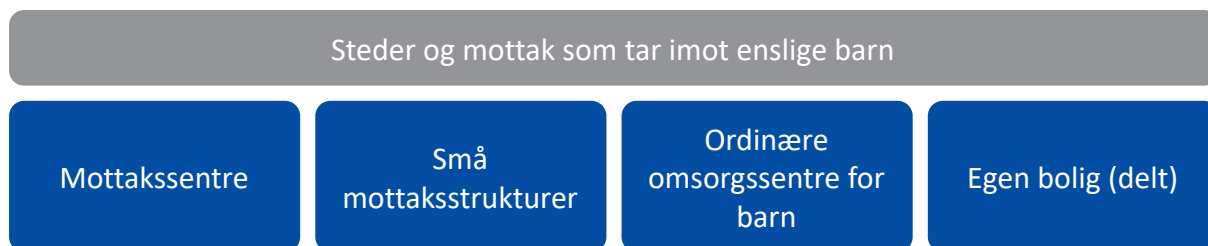
For å sikre likebehandling av personer som søker internasjonal beskyttelse i hele EU, bør Mottaksdirektivet anvendes på alle stadier og for alle typer prosedyrer som gjelder søknader om internasjonal beskyttelse, samt på alle steder og i alle mottak der det bor personer som har søkt internasjonal beskyttelse.⁽¹⁴⁾ Derfor omfatter denne veiledningen alle steder og mottak der det bor enslige barn.

Fosterhjem⁽¹⁵⁾ er en tilfredsstillende og ofte foretrukket og kostnadseffektiv måte å innkvartere enslige barn på. Merk at standardene for administrasjon av fosterhjem ikke faller inn under rammene av denne veiledningen, fordi de personlige og strukturelle rammene i fosterfamilier skiller seg fra de tidligere nevnte stedene og mottakene for enslige barn.

De fleste EU+-stater innkvarterer enslige barn i egne mottak spesielt beregnet på enslige barn, egne områder for enslige barn i ordinære mottak, ordinære omsorgsinstitusjoner eller fosterfamilier. Denne veiledningen fastsetter standarder og indikatorer for enslige barn i mottak og omsorgsinstitusjoner, herunder mottakssentre, mindre transittmottak, ordinære omsorgssentre for barn og egne boliger (som de deler med andre). Denne veiledningen gjelder for mottak i henhold til Mottaksdirektivet.

⁽¹⁴⁾ Mottaksdirektivet betraktning 8.

⁽¹⁵⁾ Om problemstillinger knyttet til mottak og innkvartering av enslige barn i familier, se NIDOS, *Reception and Living in Families (RLF), Final report, 2015*, tilgjengelig på <https://engi.eu/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=595>; for *Alternative Family Care (ALFACA)*-prosjekter og -verktøy, se European Network of Guardianship Institutions (ENGI), *Alternative Family Care (ALFACA)*, tilgjengelig på <https://engi.eu/projects/alfaca/>

Figur 5. Steder og mottak (innenfor rammen av denne veiledningen).

Uavhengig av om det finnes nasjonale systemer som regulerer lik fordeling av personer som søker internasjonal beskyttelse i medlemsstatenes territorier, bør punktene om tildeling av mottaksplass leses og gjennomføres fullt og helt i henhold til ovennevnte prinsipper om barnets beste og familiens enhet. I tillegg skal spesielle behov de enslige barna måtte ha i mottak respekteres. Når enslige barn innkvarteres på institusjoner, skal slike anlegg tilpasses barnas spesielle behov og ha personale som er kvalifisert til å ta hensyn til behovene til enslige barn. Detaljert veiledning om tildeling av mottaksplass gis i kapittel 3.

Når det gjelder å sørge for tilfredsstillende mottaksforhold, er ikke formålet med denne veiledningen å foreskrive en metode for hvordan mottaksforholdene skal være. Med mindre noe annet er oppgitt, gjelder standardene og indikatorene i dette dokumentet de materielle mottaksforholdene som tilbys, uavhengig av om dette skjer i naturalia, som en økonomisk ytelse eller i form av verdikuponger. Denne tilnærmingen følger Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav g), som inneholder en oversikt over ulike måter det materielle mottakstilbudet kan ivaretas på.

Rettslig ramme og generelle prinsipper

Beskyttelse av enslige barn omfattes av mange rettigheter på både internasjonalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Figur 6. Rettslig ramme

Etter folkeretten er Barnekonvensjonen det viktigste rettslige instrumentet for beskyttelse av barn. Generelle kommentarer fra Komiteen for barnets rettigheter som er relevante for enslige barn, er blant annet de som er nevnt over med hensyn til prinsippet om barnets beste:

- Generell kommentar nr. 6 (2005) om behandling av enslige barn og enslige barn med følgepersoner utenfor deres opprinnelige hjemland
- Generell kommentar nr. 13 (2011) om barnets rett til frihet fra alle former for vold

Rådet for Den europeiske union og representantene for regjeringene i medlemsstatene vedtok konklusjonene om beskyttelse av barn i migrasjon⁽¹⁶⁾ for å slå fast nok en gang at barn i migrasjon har rett til beskyttelse, i samsvar med relevante bestemmelser i EU-retten, herunder EU-pakten, og med internasjonal lov om barnets rettigheter.

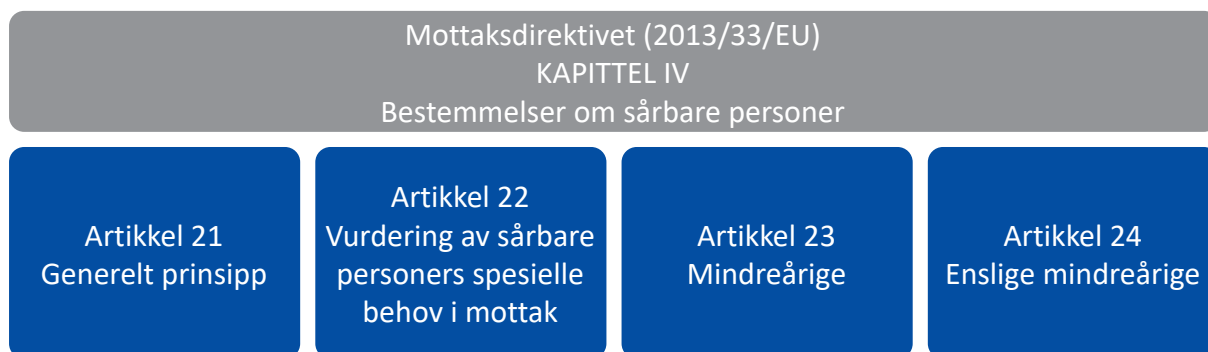
Sluttdokumentet om beskyttelse av barn i migrasjon nevner flere tiltak som EU og medlemsstatene skal vurdere eller gjennomføre bedre for å sikre effektiv beskyttelse av alle migrantbarn og uttrykker et behov for å styrke innsatsen i alle stadier i migrasjonsprosessen.⁽¹⁷⁾ Medlemsstatene oppmuntres blant annet til å:

- sikre at individuelle kjønns- og aldersensitive sårbarhets- og behovsvurderinger av barn gjennomføres ved ankomst og blir tatt hensyn til i alle etterfølgende prosedyrer

⁽¹⁶⁾ Rådet for Den europeiske union, *Council Conclusions on the Promotion and Protection of the Rights of the Child*, 3. april 2017, dok. 7775/17; Rådet for Den europeiske union, *Council Conclusions of the European Union and the representatives of the governments of the Member States on the protection of children in migration*, 8. juni 2017, dok. 10085/17.

⁽¹⁷⁾ Europakommisjonen, Kommisjonsmelding til Europaparlamentet, *The protection of children in migration*, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig, avsnitt 4, s. 8ff.

- sikre at alle barn har betimelig tilgang til helsetjenester (også forebyggende), psykososial støtte og inkluderende formell utdanning, uavhengig av status
- sikre at det tilbys et utvalg av alternative omsorgsmuligheter for enslige barn, herunder foster-/familiebasert omsorg
- integrere retningslinjer for beskyttelse av barn i alle mottak med barn, inkludert å utpeke en person som skal ha ansvar for å beskytte barna
- sikre at et hensiktsmessig og effektivt overvåkingssystem er på plass med hensyn til mottak av barn i migrasjon.

Figur 7. Rettslig ramme i henhold til Mottaksdirektivet

Mottaksdirektivet skal sikre at alle barn garanteres et standardnivå på mottaksforholdene. I artikkel 21 defineres særlige kategorier av sårbare personer som søker internasjonal beskyttelse (herunder enslige barn), og statene pålegges å ta hensyn til de sårbare personenes særlige situasjon. I henhold til artikkel 22 skal det foretas en kartlegging av sårbare personers særlige behov i mottak. Artikkel 23 har som mål å sikre at barnets beste er det grunnleggende hensynet. Artikkel 24 fastsetter regler for mottak og behandling av enslige barn.

I tillegg til prinsippet om barnets beste er følgende prinsipper vesentlige for standardene og indikatorene i dette dokumentet. Disse bør overholdes når det gjelder mottakstilbudet i nasjonale systemer:

- **Åpenhet og ansvarlighet:** Mottakstilbudet bør være basert på åpne og rettferdige regler og fremgangsmåter for beslutningstaking. Uavhengig av om det er relevant å involvere flere aktører for å gjennomføre bestemte oppgaver i nasjonale mottakssystemer (f.eks. ikke-statlige organisasjoner, privat sektor osv.), er det den berørte mottaksmyndighet som har det overordnede ansvaret for å sikre størst mulig åpenhet og ansvarlighet.
- **Fortrolighet:** Ved anvendelse av standardene og indikatorene i denne veiledningen skal fortrolighetsreglene fastsatt i nasjonal lovgivning og folkeretten overholdes når det gjelder all informasjon som alle som arbeider med enslige barn blir kjent med i arbeidet sitt.
- **Medvirkning:** I samsvar med Mottaksdirektivets artikkel 18 nr. 8, og for å respektere barns medbestemmelsesrett i henhold til EU-pakten og barnekonvensjonen, oppfordres mottaksmyndighetene på det sterkeste til å legge til rette for at enslige barn medvirker og engasjeres når det gjelder håndteringen av både materielle og ikke-materielle aspekter ved mottakstilbudet.
- **Likebehandling:** Alle enslige barn skal ha lik tilgang til mottakstilbud, uten forskjellsbehandling.

Struktur og format

Dette dokumentet fokuserer på veiledning, identifisering, vurdering og respons på spesielle behov i mottak, samt mottakstilbudet til enslige barn i nasjonale mottakssystemer. Standardene i alle disse kapitlene anses som viktige for å sikre et mottakstilbud som er i samsvar med Mottaksdirektivet.

Etter denne innledningen følger et kort kapittel om «hvordan lese veiledningen», som først og fremst dreier seg om å avklare begrepene som brukes. Veiledningen er delt inn i ni kapitler, med følgende innhold:

1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn
2. Særlige behov og risikoer
3. Tildeling av mottaksplass
4. Daglig omsorg
5. Bemanning

6. Helsetjenester
7. Utdanning
8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger
9. Innkvartering

Hvert kapittel inneholder spesifikke «fellesstandarder» som skal gjelde for de nasjonale mottakssystemene i alle EU+-statene. Alle standarder er knyttet til relevante «indikatorer» som gjør det lettere å vurdere om standarden blir overholdt. Gjennom hele veiledningen er indikatorene integrert i de ulike kapitlene slik at det blir mulig å måle om det er satt inn tilfredsstillende tiltak i det nasjonale mottakssystemet for å ta hensyn til særlige behov. Der det er nødvendig gir kommentarene ytterligere avklaring om en indikator.

Det endelige ansvaret for at standardene overholdes ligger på myndighetene i EU+-statene – de fleste standardene i denne veiledningen vil i stor grad høre inn under ansvarsområdet til de nasjonale mottaksmyndighetene. I praksis vil imidlertid andre aktører ofte være involvert i både materielle og ikke-materielle deler av mottakstilbudet, for eksempel statlige, regionale eller lokale tjenester, mellomstatlige organisasjoner og ikke-statlige organisasjoner.

Det er også viktig at EU+-statene, i tråd med ånden i Mottaksdirektivets artikkel 4, har anledning til å innføre eller videreføre **ordninger som er gunstigere** enn det som er omtalt i denne veiledningen når det gjelder mottakstilbud til personer som søker internasjonal beskyttelse. Dette dokumentet bør ikke under noen omstendigheter tolkes som en invitasjon til å senke gjeldende standard, men heller som en oppmuntring til minst å oppnå den minstestandarden som beskrives her.

Hvordan lese veiledningen

Alle standarder og indikatorer i veiledningen bør leses og gjennomføres i henhold til **prinsippet om barnets beste** slik det er skissert over (jf. s. 7).

Hensikten med veiledningen er dermed ikke å være en modell for et perfekt mottakssystem, men heller å sammenfatte alle omforente standarder, indikatorer og god praksis som er i bruk og kan oppnås i alle medlemsstater.

Standardene i dette dokumentet gjenspeiler allerede eksisterende praksis i medlemsstatene og representerer altså allment omforent praksis som bør «garanteres» i alle deler av de nasjonale mottakssystemene.

Indikatorene er et verktøy for å måle i hvilken grad standarden er overholdt. Alternative indikatorer brukes i situasjoner der det er ulike måter å måle overholdelsen på. Indikatorene som er ført opp under hver standard bør forstås som kumulative, uten noen rangordning.

Kommentarene gir opplysninger om andre kriterier som kan gjelde for en indikator. Ettersom den nasjonale konteksten varierer, vil det også variere i hvor stor grad andre merknader er relevante i den enkelte medlemsstat.

Begrepet **god praksis** er ikke et resultat av en formell vurdering, men er basert på gjeldende praksis i en del medlemsstater. Selv om de ikke ennå utgjør en allment omforent standard, oppfordres medlemsstatene likevel til å vurdere å innføre denne gode praksisen i sine nasjonale systemer. Eksemplene på god praksis i veiledningen viser til høyeste gjeldende standard i EU+ og har som mål å fremme samme gode praksis.

STANDARD (representerer allment omforent praksis som bør følges i alle deler av det nasjonale mottakssystemet)	STANDARD 16: Sikre den daglige omsorgen for enslige barn i mottakssenteret (16.1) eller i egen bolig (16.2).
INDIKATOR (verktøy for å måle i hvilken grad standarden er overholdt)	Indikator 16.1 a): Kvalifisert personale er til stede i mottakssenteret til enhver tid.
ALTERNATIVE INDIKATORER (brukes i situasjoner der det er ulike måter å måle overholdelse av standard på)	Indikator 16.1 a): Personale er til stede i mottakssenteret til enhver tid. ELLER Indikator 16.2 a): Når enslige barn bor i egen bolig, kan kvalifisert personale kontaktes til enhver tid.
KOMMENTARER (indikasjon på hva som kan utgjøre overholdelse – kan variere medlemsstatene imellom)	Kommentarer: Det enslige barnet som er innkvartert i egen bolig er minst 16 år gammelt og har blitt vurdert som moden og selvstendig nok til å bo i denne typen mottak.
GOD PRAKSIS (høyeste gjeldende standard i EU+ med mål om å fremme denne praksisen)	God praksis: Det finnes en håndbok i alle mottak for enslige barn. Håndboken dekker alle prosedyrer og retningslinjer som er relevante for å ta imot enslige barn og er utviklet i samarbeid med myndighetene som representerer enslige barn. Kravene til at barnet skal bli hørt og til registrering og koordinering med andre organer og organisasjoner står tydelig beskrevet i håndboken.

Figur 8. Eksempler på standarder, indikatorer, merknader, kommentarer og god praksis.

Vedlegg I inneholder en tabell som oppsummerer alle standarder og indikatorer som er beskrevet i dette dokumentet. Denne tabellen bør imidlertid brukes sammen med hoveddokumentet, der det finnes ytterligere avklaringer (kommentarer, god praksis) som underbygger tolkningen av veiledningen.

EASOs formål er å støtte medlemsstatene og assosierte stater under gjennomføringen av Det felles europeiske asylsystemet (CEAS) i EU+-området (EU+-statene pluss Island og Liechtenstein) gjennom blant annet opplæring, felles kvalitetskriterier og felles landinformasjon. I likhet med alle andre **EASO-støtteverktøy** er denne veiledningen basert på CEAS' felles standarder. Veiledningen bør betraktes som et tillegg til de andre verktøyene som er tilgjengelige, særlig:

- [EASO Practical guide on the best interests of the child in asylum procedures](#)
- [EASO Guidance on reception conditions: operational standards and indicators](#)

- *EASO Practical guide on age assessment*
- *EASO Practical guide on family tracing*
- *EASO Training module on interviewing children*
- *EASO Tool for identification of persons with special needs (EASOs IPSN-verktøy)*

Denne veiledningen er utviklet for bruk i mottakssystemet. Situasjoner som kommer inn under **regler om nødsituasjoner** ligger utenfor rammen for denne veiledningen. Hva som skal gjøres i slike situasjoner, står beskrevet i *EASO Guidance on contingency planning in the context of reception*. Denne veiledningen og standardene og indikatorene i den bør likevel tas i betraktning i så stor grad som mulig, selv i situasjoner som omfattes av et regelverk for unntakssituasjoner. Som det fremgår av *EASO Guidance on contingency planning in the context of reception*, skal alle mennesker verdsettes og respekteres, uansett krise- eller beredskapssituasjon. Anvendelsen av denne veiledningen bør være i samsvar med Barnekonvensjonen og EU-pakten, samtidig som man tar hensyn til Mottaksdirektivet.

1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn

Innledning

Informasjonen i dette dokumentet viser til informasjon i henhold til Mottaksdirektivet. I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 5 skal medlemsstatene informere enslige barn innen rimelig tid og ikke under noen omstendigheter senere enn 15 dager etter at de har inngitt søknad om internasjonal beskyttelse, i det minste om hvilke ytelser de har krav på og forpliktelser de må innfri i forbindelse med mottakstilbudet.

Merk at i enkelte medlemsstater er slik informasjon mottaksmyndighetenes ansvar. I samsvar med rammen for temaet fokuserer denne veiledningen derfor på informasjon i forbindelse med mottaksforhold.

For å unngå språkbarrierer og kommunikasjonsproblemer skal informasjonen gis på et språk som enslige barn kan forstå. For å unngå å overlesse enslige barn med store mengder informasjon ved ankomst, kan informasjonen gis på gitte tidspunkt eller i gitte faser, alt etter det enslige barnets behov og modenhet. Som en respons på de spesielle behovene som identifiseres ved ankomst, bør enslige barn få informasjon om mottaket (f.eks. ordensregler, hvem som gjør hva, sentrale ansatte, klageordninger) og om støttetiltak som er tilgjengelige. Disse tiltakene omfatter blant annet psykososial rådgivning og ulike typer hjelp, fra å orientere enslige barn om hvordan de benytter offentlige tjenester til kulturmevling og -orientering, konfliktløsning og veiledning om hvordan man håndterer gitte situasjoner, samt hva som skjer senere. Medlemsstatene oppfordres til å fastsette tidsplaner som skisserer hvilken informasjon som skal gis til enslige barn på nasjonalt plan, samtidig som det tas høyde for maksfristen på 15 dager som fastsatt i Mottaksdirektivets artikkel 5.

I henhold til artikkel 12 i Barnekonvensjonen og artikkel 24 i EU-pakten skal barns synspunkter tas hensyn til og vektlegges i samsvar med alder og modenhet. Barnekonvensjonen oppfordrer voksne til å lytte til barns meninger og la dem ta del i beslutninger som skal tas. Retten til å bli hørt gjelder for alle barn som er i stand til å danne seg egne meninger, uavhengig av alder, så å lytte til barnets synspunkter må ikke begrenses til en bestemt alder, siden barnets forståelse og evne til å danne seg meninger og gi uttrykk for dem ikke alltid vil være knyttet til alder. Modenhetsnivået til enslige barn må vurderes individuelt av en barnepsykolog eller sosialarbeidere med erfaring fra arbeid med barn.⁽¹⁸⁾ Denne vurderingen vil være nyttig når språket informasjonen gis på skal tilpasses enslige barn og for å kontrollere at de har forstått. For at barn skal ha mulighet til å gi uttrykk for egne synspunkter, må prosedyrene tilpasses.

At barnets synspunkter blir tatt hensyn til i alle beslutninger som angår barnet, er ingen garanti for at beslutningene alltid vil være i samsvar med den oppfatningen barnet har gitt uttrykk for. Når dette ikke er tilfelle, bør barnet få en god begrunnelse.

Ettersom enslige barn er sårbare, er et av de viktigste tiltakene for å beskytte enslige barn å utpeke en representant. Representanter spiller en avgjørende rolle for å garantere tilgang til rettigheter og ivareta alle enslige barns interesser, også dem som ikke søker om asyl. De kan bidra til å bygge tillit hos enslige barn og sikre velferden deres, også med tanke på integrasjon, i samarbeid med andre aktører.

Så langt finnes det ingen ensartet definisjon av begrepet «representant» i medlemsstatene. Rollen, kvalifikasjonene og forståelsen av representantenes kompetanse varierer mellom medlemsstatene.⁽¹⁹⁾ I enkelte medlemsstater brukes begrepet «verge», og de kan samme rolle eller en annen rolle. I andre medlemsstater kan begge deler sameksistere med andre roller. Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav j) definerer representanten som en person eller en organisasjon som er utnevnt av relevante organer for å bistå og representere en enslig mindreårig i prosedyrene som er fastsatt i dette direktivet, med henblikk på å ivareta barnets beste og utøve mindreåriges rettsevne ved behov.

I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 24 skal medlemsstatene «snarest mulig treffe tiltak for å sikre at en representant representerer og bistår den enslige mindreårige slik at han eller hun kan utøve rettighetene og oppfylle forpliktelsene som er fastsatt» i Mottaksdirektivet. Representanten skal utføre sine plikter i henhold til prinsippet om barnets beste slik det er fastsatt i Mottaksdirektivets artikkel 23 nr. 2 og skal ha nødvendig sakkunnskap om dette.

⁽¹⁸⁾ FNs komité for barnets rettigheter, Generell kommentar nr. 12 (2009) om barnets rett til å bli hørt.

⁽¹⁹⁾ Kommisjonsmelding til Europaparlamentet, Rådet, Den europeiske økonomiske og sosiale komité og Regionkomitéen, *The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016*, 19. juni 2012, KOM(2012) 286 endelig.

I henhold til EUs asylregelverk er et av medlemsstatenes viktigste ansvarsområder for å kunne ta hensyn til denne iboende sårbarheten og oppfylle retten til familiens enhet, å iverksette nødvendige tiltak for å oppspore familiemedlemmene til enslige barn og gjenforene barna med dem i de tilfeller dette anses å være til barnets beste.

I tillegg til den tidligere nevnte representasjonen bør enslige barns beste også beskyttes ved at egnede ansatte (f.eks. omsorgs-/sosialarbeidere) har ansvar for å ta imot og yte omsorg for enslige barn. Som anbefalt i sluttdokumentet om beskyttelse av barn i migrasjon, bør alle organisasjoner (herunder mottak) som arbeider med barn, ha interne retningslinjer for beskyttelse av barn på plass (altså et sett med interne regler for å finne, rekruttere og lære opp personale som skal arbeide med barn, følge opp hvordan de samhandler med barn og håndtere klager og gjennomføre disiplinære tiltak ved behov).

Juridiske referanser – Informasjon, medvirkning og representasjon

- Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav j): Representant
- Mottaksdirektivets artikkel 5: Informasjon
- Mottaksdirektivets artikkel 23: Mindreårige
- Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 1: Enslige mindreårige
- Barnekonvensjonens artikkel 12: Respekt for barnets mening

Standarder og indikatorer

1.1 Informasjon

STANDARD 1: Sikre at enslige barn mottar relevant informasjon

Indikator 1.1: Informasjon skal gis innen rimelig tid og ikke under noen omstendighet senere enn 15 dager etter at en søknad om internasjonal beskyttelse er inngitt, i det minste om hvilke ytelser barna har krav på og hvilke forpliktelser de har i forbindelse med mottakstilbudet.

- **Kommentarer:** Informasjonen skal være alderstilpasset, skriftlig eller som brosjyrer, bilder eller videoer. Informasjon til enslige barn skal først og fremst være muntlig.

Indikator 1.2: Informasjonen skal være gratis.

Indikator 1.3: Informasjonen skal besvare spørsmålene til enslige barn eller deres representant.

Indikator 1.4: Informasjonen dekker alle aspekter ved mottakstilbudet til enslige barn i det minste retten til mottak, materielle mottaksforhold (bolig, mat, klær og dagpenger), tilgang til helsetjenester, utdanning, fritidsaktiviteter og spesielle ordninger for personer som søker internasjonal beskyttelse og som eventuelt har særlige behov.

- **Kommentarer:** Informasjonen skal være tydelig og barnevennlig og skal også omfatte informasjon om ytterligere psykososial støtte, sosiale normer i medlemsstaten, råd om dagliglivet og konflikthåndtering.

Indikator 1.5: Informasjonen gis i henhold til det enslige barnets særlige behov og individuelle omstendigheter.

Indikator 1.6: Informasjonen omfatter rollene til personalet som arbeider med enslige barn.

Indikator 1.7: Informasjonen skal forklare plikten til å utpeke en representant til å bistå enslige barn når det gjelder spørsmål i forbindelse med prosedyren og i dagliglivet.

- **Kommentarer:** Enslige barn skal informeres om rollene til den utpekte representanten, personalet og særlig sosialarbeiderne, som skal gi dem full støtte under oppholdet i mottaket.

Indikator 1.8: Informasjonen dekker hovedaspektene ved prosedyren for internasjonal beskyttelse, inkludert adgang til asylprosedyren, tilgjengelig juridisk bistand og tilgang til den, muligheter for å spore opp familiemedlemmer, familiejenforening, frivillig retur og klageprosedyrer som er relevante for saken.

- **Kommentarer:** Informasjonen gis hovedsakelig av representanten og mottaksmyndighetene. Andre aktører er imidlertid ofte involvert i både de materielle og ikke-materielle delene av mottakstilbudet, inkludert regionale eller lokale tjenester, mellomstatlige organisasjoner og ikke-statlige organisasjoner.

- Informasjonsformidlingen kan også omfatte spørsmål i tilknytning til kjønnsbasert vold (GBV), risiko for menneskehandel og -smugling, aldersvurderingsprosedyre og problemstillinger rundt seksuell legning og kjønnsidentitet, dersom disse er relevante for de spesielle behovene som er identifisert.

STANDARD 1: Sikre at enslige barn mottar relevant informasjon

Indikator 2.1: Informasjonen gis på en barnevennlig, alderstilpasset og kulturelt sensitiv måte.

- **Kommentarer:** Med barnevennlig informasjon menes alle formidlingsmåter som er tilpasset enslige barns alder og modenhet, på et språk de forstår og som er kjønns- og kultursensitiv.
- Barnevennlig informasjon kan formidles av alle som arbeider med enslige barn (f.eks. mottakspersonell, sosialarbeidere, representanter eller andre interessenter) ved hjelp av mange ulike metoder og formater, blant annet muntlig kommunikasjon, visuelt materiell og multimediebasert elektronisk veiledning.
- Bruk av barnevennlig materiell eller materiell som er tilpasset enslige barns spesielle behov kan bidra til å få enslige barn til å forstå prosessen og takle kommunikasjonsproblemer som analfabetisme. I praksis er det imidlertid ferdighetene, empatien og den positive innstillingen til personen som formidler informasjonen som er avgjørende for at resultatet skal bli vellykket.

Indikator 2.2: Informasjonen skal gis systematisk i løpet av prosessen, med dokumenterte bevis for at den er gitt(når, av hvem osv.).

- **Kommentarer:** De som gir informasjon skal sjekke at enslige barn virkelig har forstått den. Informasjon i forbindelse med asylprosedyren, leting etter familiemedlemmer, familiegjengforening, frivillig retur og spesielle behov som er identifisert, gjentas senere og ved flere anledninger.

Indikator 2.3: Tolker og/eller språkformidlere må være tilgjengelige i mottakene for å muliggjøre kommunikasjon med enslige barn på deres eget morsmål.

- **Kommentarer:** Fagutdannede tolker er tilgjengelige for viktige samtaler om asylrelaterte emner eller når det enslige barnet gir uttrykk for et behov.

God praksis når det gjelder informasjonsformidling

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for barnevennlig og alderstilpasset informasjonsmateriell i form av informasjonshefter, lommebrosjyrer, fargeleggingsbøker og/eller digitale informasjonsverktøy for å informere enslige barn om asylprosedyren, mottak, integrasjon og frivillig retur
- ✓ å gi muntlig informasjon og ha en dialog med enslige barn for å fastslå eventuelle behov for ytterligere informasjon gjennom kulturformidlere (under tilsyn)
- ✓ å gjennomføre informasjonsøkter i grupper og individuelt for å gi sosial og juridisk bistand til personer som søker internasjonal beskyttelse (f.eks. om asylprosedyren og hvilke rettigheter og plikter de har).

1.2 Medvirkning

STANDARD 3: Sikre at barns synspunkter blir tatt hensyn til og vektlagt i samsvar med alder og modenhet.

Indikator 3.1: Enslige barn får trygge og inkluderende forhold som gir rom for at de fritt kan gi uttrykk for synspunkter. Meningene deres skal vurderes i samsvar med alder og modenhet.

- **Kommentarer:** Det tas hensyn til alder og modenhet når disse synspunktene vurderes. Personale som er spesialisert på barn i mottak kan legge til rette for at enslige barn fritt kan gi uttrykk for synspunktene sine ved å gjennomføre både individuelle møter og gruppemøter. Når det er relevant, følges møtet opp med en møterapport. Det er viktig at personalet er barnevennlig og skaper et miljø som oppmuntrer til at barna deltar.

Indikator 3.2: Det etableres en fortrolig og tilgjengelig prosedyre for interne klager for enslige barn i mottaket. Det er viktig at alle blir gjort kjent med prosedyren.

- **Kommentarer:** Det er innført en forenklet prosedyre der enslige barn kan klage på alle problemstillinger rundt mottaksforholdene, inkludert daglig omsorg, innkvartering, mat, personale, fritidsaktiviteter osv. En

klage kan fremsettes muntlig eller skriftlig av det enslige barnet og/eller representanten. Utfallet formidles til det enslige barnet og hans eller hennes representant.

Indikator 3.3: Enslige barn skal få en tilbakemelding som forklarer hvordan innspillene deres har blitt vurdert og hvordan de har påvirket tiltak, minst én gang i måneden.

- Kommentarer: Positiv oppfølgingsinformasjon eller en forklaring på hvorfor dette ikke har skjedd (og hvordan barnets bekymringer kan tas hensyn til på andre måter) kan bidra til å forebygge konflikt.

God praksis om medvirkning/kommunikasjon

Det anses som god praksis:

- ✓ å holde regelmessige møter med enslige barn for å høre på meningene deres og forespørslene de måtte ha, og gi dem tilbakemelding om tiltakene som er iverksatt.

1.3 Representasjon

STANDARD 4: Sikre at en representant utpekes så snart som mulig og ikke under noen omstendighet senere enn 15 dager etter at søknaden om internasjonal beskyttelse ble inngitt, og sørge for at representanten kan bistå enslige barn med tiltak knyttet til deres juridiske forpliktelser.

Indikator 4.1: Sikre at representanten er i stand til å kontrollere at innkvarteringen og boforholdene er akseptable i forhold til barnas fysiske, psykiske, moralske og sosiale utvikling.

Indikator 4.2: Sette representanten i stand til å melde alle problemer til personalet i mottak der enslige barn innkvarteres. Kulturformidlere bør involveres og konsulteres ved behov.

Indikator 4.3: Sette representanten i stand til å gi de enslige barna informasjon om hvilke rettigheter og plikter de har når det gjelder innkvartering og materiell hjelp, og i forbindelse med dette hjelpe barnet med å klage når det er nødvendig.

Indikator 4.4: Sette representanten i stand til å kontrollere at de enslige barna er informert om rollene og ansvaret personalet og omsorgspersonene i mottaket har.

Indikator 4.5: Sette representanten i stand til å kontrollere at de enslige barna faktisk har tilgang til utdanningssystemet og at barna går på skolen regelmessig.

Indikator 4.6: Sette representanten i stand til å fremme barnas adgang til fritidsaktiviteter, inkludert lek og rekreasjonsaktiviteter som står i forhold til alder, modenhet og interesser.

STANDARD 5: Sikre at juridiske rådgivere eller advokater, personer som representerer internasjonale organisasjoner og relevante ikke-statlige organisasjoner som er anerkjent av den aktuelle EU+-staten, har tilfredsstillende adgang til mottaksstrukturene slik at de kan bistå enslige barn.

Indikator 5.1: Ovennevnte aktørers adgang er kun begrenset av hensyn til sikkerheten i mottaket og til de enslige barna, men adgangen er ikke begrenset i stor grad eller umuliggjort.

Indikator 5.2: Ovennevnte aktører er i stand til å møte og snakke fritt med de enslige barna.

STANDARD 6: Sikre at det finnes en prosedyre for å sette i gang leting⁽²⁰⁾ etter familien til det enslige barnet så snart som mulig etter ankomst og identifisering, om nødvendig med bistand fra internasjonale eller andre relevante organisasjoner, samtidig som barnets beste ivaretas.

Indikator 6.1: Mottaksmyndighetene og/eller annet ansvarlig personell og representanten iverksetter eller starter oppsporing av familien på grunnlag av opplysningene det enslige barnet har gitt og i henhold til det enslige barnets beste.

- Kommentarer: I tilfeller der det foreligger en trussel mot livet eller integriteten til det enslige barnet eller nære slektninger, særlig hvis de har blitt igjen i hjemlandet, skal medlemsstaten iverksette nødvendige tiltak for å sikre at innsamling, behandling og formidling av informasjon om disse personene gjennomføres på en fortrolig måte, slik at sikkerheten deres ikke settes i fare. Det skal gis tid til å bygge tillit med barnet, slik at den ansvarlige tjenestepersonen kan få den informasjonen som trengs for å iverksette prosessen og for å vurdere barnets beste.
- I denne sammenhengen brukes en bredere definisjon av familiemedlem som tar hensyn til barnas bakgrunn, særlige avhengighetsforhold og deres beste.
- Alle aktører som er i kontakt med barna i løpet av prosessen, også representanten, bør gi lik informasjon til barna om letingen. Det er avgjørende at barna oppfatter at informasjonen er konsistent og at de forstår at hovedmålet med å oppspore familien er å gjenopprette familieband dersom det er til deres beste.
- Prosessen bør holdes fortrolig, og i prosessen med å lete etter barnas familie bør det ikke nevnes noe om at barnet har søkt om eller blitt innvilget internasjonal beskyttelse. Det bør tas ekstra hensyn når det gjelder enslige barn som antas eller er bekreftet å være ofre for menneskehandel.

⁽²⁰⁾ EASO, Practical guide on family tracing, 2016, tilgjengelig på <https://www.easo.europa.eu/practical-tools>

2. Særlige behov og sikkerhetsrisikoer

Innledning

Enslige barn er en søkerkategori med særlige behov som er spesielt sårbare og derfor krever spesifikk og hensiktsmessig omsorg, veiledning og beskyttelse. Alle enslige barn har rett til å bli beskyttet mot alle former for fysisk og psykisk vold, skade eller misbruk, forsømmelse og omsorgssvikt, mishandling og utnyttelse, inkludert seksuelle overgrep. Mottak og veiledning av enslige barn bør organiseres på en slik måte at særlige behov, som intensiv veiledning (hele døgnet), særlig barnevennlig medisinsk og psykisk bistand eller egne mottak tilpasset alder, kjønn eller trusseltype, respekteres og at sikkerhetsrisikoer håndteres og begrenses til et minimum (barnekonvensjonens artikkel 19 nr. 1).

Med utgangspunkt i Mottaksdirektivet må medlemsstaten blant annet gjennomføre individuelle vurderinger i ulike faser etter ankomst for å identifisere og dekke særlige behov og sikkerhetsrisikoer for sårbare personer.

Blant enslige barn kan det være noen som har særlige behov som gjør at de trenger ytterligere støtte for å kunne nyte godt av rettigheter og ytelser ifølge Mottaksdirektivet på like vilkår.

Enslige barn er særlig sårbare i utrygge situasjoner. I tillegg til de særlige behovene som bør møtes, bør man være oppmerksom på mulige sikkerhetsrisikoer for denne gruppen. Dette betyr at fagfolk alltid må bringe på det rene om de enslige barna bor på et trygt sted. Et sted med fysisk sikkerhet er ikke automatisk trygt – det må gi tilstrekkelig sosial og emosjonell trygghet som muliggjør en normal utvikling for barnet.

Mottaksdirektivet inneholder ingen flere detaljer om hva denne tryggheten skal innebære. Kommisjonsmeldingen om beskyttelse av barn i migrasjon⁽²¹⁾ oppfordrer til etablering av interne retningslinjer for sikkerhet for barn i alle organisasjoner og organer som jobber med barn, inkludert mottak. Interne retningslinjer for sikkerhet for barn er et sett med interne regler som tydeliggjør hva en organisasjon eller gruppe skal gjøre for å holde barn trygge. Risikovurdering har som mål å forebygge skader hos barn ved å planlegge for og redusere risikofaktorer, samt å sikre omsorg for og beskyttelse av enslige barn i mottakssammenheng.

Hensikten med en vurdering av sikkerhetsrisikoer er å sikre at enslige barn får hensiktsmessig veiledning og gode mottaksforhold. På den måten beskyttes enslige barn mot farer som utgjør en trussel mot deres velferd og utvikling, både nå og i fremtiden.

Ansatte som arbeider med enslige barn, altså alle personer som er i direkte kontakt med enslige barn i mottakssammenheng, bør kjenne til og være i stand til å identifisere særlige behov og risikoer. Indikasjoner på særlige behov og risikoer bør registreres så raskt som mulig etter at de oppdages, og denne informasjonen bør formidles til de relevante interessenter for å sikre nødvendige garantier (tiltak ved særlige behov og risikoer) og støtte (jf. kapittel 5, Bemanning, standard 25).

Medlemsstatene har også plikt til å vurdere, påvise og iverksette tiltak knyttet til enslige barns særlige behov og risikoer innen rimelig tid etter at en søknad om internasjonal beskyttelse er inngitt, samt å sikre at identifisering også er mulig på et senere tidspunkt dersom sårbarhetene ikke kommer til syne i en tidlig fase. Derfor bør kvalifisert mottakspersonale læres opp (jf. kapittel 5, Bemanning, standard 24) til å vurdere særlige behov og risikoer.

Et viktig aspekt er behovet for å sikre at henvisningsordningene i medlemsstaten fungerer slik de skal for å kunne rapportere om særlige behov og risikoer på en effektiv måte. Uavhengig av fortrolighetsprinsippet bør nasjonale myndigheter bruke en tverrfaglig tilnærming når det gjelder å identifisere særlige behov og sikkerhetsrisikoer og dele relevant informasjon. Når for eksempel tjenestemenn med førstegangskontakt, for eksempel grensevakter, legger merke til at barnet har særlige behov, bør de formidle det til mottaksmyndighetene for å sikre nødvendige garantier så raskt som mulig. På den annen side vil personer som arbeider med enslige barn daglig ofte kunne observere de som søker om internasjonal beskyttelse over tid og bygge opp tillit. Da kan de på en effektiv måte identifisere særlige behov og risikoer som ikke vises umiddelbart. I den grad denne informasjonen også dreier seg om mulige særlige behov i forbindelse med prosedyren, er det avgjørende at mottaksmyndigheten er i stand til å formidle dette til vedtaksmyndigheten.

⁽²¹⁾ Europakommisjonen, Kommisjonsmelding til Europaparlamentet, The protection of children in migration, 12. april 2017, KOM(2017) 211 endelig.

Du finner eksempler på særlige mottaksgarantier i ulike kapitler i denne veiledningen. For en mer omfattende veiledning og et praktisk verktøy for dette formålet, vises det til EASOs verktøy for identifisering av personer med særlige behov (EASOs IPSN-verktøy).⁽²²⁾

Juridiske referanser – identifisering, vurdering og tiltak ved særlige behov

- Mottaksdirektivets artikkel 18 nr. 4: Iverksette hensiktsmessige tiltak for å forebygge overfall/kjønnsbasert vold
- Mottaksdirektivets artikkel 18 nr. 9 bokstav a): Vurdering av særlige behov
- Mottaksdirektivets artikkel 22: Vurdering av særlige behov i mottak
- Mottaksdirektivets artikkel 25: Ofre for tortur og vold
- Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 3: Standarder fastsatt av relevante myndigheter
- Barnekonvensjonens artikkel 19: Beskyttelse mot alle former for vold

Standarder og indikatorer

2.1 Særlige behov

STANDARD 7: Sikre at det er innført en prosedyre for å identifisere og vurdere særlige behov for enslige barn

Indikator 7.1: En standardisert ordning/prosedyre for systematisk identifisering og vurdering av særlige behov hos enslige barn er på plass.

- Kommentarer: I henhold til artikkel 22 nr. 2 i Mottaksdirektivet trenger ikke denne ordningen/prosedyren å være en administrativ prosedyre, men den bør vise til standarder for beskyttelse av og sikkerhet for barn. EASOs IPSN-verktøy kan integreres i en slik ordning/prosedyre.

Indikator 7.2: Ordningen beskriver tydelig hvem som har ansvaret for identifisering og vurdering av særlige behov.

Indikator 7.3: Ordningen beskriver tydelig hvordan identifiseringen og vurderingen av behovene skal registreres og formidles til det enslige barnet og relevante aktører.

- Kommentarer: Registrering og effektiv formidling av informasjon om særlige behov for enslige barn og relevante aktører er avgjørende for å sikre de nødvendige garantiene. Ordningen vil være underlagt nasjonal lovgivning om fortrolighet og personvern. I enkelte tilfeller vil formelle prosedyrer gjelde, for eksempel nasjonale henvisningsordninger for ofre for menneskehandel.

God praksis ved innledende identifisering av særlige behov

Det anses som god praksis:

- ✓ å etablere en ordning for å sikre tidlig påvisning av særlige behov som en del av de nasjonale prosedyrene
- ✓ å bruke en mal for å identifisere særlige behov og mulig risiko for barnets velferd på et tidlig trinn, og få opplysninger om
 - fødselsdato og -sted, hjemland, morsmål, sivilstand og eventuelle barn
 - foreldre, søsken og/eller informasjon om andre slektninger i mottakermedlemsstaten, en annen EU+-stat eller en tredjestat
 - barnets helsetilstand (generell helsetilstand, kroniske sykdommer, redusert funksjonsevne, operasjoner, medisiner, psykisk helse)
 - levekår i hjemlandet
 - utdanning i hjemlandet
 - grunnene til at de forlot hjemlandet (inkludert foreldrenes samtykke)

⁽²²⁾ EASO, verktøy for identifisering av personer med særlige behov, er tilgjengelig på <https://ipsn.easo.europa.eu/>

STANDARD 8: Sikre at ordningen/prosedyren for identifisering og vurdering av særlige behov faktisk iverksettes raskest mulig etter ankomst.

Indikator 8.1: Det er tildelt tilstrekkelig med ressurser til å kunne foreta systematisk identifisering og vurdering av de særlige behovene til hvert enkelt enslig barn.

Indikator 8.2: Den innledende identifisering og vurderingen av åpenbare sårbarheter for å kunne håndtere særlige behov gjennomføres ved ankomst, den første dagen i mottaket eller senest innen 24 timer.

Indikator 8.3: Særlige behov som kommer frem senere identifiseres, vurderes, håndteres og dokumenteres.

Indikator 8.4: Når det er nødvendig involveres spesialiserte aktører i vurderingen av særlige behov.

- Kommentarer: Representanten og spesialiserte aktører, som sosialarbeidere, psykologer og helsepersonell, kan involveres i vurderingen av særlige behov, avhengig av behovenes art. Denne ekspertisen bør i praksis være tilgjengelig for mottaksmyndighetene når den trengs. Ved behov bør det skaffes en kvalifisert tolk.

Indikator 8.5: Kommunikasjonskanaler og samarbeid mellom mottaksmyndigheten og vedtaksmyndigheten etableres og brukes innenfor de rammene som kreves for å ivareta fortroligheten.

- Kommentarer: Identifisering og vurderingen av særlige behov blir mer effektiv når informasjonen formidles mellom myndighetene, dersom nasjonal lovgivning om fortrolighet og personvern tillater det.

Indikator 8.6: Identifisering og vurdering av særlige behov skjer uavhengig av vurderingen av enslige barns søknad om internasjonal beskyttelse.

- Kommentarer: Det er viktig med et tydelig skille mellom identifisering og vurdering av særlige behov ved mottak (og i forbindelse med prosedyren) og vurderingen av enslige barns søknad om internasjonal beskyttelse. Selv om enslige barns sårbarhetssituasjon noen ganger også har betydning for utfallet av søknaden om internasjonal beskyttelse, er formålet med å identifisere og vurdere behov etter denne veiledningen utelukkende å garantere en reell adgang til rettigheter og ytelser i henhold til Mottaksdirektivet i løpet av asylprosedyren.

STANDARD 9: Sikre at særlige behov som er identifisert håndteres innen rimelig tid

Indikator 9.1: Tilfredsstillende tiltak treffes for å håndtere særlige behov som er identifisert og vurdert. Hvor raskt tiltakene må iverksettes, avhenger av hvilke behov som er identifisert.

- Kommentarer: Det bør tildeles tilstrekkelige ressurser til tiltak knyttet til særlige behov. I tillegg bør standardprosedyrer og/eller henvisningsordninger brukes der det er hensiktsmessig, for eksempel i tilfeller der barn har vært utsatt for menneskehandel, for gifte barn, barn med voksne slektninger og barn med redusert funksjonsevne.

Indikator 9.2: I tilfeller der det er identifisert særlige behov, er det innført en ordning for å sikre at de følges opp regelmessig.

- Kommentarer: EU+-statene bør gå inn for regelmessig oppfølging av særlige behov som er identifisert.

God praksis om identifisering, vurdering og tiltak ved særlige behov

Det anses som god praksis:

- ✓ å etablere en ordning for identifisering og vurdering av særlige behov som en del av de nasjonale prosedyrene. Et identifiseringsverktøy kan integreres i disse prosedyrene
- ✓ å organisere regelmessige tverrfaglige møter med alle relevante aktører, også ikke-statlige organisasjoner, samle inn informasjon proaktivt, bruke tilgjengelige ressurser før ankomst på mottaket
- ✓ å lette identifisering av særlige behov ved daglig veiledning av det enslige barnet ved:
 - å ha det som et tilbakevendende tema i samtaler med det enslige barnet
 - å ha det som tema i de tverrfaglige samrådene (jf. kapittel 4, Daglig omsorg)

2.2 Sikkerhetsrisikoer

STANDARD 10: Sikre at personale som arbeider med enslige barn i et mottak tidlig identifiserer sikkerhetsrisikoer og risikoer for barnas velferd

Indikator 10.1: En standard risikovurdering for å identifisere sikkerhetsrisikoer for enslige barn er på plass.

- Kommentarer: Dette kan fungere som en sjekklister eller intervjurettledning som hjelper personalet, med utgangspunkt i tilgjengelig informasjon, med å vurdere om enslige barn er utsatt for sikkerhetsrisiko i form av misbruk, omsorgssvikt, utnyttelse eller vold, nå eller i framtiden, i eller utenfor mottaket.

Indikator 10.2: Sikkerhetsrisikoene for enslige barn vurderes i løpet av den første uken etter ankomst, og vurderingen gjentas regelmessig minst hver sjette måned.

- Kommentarer: Det anbefales at risikovurderingen finner sted ved ankomst i mottaket eller snarest mulig etter dette, men ikke senere enn en uke etter ankomst.

Indikator 10.3: Sikkerhetsrisikoer vurderes systematisk.

- Kommentarer: Situasjonen til enslige barn kan endres på grunn av miljøpåvirkning (i eller rundt mottaket). Derfor er identifisering eller gjentatt risikovurdering en løpende prosess som fortrinnsvis skal finne sted hver tredje til sjette måned eller når det er nødvendig på grunn av endrede omstendigheter eller en spesiell hendelse.

Indikator 10.4: Utfallet av risikovurderingen diskuteres tverrfaglig.

- Kommentarer: Representanten eller andre spesialiserte aktører skal involveres i risikovurderingen eller utfallet av den.

STANDARD 11: Sikkerhetsrisikoene reduseres til et absolutt minimum

Indikator 11.1: Nødvendig omsorg og plassering i egnet mottak basert på risikovurderingen er på plass innen en uke etter ankomst.

- Kommentarer: Et trygt sted å vokse opp er et grunnleggende behov for alle enslige barn.

Indikator 11.2: Umiddelbare tiltak i akutt utrygge situasjoner iverksettes av mottaksmyndigheten for å fjerne den utrygge situasjonen.

- Kommentarer: Når de står overfor en stor sikkerhetsrisiko, for eksempel tegn på menneskehandel og mulig flukt til ukjent sted, må fagfolk være i stand til å identifisere dette og vite hva de må gjøre. Hvis det oppstår en farlig situasjon (trusler fra menneskehandlere, trussel om æresdrap, mobbing fra romkamerater osv.), er det viktig at fagfolk griper inn for å stabilisere situasjonen så raskt som mulig.

God praksis for å redusere risiko og unndragelsesrisiko

Det anses som god praksis:

- ✓ å midlertidig konfiskere mobiltelefoner ved ankomst for å ivareta hensynet til barnets beste når det oppdages tegn til mulig menneskehandel, for å redusere risikoen for kontakt med et mulig menneskehandelsnettverk. Sørg i slike tilfeller for at telefonsamtaler fortsatt kan gjennomføres under tilsyn, og at særlig barn får mulighet til å kontakte familie i hjemlandet eller et annet land for å si fra om at de er i sikkerhet.
- ✓ å organisere et trygt oppholdssted for å beskytte enslige barn som har risiko for å bli utsatt for menneskehandel, tvangsekteskap osv. Dette kan innebære beskyttelsestiltak som overføring av det enslige barnet til et sted på landet, til en overvåket mottaksplass, og intensiv veiledning.

Indikator 11.3: Mottaket har et varslingsystem og sørger for systematisk rapportering og umiddelbare tiltak hvis enslige barn forsvinner.

- Kommentarer: Så snart det oppdages at et enslig barn har forsvunnet, må en savnetmelding registreres hos politiet og barnevernet informeres. Et barn anses som forsvunnet hvis det har forlatt mottaket uten først å ha informert mottakspersonalet og barnet har ukjent oppholdssted. Det første skrittet er å lete etter det enslige barnet – letingens varighet og intensitet avhenger av alder, tidligere atferd og observasjoner som er gjort, samt sammenheng. For et barn under 14 år er det vanligvis ikke akseptabelt å vente til neste dag. Politiet må få så nøyaktig som mulig informasjon om barnet (bekledning/mobiltelefonnummer osv). Så snart

det enslige barnet kommer til rette, skal politiet og barnevernet informeres. All informasjon fra politiet eller barnevernet skal tas i betraktning.

God praksis om varslingsordninger

Det anses som god praksis:

- ✓ å bruke et nasjonalt varslingsystem for å finne forsvunne barn, etter å ha rådført seg med politiet og representanten for å ta rede på hvilke konsekvenser en slik melding kan få.

STANDARD 12: Sikre at enslige barn orienteres om radikaliserings og at personalet formidler signaler på (mulig) radikaliserings av enslige barn til ansvarlige myndigheter

Indikator 12.1: Radikaliserings tas opp med enslige barn ved behov, av personale som arbeider med enslige barn.

Indikator 12.2: Mottaket har et varslingsystem for å rapportere om tegn på radikaliserings til ansvarlige personer og myndigheter.

God praksis når det gjelder radikaliserings

Det anses som god praksis:

- ✓ å utarbeide et meldingsskjema som sosialarbeiderne kan fylle ut i tilfelle radikaliserings og sende til relevante myndigheter
- ✓ å fremme koordinering og utveksling av data og informasjon med andre relevante myndigheter ved å utvikle eller forbedre samarbeidet i felles arbeidsgrupper
- ✓ Det bør også være mulig å leie inn en spesialist på radikaliserings eller ha personale med spesifikk kompetanse til å snakke med barn.

3. Tildeling av mottaksplass

Innledning

Uavhengig av om det finnes nasjonale fordelingsystemer som skal sikre en jevn fordeling av enslige barn i den enkelte medlemsstat, bør standardene og indikatorene i dette kapittelet leses og gjennomføres fullt og helt i henhold til prinsippet om barnets beste og familiens enhet, i tillegg til at de særlige behovene de enslige barna måtte ha i mottak respekteres.

Disse prinsippene må overholdes ikke bare ved ankomst i mottakssystemet, men også ved ny tildeling eller overføring av enslige barn til annet botilbud. I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 3 skal derfor overføring av enslige barn begrenses til et minimum og bare skje når det er til barnets beste.

I tillegg til internater, mindre mottak og ordinære mottak bør fosterhjem og egen bolig også være alternativer for enslige barn, forutsatt at det er til barnets beste og ivaretar barnets særlige behov.

Det bør foretas innledende og grundige vurderinger (når som helst når type innkvartering velges) av hva som vil være barnets beste (f.eks. å bo med ektefelle eller familiemedlem). Det bør skje en innledende vurdering ved ankomst for å finne best mulig botilbud til enslige barn. Grundige vurderinger skal være løpende og tverrfaglige og bør gjennomføres regelmessig.

Tildeling av mottaksplass og ny mottaksplass for enslige barn

Innledende vurdering ved ankomst

Regelmessig, grundig og tverrfaglig vurdering i alle mottaksfaser

Juridiske referanser – tildeling av mottaksplass

- Mottaksdirektivets artikkel 18: Nærmere bestemmelser om materielle mottaksforhold
- Mottaksdirektivets artikkel 24: Enslige mindreårige

Standarder og indikatorer

STANDARD 13: Spesifikke og objektive grunner (f.eks. alder, modenhet og særlige behov) knyttet til den individuelle situasjonen til enslige barn, omsorgen som tilbys av mottaket, mottakstype og muligheter for ikke-institusjonaliserte former for omsorg tas i betraktning ved tildeling av mottaksplass til enslige barn.

Indikator 13.1: Det foreligger en ordning for å vurdere om det finnes konkrete, objektive grunner for å tildele barnet en bestemt type mottaksplass.

- Kommentarer: Den individuelle situasjonen til barn i henhold til denne standarden viser særlig til alder, modenhet og kjønn (f.eks. transkjønnede personer) og til den kulturelle, språklige og religiøse bakgrunnen til enslige barn. I tillegg kan individuelle hensyn, for eksempel eksisterende familietilknytning, bli tatt i betraktning.
- Særlig bør bestemmelser for å beskytte enslige barn mot seksuelle overgrep og kjønnsbasert vold tas i betraktning ved enhver tildeling av mottaksplass.
- Hvis enslige barn unntaksvis plasseres i mottakssentre for voksne (f.eks. sammen med eldre søsken), har de de samme rettighetene som andre enslige barn (f.eks. beskyttelse mot alle former for vold) og de samme garantiene for rett saksbehandling.

God praksis når det gjelder tildeling av mottaksplass

Det anses som god praksis:

- ✓ å vurdere fosterhjem eller andre former for alternativ (ikke-institusjonell) omsorg som en mulighet ved tildeling av mottaksplass
- ✓ å innkvartere enslige barn i et egnet mottak etter intensiv observasjon og døgkontinuerlig vurdering i et begrenset tidsrom (f.eks. to uker) i det første mottaket
- ✓ å forberede enslige barn på et uavhengig liv etter en vurdering av barnets modenhet og selvstendighet, ved å tildele dem egen bolig etter fylte 16 år

STANDARD 14: Sikre at familiens enhet respekteres i henhold til prinsippet om barnets beste

Indikator 14.1: Enslige barn som er søsken (i henhold til definisjonen i Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 2) innkvarteres sammen dersom de ønsker det.

- Kommentarer: En avtale om at søsken skal bo sammen er frivillig og må ta hensyn til søsknenes alder og kjønn, samt hva som er til deres beste. Hvis enslige barn er sammen med voksne søsken, kan de bo sammen i mottak for voksne etter en vurdering av hva som er barnets beste ut fra alder, kjønn og modenhet.
- Barnets beste må vurderes og overvåkes kontinuerlig av sosialarbeidere, mottakspersonell og barnas representanter. Ut fra sikkerhetshensyn bør det imidlertid kunne gjøres unntak.
- Hvis enslige barn flyttes, bør også søsknene flyttes, for å unngå fremtidig atskillelse.

Indikator 14.2: Enslige barn og deres ektefeller og barn kan bo sammen hvis dette er til det enslige barnets beste og i henhold til relevant nasjonal lovgivning.

- Kommentarer: Gifte, enslige barn som er over seksuell lavalder iht. nasjonal rett kan bo sammen med sine voksne ektefeller og eventuelle barn i familiemottak, så lenge barnets beste er det grunnleggende hensynet.
- Barnets beste må vurderes og overvåkes kontinuerlig av sosialarbeidere, mottakspersonell og barnets representant for å identifisere mulig seksuell utnyttelse, tvangsekteskap eller menneskehandel. Enslige barn under den seksuelle lavalder må bo atskilt fra ektefellen.
- Ved barneekteskap er det behov for et tverrfaglig team for å vurdere barnets beste umiddelbart etter ankomst. Vurderingen bør utføres av et team bestående av minst en sosialarbeider, en helsearbeider og en representant. Hvis vurderingen ikke blir utført ved ankomst, bør det iverksettes tiltak for å beskytte enslige barn.
- Enslige barn som er aleneforeldre, bør bo sammen med sitt/sine barn så lenge dette er i henhold til prinsippet om barnets beste (også til barnet som er forelder). Barnets beste må vurderes og overvåkes kontinuerlig av sosialarbeidere, mottakspersonell og representanten. Ut fra sikkerhetshensyn bør det imidlertid kunne gjøres unntak.

God praksis når det gjelder enslige barn som er aleneforeldre

Det anses som god praksis:

- ✓ å tilby særskilte mottak med barnehage slik at foreldrene kan gå på skolen.

Indikator 14.3: Når det er mulig og hensiktsmessig, bør familiens enhet respekteres med hensyn til medlemmer av storfamilien.

- Kommentarer: En bredere definisjon av familiemedlem er lagt til grunn, som tar hensyn til barnas bakgrunn, særlige avhengighetsforhold og deres beste.
- Avhengig av de nasjonale ordningene, og forutsatt samtykke fra de enslige barna og deres representanter, kan medlemmer av barnas storfamilie (også slektninger som faller utenfor definisjonen i Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav c)) og enslige barn bo sammen.
- Enslige barn og voksne medlemmer av storfamilien kan bo sammen i mottak for voksne dersom det er til barnets beste. Dette er særlig aktuelt for enslige barn i følge med slektninger som i den aktuelle medlemsstatens verken har juridisk eller sedvanerettslig ansvar for dem. Barnets beste må vurderes og overvåkes kontinuerlig av sosialarbeidere, mottakspersonell og representanten. Ut fra sikkerhetshensyn bør det imidlertid kunne gjøres unntak.

STANDARD 15: Sikre at særlige behov blir tatt i betraktning ved (ny) tildeling av en bestemt type innkvartering for enslige barn.

Indikator 15.1: Tildeling av en bestemt type mottaksplass til enslige barn baseres på en vurdering av særlige behov ved mottak.

- Kommentarer: Tildeling av en bestemt type mottaksplass til enslige barn skal baseres på en vurdering av hva som er barnets beste.

Indikator 15.2: Det er mulig å gjennomføre flytting av enslige barn dersom særlige behov blir identifisert ved mottak.

Indikator 15.3: Overføring av enslige barn bør begrenses til et minimum og bare skje når det er til barnets beste, for eksempel for å få lettere adgang til familiemedlemmer eller skole.

- Kommentarer: Sikkerhetshensyn, for eksempel når det gjelder ofre for menneskehandel, seksuell eller kjønnsbasert vold, tortur eller andre former for psykisk og fysisk vold, kan medføre at enslige barn må tildeles en annen type mottaksplass hvis særlige behov skulle komme frem senere, slik at disse særlige behovene kan bli identifisert og vurdert på en korrekt måte (jf. kapittel 2, Særlige behov og sikkerhetsrisikoer, standard 8 og indikator 8.3).

Indikator 15.4: Enslige barn som har nådd myndighetsalder bør fortsatt få lov til å bo på samme sted/i samme område, hvis det er mulig. Særskilte tiltak bør treffes ved overføring av enslige barn til et mottak for voksne når de når myndighetsalder. Overføringen bør organiseres nøye sammen med både mottaket og de enslige barna.

God praksis når det gjelder (ny) tildeling av mottaksplass til et enslig barn

Det anses som god praksis:

- ✓ å lytte til barnet og representanten ved planlegging av ny mottaksplass for enslige barn
- ✓ å ta hensyn til behovet for kontinuitet i utdanningen, individuell læreplan og skoleår ved overføring av enslige barn (f.eks. ved reduksjon av antall plasser i mottaket)

4. Daglig omsorg

Innledning

I henhold til Barnekonvensjonen skal barn, på grunn av sin fysiske og psykiske umodenhet, ha særlig vern og omsorg, og familien er det naturlige miljøet for vekst og velferd. Derfor bør daglig omsorg og særskilte aktiviteter være tilgjengelig for enslige barn som bor i mottak uten familiemedlemmer til stede, og dette bør være en vesentlig del av mottaket for å sikre en levestandard som legger til rette for fysisk, psykisk og sosial utvikling. Daglig omsorg, slik begrepet brukes i denne veiledningen, omfatter daglig støtte til det enslige barnet og organisering av bevisstgjørings-, trenings- og fritidsaktiviteter. Enkelte standarder og indikatorer er knyttet til standardene og indikatorene i kapitlene som omhandler informasjonsformidling, vurdering og tiltak ved særlige behov og sikkerhetsrisikoer, helsetjenester, utdanning og innkvartering. De er tatt med i dette kapitlet med utgangspunkt i at enslige barn trenger mer informasjon og støtte.

Dette kapitlet tar for seg viktigheten av å gjøre enslige barn mer selvstendige og motstandsdyktige og utvikle en metode for særlig omsorg i mottaket som fokuserer på enslige barns fremtidsutsikter og ferdigheter. Alder, modenhet og særlige behov bør tas i betraktning. Den daglige omsorgen kan være forskjellig for enslige barn som bor i mottakssentre og i egen bolig, på grunn av forskjeller i alder, selvstendighet og evne til å forsørge seg selv. Videre skilles det mellom tilstedeværelse av mottakspersonale med generell opplæring og mottakspersonale som har fått tilstrekkelig tilleggsopplæring om enslige barn (jf. kapittel 5, Bemanning). Tilstedeværelse av personale som er spesialisert på barn i mottak er et minimumskrav når enslige barn er på mottakssenteret og ikke på skolen, men ikke nødvendigvis om natten.

Juridiske referanser – daglig omsorg

- Mottaksdirektivets artikkel 23 nr. 1: Mindreåriges fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling, mindreåriges velferd og sosiale utvikling, mindreåriges bakgrunn
- Mottaksdirektivets artikkel 23 nr. 3: Fritidsaktiviteter
- Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 1: Enslige mindreårige

Standarder og indikatorer

STANDARD 16: Sikre den daglige omsorgen for enslige barn i mottakssenter (16.1) eller i egen bolig (16.2)

Alternative indikatorer for daglig omsorg:

Indikator 16.1 a): Kvalifisert personale er til stede i mottakssenteret til enhver tid.

Indikator 16.1 b): Kvalifisert personale er til stede når det er enslige barn i mottakssenteret, altså før og etter skoletid, i helger og i skoleferier.

Indikator 16.1 c): Hvis personalet som er til stede om natten ikke er kvalifisert personale, må de i det minste ha opplæring i beskyttelse av barn og barnets rettigheter, samt nødvendig informasjon om den spesifikke situasjonen til enslige barn i mottakssenteret.

Indikator 16.1 d): Tilstedeværelsen av enslige barn i mottakssenteret kontrolleres minst én gang hver dag for å forsikre seg om at barnet ikke har rømt.

ELLER

Indikator 16.2 a): Når enslige barn innkvarteres i egen bolig, kan kvalifisert personale kontaktes til enhver tid.

Indikator 16.2 b): Personale som er spesialisert på barn i mottak besøker enslige barn som bor i egen bolig minst to ganger i uken.

- Kommentarer: Enslige barn som er innkvartert i egen bolig er minst 16 år gamle og har blitt vurdert som modne og selvstendige nok til å bo i denne typen mottak.
- Besøket skal for eksempel gjennomføres av sosialarbeideren.

Indikator 16.2 c): Det foretas kontroller ved hjemmebesøk for å forvise seg om at et enslig barn som er innkvartert i egen bolig ikke har rømt.

Indikator 16.3: Enslige barn får hjelp til daglige gjøremål og aktiviteter.

- Kommentarer: Hjelp til daglige sysler omfatter mange ulike aktiviteter, som vekking, å sørge for og følge opp fremmøte og engasjement på skolen, gi informasjon om og hjelp til hygiene, både personlig og i hjemmet, hjelpe dem til å delta i samfunnet, respektere husreglene og håndtere og forebygge konflikter.
- I begynnelsen kan mottakspersonalet følge enslige barn til skolen og andre steder. Informasjon gis på en barnevennlig måte og tilpasses det enslige barnets alder og modenhet (f.eks. Google Maps, apper for offentlig transport osv.).

Indikator 16.4: Enslige barn får leksehjelp og ekstraundervisning.

- Kommentarer: Leksehjelp og ekstraundervisning kan gis av mottaket eller eksterne organisasjoner i eller utenfor mottaket.

STANDARD 17: Den daglige omsorgen organiseres etter en bestemt metode for omsorg for enslige barn.

Indikator 17.1: Metoden for omsorg for enslige barn står beskrevet i en håndbok som alt personale som har ansvar for den daglige omsorgen i mottaket er kjent med og bruker.

Indikator 17.2: Håndboken inneholder minst en beskrivelse av målene med den daglige omsorgen og en samtalemal der målene og resultatene diskuteres med det enslige barnet. Den inneholder også beskrivelser av sikkerhetssituasjonen, fremtidsutsiktene, ferdighetene og de særlige behovene til barnet.

Indikator 17.3: Personalet drøfter regelmessig målene for den daglige omsorgen og resultatene av den med representanten og de enslige barna.

God praksis når det gjelder organisering av den daglige omsorgen

Det anses som god praksis:

- ✓ å ha en håndbok i alle mottak for enslige barn. Håndboken dekker alle prosedyrer og retningslinjer som er relevante for mottak av enslige barn og er utarbeidet i samarbeid med myndigheter som representerer enslige barn. Kravene om at enslige barn skal høres og om registrering og koordinering med andre organer og organisasjoner står tydelig beskrevet i håndboken.

STANDARD 18: Enslige barn forberedes på å bli selvstendige og leve et uavhengig liv senere.

Indikator 18.1: Ferdigheter knyttet til selvstendighet vurderes regelmessig.

- Kommentarer: Vurderingen foretas gjennom støtte og observasjon av enslige barn i dagliglivet og sikrer at barna er involvert. Vurderingen skjer på ulike stadier for å vurdere utviklingen av ferdigheter. En sjekklister for å vurdere selvstendighetsgrad når det gjelder for eksempel renhold, personlig økonomi, energiforbruk, klesvask, matlaging, innkjøp og å forholde seg til andre er tilgjengelig.

Indikator 18.2: Enslige barn får støtte og opplæring i personlig økonomi og ansvarlig bruk av energi.

- Kommentarer: Yngre enslige barn trenger hjelp og tilsyn når det gjelder bruk og sparing av lommepenger. Eldre enslige barn kan ha de samme behovene, men kan også være i stand til å håndtere penger selvstendig, som en del av opplæringen i personlig økonomi.

Indikator 18.3: Enslige barn får hjelp og opplæring i renhold og klesvask.

- Kommentarer: Til tross for at det overordnede ansvaret for vedlikehold av boligen ligger hos mottaksmyndighetene, kan visse vedlikeholdsoppgaver utføres av enslige barn frivillig og i opplæringsøyemed, så lenge det tas hensyn til barnets alder og barnet alltid får veiledning og oppfølging av personalet.

Indikator 18.4: Enslige barn får hjelp og opplæring i matlaging.

- Kommentarer: Opplæringen omfatter sikkerhetsmessige problemstillinger, og alderen og modenheten til det enslige barnet tas i betraktning.

STANDARD 19: Ivareta og fremme enslige barns helse og velferd og styrke deres utholdenhet

Indikator 19.1: Enslige barns psykiske velferd og helse tas i betraktning og ivaretas i den daglige omsorgen.

- Kommentarer: Det rettes særlig oppmerksomhet mot enslige barns psykiske velferd og helse, for eksempel tegn på angst, stress, ensomhet, sorg, depresjon, traumer og søvnproblemer. Ved behov får barnet psykisk støtte gjennom lytting, anerkjennelse av følelser, rådgivning eller henvisning til spesialister, som psykologer eller terapeuter.

Indikator 19.2: Enslige barn har tilgang til holdningsskapende tiltak om risiko ved bruk av narkotika og alkohol, avhengig av alder og modenhet.

- Kommentarer: Disse aktivitetene kan organiseres av mottaket eller eksterne organisasjoner i eller utenfor mottaket. Helsepersonell involveres ved behov.

Indikator 19.3: Enslige barn har adgang til bevisstgjøringsaktiviteter om seksuell og reproduktiv helse og om ulike seksuelle legninger og kjønnsidentiteter. Aktivitetene står i forhold til barnets alder og modenhet.

Indikator 19.4: Enslige barn får et minimum av informasjon og opplæring for å styrke dem mot alle former for psykisk og seksuelt misbruk, eller andre former for fysisk misbruk og omsorgssvikt.

- Kommentarer: Opplæringen fokuserer på å forebygge risikosituasjoner og lære hva du skal gjøre hvis de inntreffer.

God praksis når det gjelder daglig omsorg med hensyn til velferd

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi enslige barn tilgang til ulike selvhjelpsaktiviteter, for eksempel avslapnings- og pusteøvelser, diskusjonsgrupper, kinesiologi, informasjon om psykosomatiske problemer osv. Aktivitetene organiseres av mottaket eller av eksterne organisasjoner, i eller utenfor mottaket. Aktivitetene ledes av særskilte aktører, som psykologer eller terapeuter
- ✓ å organisere en pause utenfor mottaket hvis enslige barn opplever atferdsmessige og/eller psykiske problemer (skolefravær, problemer med få innpass i en gruppe, fiendtlighet, mobbing osv.). For å kunne reflektere over egen situasjon plasseres enslige barn midlertidig i egnede mottak som tilbyr selvhjelps- og fritidsaktiviteter. Egne lokaler der små grupper enslige barn (fra to til ti) får ytterligere opplæringsstøtte er tilgjengelig. Lengden på oppholdet varierer avhengig av barnets behov (fra 5 til 15 dager, en måned under helt spesielle omstendigheter)
- ✓ å gi personalet mulighet til å spise sammen med de enslige barna i mottakssenteret for å følge med på spisevaner, skape samhold under måltidene og forebygge mulige konflikter

STANDARD 20: Støtte og følge opp enslige barns psykiske og sosiale utvikling gjennom en standardisert omsorgsplan

Indikator 20.1: Personale som er spesialisert på barn i mottak vurderer bakgrunnen, behovene, ferdighetene og fremtidsutsiktene til enslige barn, som standardelementer i omsorgsplanen for enslige barn og med barnas medvirkning.

- Kommentarer: Planen omfatter følgende elementer om barnet: status når det gjelder behandling av søknaden, utdanning, ferdigheter, grad av selvstendighet og psykisk helse.
- Vurderingen er basert på intervjuer med enslige barn og utføres av kvalifisert personale. Den første samtalen finner sted innen én uke etter ankomst ved mottaket.
- Representanten involveres i utviklingen av omsorgsplanen og kan få innsyn i planen etter samtykke fra de enslige barna.

Indikator 20.2: Den psykiske og sosiale utviklingen til enslige barn overvåkes og drøftes av relevante omsorgspersoner fra ulike fagfelt (tverrfaglig tilnærming).

- Kommentarer: Regelmessige utvekslinger og/eller møter for mottaksansatte som arbeider med enslige barn (sosialarbeidere, pedagoger og, hvis relevant, helsearbeidere, psykologer, lærere osv.), organiseres for å kunne drøfte situasjonen til de enslige barna og oppdatere omsorgsplanene for dem.

Indikator 20.3: Informasjon om enslige barns psykiske og sosiale utvikling utveksles regelmessig med representanten.

Indikator 20.4: Når enslige barn overføres til et nytt mottak, oversendes omsorgsplanen på forhånd eller senest den dagen overføringen finner sted. Oversendelsen skal ivareta prinsippet om fortrolighet.

God praksis når det gjelder daglig omsorg

Det anses som god praksis:

- ✓ å ha en månedlig gjennomgang av omsorgsplanen med sosialarbeideren, representanten og det enslige barnet og oversende omsorgsplanen to eller flere dager før overføringen, slik at det nye mottaket kan forberede ankomsten til og omsorgen for det enslige barnet.

STANDARD 21: Sikre effektiv tilgang til fritidsaktiviteter og lek som er tilpasset de enslige barnas alder

Indikator 21.1: De enslige barna har daglig tilgang til flere ulike fritidsaktiviteter, både innendørs og utendørs, tilpasset alder og egne ønsker.

- Kommentarer: Med fritidsaktiviteter menes mange ulike idretter og andre aktiviteter (generelle fritidsaktiviteter innen- eller utendørs, brettspill, kino, arrangementer i nærmiljøet, sportsturneringer osv.). Aktivitetene kan organiseres av mottaket eller av eksterne organisasjoner. Organisering av gruppeaktiviteter blir prioritert.
- Andre aktiviteter er tilgjengelige i skoleferier og helger og når enslige barn venter på å begynne på skolen.

Indikator 21.2: Fritidsaktiviteter organiseres og overvåkes av personale som er spesialisert på barn i mottak og/eller andre ansvarlige voksne som er involvert i omsorgen for barna.

Indikator 21.3 a): Enslige barn fra 0–12 år kan leke daglig under tilsyn på et trygt område tilpasset alderen

Indikator 21.3 b): Et minimum av idrettsaktiviteter som er tilpasset de enslige barnas alder tilbys regelmessig (jf. kapittel 9, Innkvartering).

Indikator 21.4: Tilgang til internett og varighet på tilgangen er alderstilpasset og reguleres og overvåkes av personalet.

God praksis når det gjelder daglig omsorg

Det anses som god praksis:

- ✓ å organisere fellesaktiviteter for enslige barn og lokale barn og unge, både innenfor og utenfor mottaket, f.eks. fotballturneringer.

5. Bemanning

Innledning

Hovedoppgaven til ansatte som arbeider med enslige barn er å overvåke, gi råd og yte sosial støtte til enslige barn. De har ansvar for å identifisere og iverksette tiltak for å imøtekomme enslige barns behov som beskrevet over (kapittel 2, Særlige behov og sikkerhetsrisikoer, og kapittel 4, Daglig omsorg).

Det er mange yrker som har ansvar for og er involvert i arbeid med enslige barn i mottakssammenheng. Dette omfatter alle som har direkte kontakt med enslige barn, uavhengig av hvem arbeidsgiveren er. Relevante yrkesgrupper er for eksempel sosionomer, lærere, helsearbeidere, registreringsansvarlige tjenestemenn, tolker, mottaksledere, administrativt ansatte/koordinasjonsansvarlige og representanter.

Innenfor denne rammen bør veiledningen i dette kapittelet anses å gjelde for alt personale (også mellom- og toppledere) som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng. Dette kapittelet omhandler ikke representanter direkte, selv om en del av standardene og indikatorene også skal overvåkes/gjennomføres av dem. I tilfeller der det stilles spesifikke krav til personalet (f.eks. spesialkompetanse), nevnes dette særskilt.

For å kunne gjennomføre oppgavene som nevnt over må personer som arbeider med enslige barn være tilstrekkelig tilgjengelige og ha de nødvendige kvalifikasjonene og den kompetansen, støtten og tilsynet som er nødvendig.

Juridiske referanser – bemanning

- Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 4: Enslige mindreårige
- Mottaksdirektivets artikkel 29 nr. 1: Bemanning og ressurser

Standarder og indikatorer

STANDARD 22: Sikre bemanning med tilstrekkelige kvalifikasjoner til den daglige omsorgen for enslige barn

Indikator 22.1: Mottaket må sørge for personale med tilstrekkelige kvalifikasjoner til å ivareta den daglige omsorgen for enslige barn.

- Kommentarer: For å sikre at den daglige omsorgen for enslige barn ivaretas på en tilfredsstillende måte og at det tas hensyn til særlige behov, bør personale med tilstrekkelige kvalifikasjoner ta imot og yte omsorg for enslige barn, slik at de tiltakene som særlige behov i mottak forutsetter (som angitt over), blir håndtert og iverksatt.

God praksis når det gjelder bemanning

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for kvalifisert personale på mottaket, ikke bare på dagtid, men også om natten.

STANDARD 23: Sikre bemanning med tilstrekkelige kvalifikasjoner

Indikator 23.1: Ansatte som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng har et tydelig mandat (stillingsbeskrivelse).

- Kommentarer: Stillingsbeskrivelsene bør omfatte kvalifikasjonskrav for å sikre at den daglige omsorgen for enslige barn ivaretas på en tilfredsstillende måte og særlige behov tas i betraktning i tilstrekkelig grad.

Indikator 23.2: Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng er kvalifisert i henhold til nasjonale lover og forskrifter når det gjelder deres særskilte mandat (stillingsbeskrivelse).

- Kommentarer: For å sikre daglig omsorg og beskyttelse av enslige barn bør personale som har ansvar for mottak og omsorg for enslige barn være kvalifisert til å iverksette tiltak for særlige behov i mottak som angitt over. De bør også få nødvendig opplæring og inneha kompetanse når det gjelder: beskyttelse og ivaretagelse av enslige barn i migrasjon, barns utvikling, roller og ansvarsområder for ulike yrkesgrupper

som deltar i den daglige omsorgen, kompetanse innen barnevern, barns utvikling, barns rettigheter og kommunikasjon med barn.

Indikator 23.3: Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng har ingen barnerelaterte lovbrudd på rullebladet, og heller ingen lovbrudd som kan reise alvorlig tvil om evnen til å inneha en rolle med ansvar for barn.

STANDARD 24: Sikre at bemanningen får nødvendig og relevant opplæring

Indikator 24.1: Uavhengig av behovet for særskilt opplæring av ansatte som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng, bør all opplæring være i samsvar med de overordnede atferdsreglene som definerer nøkkelbegrep og -prinsipper som ligger til grunn for alt arbeid i mottak.

Indikator 24.2: Ansatte som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng får en grundig innføring i rollen i god tid.

- Kommentarer: Innføringen bør skje senest rett etter arbeidsstart. Avhengig av stilling, bør opplæringen omfatte standardene i henhold til gjeldende lover og/eller forskrifter om mottak og tilgjengelige nasjonale og relevante EASO-verktøy.⁽²³⁾

Indikator 24.3: Det finnes en tydelig opplæringsplan, inkludert opplæringskrav for hver funksjonsgruppe, for vurdering, beslutning, dokumentasjon og tiltak ved særlige behov i mottak, så raskt som mulig og i hele perioden i mottak.

- Kommentarer: Modulen om mottak i EASOs opplæringsplan kan benyttes i grunnopplæringen av personale som arbeider i mottak.⁽²⁴⁾

Indikator 24.4: Opplæringen organiseres regelmessig og etter personalets behov.

- Kommentarer: Et langsiktig opplæringsprogram bør utformes, med oppfriskningskurs. Opplæring bør også gis hvis det skjer vesentlige endringer i gjeldende lover og praksis.

Indikator 24.5: Opplæringen omfatter kjønns- og aldersrelaterte problemstillinger, kulturoplæring, konflikthåndtering, grunnopplæring og spesialisering i identifisering av personer med særlige behov, bevissthet om psykiske helseproblemer, gjenkjenning av tegn på radikaliserings og identifisering av ofre for menneskehandel, samt førstehjelp og brannsikkerhet.

- Kommentarer: Avhengig av hvordan oppgaver som gjelder arbeid med enslige barn er fordelt, gis opplæringen på grunnlag av fagfelt/funksjon. Personale som jobber nattskift bør også få et minimum av opplæring i ovennevnte emner, i tillegg til opplæring i særskilte utfordringer som kan oppstå i dette tidsrommet.
- Modulene i den nasjonale opplæringsplanen kan handle om alt fra dataferdigheter og fremmedspråk til kurs i infeksjonssykdommer eller identifisering av ofre for menneskehandel eller radikaliserings, men også om ferdigheter i å kommunisere med barn.

God praksis når det gjelder opplæring av personalet

Det anses som god praksis:

- ✓ å identifisere opplæringsmuligheter for alle ansatte som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng, for eksempel særskilt opplæring om traumeinformert praksis, arbeid med barn som lider av angst, har blitt utsatt for menneskehandel eller er etterlatt, om å opparbeide utholdenhet, om et uavhengig liv og om adgang til utdanning/opplæring/arbeidsmarkedet
- ✓ å organisere opplæring gjennom avtaler med relevante aktører (universiteter, advokater, psykologer, ikke-statlige organisasjoner, internasjonale organisasjoner osv.)
- ✓ å identifisere opplæringsmetoder som setter personalet i stand til og oppfordrer dem til å utføre arbeidsoppgaver på en enhetlig og konsekvent måte
- ✓ å gi sosialarbeidere og generelt alle som arbeider i mottakssentre opplæring i forebygging og identifisering av radikaliserings

⁽²³⁾ En detaljert liste over EASO-støtteverktøy finner du i Hvordan lese veiledningen, s. 15.

⁽²⁴⁾ Modulen om mottak i EASOs opplæringsplan er tilgjengelig på <https://training.easo.europa.eu/lms/>

STANDARD 25: Sikre og fremme effektivt samarbeid, informasjonsdeling og bevissthet

Indikator 25.1: Særlige behov som registreres bør formidles til relevante interessenter slik at de kan gi nødvendige garantier og støtte.

Indikator 25.2: Regelmessig samarbeid, informasjonsdeling og bevisstgjøringsøkter og/eller alternative ordninger er på plass hos ansatte som på grunn av yrke og/eller funksjon er i kontakt med enslige barn, inkludert sosialarbeidere, lærere, helsearbeidere, registreringsansvarlige tjenestemenn, tolker, mottaksledere, administrativt ansatte/koordinasjonsansvarlige og representanter.

- Kommentarer: Regelmessig samarbeid, informasjonsdeling og bevisstgjøringsøkter og/eller alternative ordninger kan understøttes av interne rapporteringsprosedyrer.
- Samarbeid, informasjonsdeling og bevisstgjøringsøkter kan dreie seg om migrasjonsrelaterte aspekter generelt og kulturelle aspekter spesielt, også i forhold til enslige barn (særlige behov). Dette kan for eksempel organiseres av utdanningspersonell, eksterne helsetjenester, sikkerhetspersonell ved mottaket eller rengjøringspersonell.

Indikator 25.3: Representantene og andre relevante aktører som regelmessig arbeider med enslige barn holder hverandre informert om enslige barns psykiske og sosiale utvikling.

Indikator 25.4: Fortrolighetsreglene som er fastsatt i nasjonal lovgivning og folkeretten når det gjelder all informasjon som personer som arbeider med enslige barn blir kjent med i jobbsammenheng overholdes.

God praksis når det gjelder samarbeid, informasjonsdeling og bevisstgjøring

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi tolker opplæring i å ta hensyn til enslige barns særlige behov når de oversetter for og kommuniserer med barn

STANDARD 26: Gi støtte til personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng.

Indikator 26.1: Det finnes ulike tiltak for å håndtere vanskelige situasjoner som oppstår på mottak.

- Kommentarer: Støttetiltak for personalet kan være i form av utveksling med fagfeller («intervisjon»), stressmestring, psykisk støtte, kriseteam eller eksternt tilsyn.

God praksis når det gjelder personalstøtte

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for daglige personalmøter for effektiv informasjonsutveksling
- ✓ å arrangere to eller tre personalutviklingsdager for alle ansatte
- ✓ å organisere bearbeidings- eller debriefingsøkter ved behov
- ✓ å fremme fagfelleutveksling mellom personer som arbeider med mottak av barn i ulike mottak

STANDARD 27: Sikre ledelse, tilsyn og ansvarlighet gjennom regelmessig – minst årlig – kontroll og tilfredsstillende personalstøtte

Indikator 27.1: Mottaket må ha en ordning for regelmessig kontroll av hvordan personalet ivaretar den daglige omsorgen for enslige barn.

- Kommentarer: For å sikre at den daglige omsorgen for enslige barn ivaretas på en tilfredsstillende måte og særlige behov tas tilstrekkelig hensyn til, kontrolleres personalets arbeid regelmessig, og det tas hensyn til at støtten er tilfredsstillende.

God praksis når det gjelder tilsyn

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for regelmessige fagfellevurderinger av hvordan den daglige omsorgen for enslige barn ivaretas

6. Helsetjenester

Innledning

Artikkel 24 i Barnekonvensjonen understreker at barn har rett til høyest mulig helsestandard og til behandling av sykdom og rehabilitering. Statene skal gå inn for å sikre at ingen barn fratras denne retten. Videre skal enslige barn ha samme tilgang til helsetjenester som andre barn i landet. Det bør tas særlig hensyn til enslige barns særskilte sårbarheter og hvordan disse sårbarhetene påvirker barnets helse.⁽²⁵⁾

Enslige barn bør derfor få tilgang til de samme helsetjenestene som andre barn i landet, og enkelte barn bør få ytterligere helsetjenester på grunn av særskilte sårbarheter. For enslige barn må det også tas særlig hensyn til at de ikke har noen foreldre som kan redegjøre for barnets sykehistorie. Enslige barn trenger derfor særlig støtte for å få tilgang til nødvendige helsetjenester.

Begrepet «helsetjenester», slik det brukes i dette kapittelet, omfatter både psykiske og fysiske helsetjenester til enslige barn. Det omfatter også veiledning til enslige barn som lider av alvorlige sykdommer og nødvendige tiltak med sikte på rehabilitering av ofre for vold eller tortur. I den forbindelse kan en medisinsk undersøkelse tidlig i mottaksprosessen være et godt utgangspunkt, ettersom det da blir mulig å få oversikt over medisinske behov barna har som må håndteres i løpet av mottaksprosessen. «Helsepersonell», slik begrepet brukes i dette kapittelet, viser til kvalifiserte helsearbeidere (f.eks. leger, tannleger, sykepleiere) og psykologer.

Veiledningen bør leses i lys av de overordnede prinsippene om samtykke og fortrolighet som gjelder for alt mottakspersonale og helsepersonell som er involvert i ytelse av helsetjenester, samt tolker. Informasjon skal ikke på noe tidspunkt deles uten pasientens forutgående samtykke. Uavhengig av nasjonale regler om adgang til medisinske journaler, bør enslige barn ved behov få innsyn i egen journal. I hvert enkelt tilfelle må det også vurderes om kvalifisert personale eller representanten skal følge det enslige barnet ved kontakt med helsevesenet.

Ved planlegging av helsetjenester og visse forebyggende programmer for enslige barn må det tas hensyn til utdanningsprogrammer og annen form for undervisning slik at barna kan få tilgang til tjenestene. Dette er særlig viktig når det ytes helsetjenester i barnets bolig.

Juridiske referanser – bemanning

- Mottaksdirektivets artikkel 13: Medisinsk undersøkelse
- Mottaksdirektivets artikkel 17: Generelle regler for materielle mottaksforhold og helsetjenester
- Mottaksdirektivets artikkel 19: Helsetjenester
- Barnekonvensjonens artikkel 24: Helse og helsetjenester

Standarder og indikatorer

STANDARD 28: Sikre tilgang til medisinsk undersøkelse og forebygging av helserelaterte problemer tidlig i mottaksprosessen

Indikator 28.1: Enslige barn bør få informasjon om retten til helsetjenester og formålet med og betydningen av medisinsk undersøkelse og vaksinasjonsprogrammer umiddelbart etter ankomst i mottakssenteret.

- Kommentarer: Informasjonen bør gis i henhold til standardene i kapittel 1, Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn (jf. standard 2).

Indikator 28.2: Medisinsk undersøkelse bør, med de enslige barnas samtykke, gjennomføres så snart som mulig etter ankomst i mottakssenteret.

- Kommentarer: Det anbefales at den medisinske undersøkelsen gjennomføres senest sju dager etter ankomst.
- Helsekontrollen omfatter både fysiske og psykiske vurderinger.

⁽²⁵⁾ FNs komité for barnets rettigheter, Generell kommentar nr. 6 (2005) om behandling av enslige barn og enslige barn med følgepersoner utenfor deres opprinnelige hjemland, avsnitt 46–49.

Indikator 28.3: Hvis vaksinasjonsprogrammer ikke inngår i de generelle, obligatoriske helseprogrammene, bør nødvendige vaksinasjoner gis til enslige barn.

- Kommentarer: Nødvendige vaksinasjoner bør også gis hvis barnas vaksinasjonsstatus er ukjent eller ikke er i samsvar med nasjonale standarder.

Indikator 28.4: Enslige barn får alderstilpasset og tilstrekkelig informasjon om seksuell og reproduktiv helse og hvilke tjenester som finnes.

Indikator 28.5: Enslige barn får prevensjonsmidler.

God praksis når det gjelder forebygging av helserelaterte problemer tidlig i mottaksprosessen

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi enslige barn prevensjonsmidler gratis

STANDARD 29: Sikre tilgang til nødvendige helsetjenester tilsvarende det landets egne borgere har, inkludert prevensjon og psykisk, fysisk og psykososial omsorg

Indikator 29.1: Enslige barn har tilgang til alle typer nødvendige helsetjenester.

- Kommentarer: Det bør i størst mulig grad tas hensyn til kjønn ved ytelse av helsetjenester (f.eks. tilgang til kvinnelig helsepersonell når det blir ytret ønske om det og det er tilgjengelig).

Indikator 29.2: Kvalifisert helsepersonell yter helsetjenester.

- Kommentarer: Dette omfatter helsetjenester som ytes i mottaket.

Indikator 29.3: Helsetjenester er tilgjengelig i mottaket eller i rimelig avstand til fots eller med offentlig transport. Ved behov følges enslige barn av personale eller representant.

- Kommentarer: For en avklaring på hva som anses som «rimelig avstand», se kapittel 9, Innkvartering, underkapittel 9.1, Sted.
- For å vurdere om et barn trenger følge, bør barnet og representanten konsulteres. Hvis barn etter nasjonal lovgivning har rett til å få gjennomført visse inngrep uten representantens samtykke, må dette også tas hensyn til.

Indikator 29.4: Nødvendige helsetjenester, inkludert reseptbelagte medisiner, ytes kostnadsfritt eller refunderes sammen med dagpengene.

- Kommentarer: Dette betyr at både transport til nødvendige helsetjenester og utlevering av medisin er vederlagsfritt (jf. kapittel 9, Innkvartering, underkapittel 9.1, Sted og kapittel 8, Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger, underkapittel 8.3, Dagpenger).

Indikator 29.5: Mottaket har ordninger for trygg oppbevaring og utdeling av forskrevet medisin.

Indikator 29.6: Det er innført tilfredsstillende ordninger som sikrer at enslige barn er i stand til å kommunisere med helsepersonell på en effektiv måte.

- Kommentarer: Dette innebærer særlig tilbud om tolk ved behov (kostnadsfritt), om mulig av det kjønn barnet foretrekker.

Indikator 29.7: Det er innført ordninger som sikrer tilgang til førstehjelp i en nødsituasjon.

- Kommentarer: Et førstehjelpssett bør alltid være tilgjengelig.

Indikator 29.8: Enslige barn får innsyn i egne journaler, med forbehold om nasjonal lovgivning.

- Kommentarer: Forutsatt at de enslige barna har gitt samtykke, kan journalen overføres fra en helsearbeider til en annen. Dette omfatter også situasjoner der barn flytter til et annet mottak eller overføres i henhold til Dublin-forordningen.

Indikator 29.9: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige medisinske behov.

- Kommentarer: Dette kan for eksempel være tilgang til barnelege eller gynekolog, helsehjelp under graviditet, eller å sikre nødvendige tilbud til enslige barn med redusert funksjonsevne.

God praksis når det gjelder helsetjenester

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi alt personale opplæring i førstehjelp

STANDARD 30: Sikre tilgang til psykisk helsevern, rehabiliteringstjenester og kvalifisert rådgivning for enslige barn som lider av psykiske problemer og/eller har vært utsatt for enhver form for misbruk, omsorgssvikt, utnyttelse, tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller har opplevd væpnet konflikt, ved å utvikle og gjennomføre standardprosedyrer for psykisk helse og psykososial støtte

Indikator 30.1: For enslige barn som trenger psykiske helsetjenester, rehabiliteringstjenester og/eller kompetent rådgivning er en klinisk psykolog til stede i mottaket eller tilgjengelig utenfor senteret.

- Kommentarer: Dette omfatter tjenester som ytes til alle ofre for alle former for misbruk, omsorgssvikt eller utnyttelse og barn som har opplevd væpnet konflikt. Det omfatter også tjenester som ytes til ofre for menneskehandel eller (kjønnsbasert) vold, tortur eller andre former for psykisk eller fysisk vold. Videre bør tjenestene ytes til barn med psykiske problemer som følge av lang ventetid og usikkerhet knyttet til asylprosessen. Behovet kan skyldes noe som har skjedd i hjemlandet, i transit eller i vertslandet.

Indikator 30.2: Psykiske helsetjenester, rehabiliteringstjenester og/eller kompetent rådgivning ytes av kvalifisert medisinsk personell.

- Kommentarer: Personalet bør ha fått opplæring i hvordan de skal jobbe med enslige barns særlige behov.

God praksis når det gjelder psykiske helsetjenester, rehabilitering og rådgivningstjenester

Det anses som god praksis:

- ✓ å vurdere beskyttelsesfaktorer, som sosial støtte, kontakt med familien, overføringer mellom ulike botilbud, bo i mindre mottak og fritidsaktiviteter for å forebygge psykisk sykdom.

7. Utdanning – innføringsklasser og yrkesrettet opplæring

Innledning

Å komme raskest mulig inn i utdanningssystemet er et nøkkelement i mottaksfasen for å hjelpe enslige barn til å komme i gang med livet i et nytt land. Innføringsklasser og yrkesrettet opplæring skaper muligheter for sosial interaksjon og rutiner barn trenger for å utvikle seg.

Hovedutfordringene ved tilgang til utdanning er blant annet lang ventetid, egne klasser, språkbarrierer, mangel på tilpasset pensum og kompetent personale, kulturforskjeller, manglende tilgjengelighet på grunn av avstand, manglende informasjon om muligheter, manglende støtte for traumatiserte barn og liten tilgang til yrkesrettet opplæring for tenåringer.

Unntaksvis kan det i en periode være umulig å få tilgang til eller delta i utdanningssystemet av særskilte lokale eller nasjonale årsaker. Da kan frivillige og andre interessenter (lærere, ikke-statlige organisasjoner, fagpersoner) ved mottaket være de eneste som tilbyr noen form for utdanning. I noen situasjoner har enslige barn særlige utdanningsbehov som gjør at de ikke kan gå på vanlig skole, men må ha særordninger (f.eks. barn som er analfabeter).

Det er sannsynlig at enslige barn ikke har hatt regelmessig skolegang før ankomst. De trenger tid og kompetent støtte for å finne seg til rette i et nytt miljø. De kan være eldre enn obligatorisk skolealder, eller bli plassert i lavere klassetrinn enn alderen skulle tilsi på grunn av hull i skolegangen. Enslige barn kan også være traumatiserte på grunn av erfaringer de har hatt etter at de ble tvunget på flukt. Innføringsklassene skal lette tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet ved å gjøre barna kjent med utdanningssystemet, kulturen og språket i vertslandet. Innføringsklassene bør tilpasses barnas kunnskapsnivå, tidligere skolegang og særlige behov. Innføringsklasser kan tilbys av mottakssentrene eller av et større nettverk med involverte aktører, inkludert ikke-statlige organisasjoner.

Det kan være utfordringer knyttet til utdanning for enslige barn som er over obligatorisk skolealder, særlig dersom de ikke oppfyller kompetansekravene til videregående skole. Dette kan være mangel på språkferdigheter, at de tvinges til å gå i klasse med yngre elever og mangel på programmer som gir tilgang til yrkesrettet opplæring.

Yrkesrettet opplæring og læreplaner kan gi enslige barn et godt miljø for å utvikle ferdighetene sine slik at de kan ta del i arbeidsmarkedet. Yrkesrettet opplæring gir kjennskap til språket og kulturen i vertssamfunnet og setter enslige barn i stand til å ta ansvar for eget liv. Yrkesrettet opplæring bør tilpasses de enslige barnas kunnskapsnivå og særlige behov og skje sammen med lokale barn for å tilrettelegge for integrering. De største hindringene er knyttet til generelle krav i forbindelse med yrkesrettet opplæring (f.eks. dokumentasjon på utdanning og/eller yrkeskvalifikasjon i hjemlandet) og ferdigheter i det lokale språket.

Dette kapitlet består av flere punkter som dekker følgende aspekter ved skolegang, utdanning og yrkesopplæring for enslige barn:

- tilgang til utdanningssystemet og annen form for undervisning
- innføringsklasser
- tilgang til yrkesrettet opplæring.

Alle disse underkapitlene dekker viktige aspekter ved emnet og utfyller hverandre.

Juridiske referanser – utdanning

- Mottaksdirektivets artikkel 14: Skolegang og utdanning for mindreårige
- Mottaksdirektivets artikkel 16: Yrkesrettet opplæring

7.1 Tilgang til utdanningssystemet og andre former for undervisning

Standarder og indikatorer

STANDARD 31: Sikre effektiv tilgang til utdanningssystemet, på tilsvarende vilkår som landets egne borgere, senest tre måneder etter at søknaden om internasjonal beskyttelse ble inngitt.

Indikator 31.1: Alle enslige barn bør ha tilgang til utdanningssystemet på tilsvarende vilkår som landets egne borgere.

- Kommentarer: Mottaksdirektivet krever at medlemsstaten gir barn som har søkt internasjonal beskyttelse tilgang til utdanningssystemet på tilsvarende vilkår som landets egne borgere så lenge et eventuelt utvisningsvedtak ikke er iverksatt. Enslige barn som er innskrevet på skolen bør nyte godt av de samme tjenestene som landets egne borgere, og det bør tas hensyn til deres særlige behov.

Indikator 31.2: Alle enslige barn som har nådd myndighetsalder bør kunne fortsette videregående utdanning.

- Kommentarer: I henhold til Mottaksdirektivets artikkel 14 nr. 1 skal medlemsstaten ikke hindre fortsatt skolegang bare fordi den mindreårige har nådd myndighetsalder. Derfor bør enslige barn som har nådd myndighetsalder få mulighet til å fortsette utdanningen ut over den obligatoriske skolegangen i henhold til medlemsstatens nasjonale lovgivning.

Indikator 31.3: Utdanning er tilgjengelig utenfor mottaket eller innen rimelig avstand, eller på mottaket, og ved behov følges enslige barn av personale eller representant.

- Kommentarer: Transportkostnader bør dekkes av dagpengene, eller det bør tilbys organisert transport.

Indikator 31.4: Enslige barn som går på skole eller deltar i en annen form for undervisning kan delta på obligatoriske klasseseter.

- Kommentarer: Dette kan innebære at enslige barn får mulighet til å delta i aktiviteter uten å være begrenset av eventuelt portforbud e.l.

STANDARD 32: Sikre tilgang til annen form for undervisning når tilgangen til utdanningssystemet er midlertidig utilgjengelig på grunn av særlige omstendigheter i EU+-staten eller de enslige barnas spesielle situasjon.

Indikator 32.1: Det finnes egne ordninger for undervisning i mottaket eller på annet egnet sted.

- Kommentarer: Tilstrekkelig og tilfredsstillende infrastruktur, læreplan og personale med pedagogisk kompetanse er på plass.

Indikator 32.2: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov.

- Kommentarer: Det bør ikke forventes at enslige barn med vesentlig redusert bevegelsesevne kommer seg til offentlig skole til fots. I slike tilfeller bør det tilbys alternativer (f.eks. hjemmeundervisning, transport og følgeperson) eller tilgang til spesialiserte undervisningsinstitusjoner.

God praksis når det gjelder tilgang til utdanningssystemet og annen form for undervisning

Det anses som god praksis:

- ✓ å forberede skoler på å motta enslige barn, med tanke på læreplan og lærere . Prinsippet om likebehandling med landets egne borgere kan av og til føre til situasjoner der enslige barns særlige behov ikke blir tatt i betraktning
- ✓ å ha ordninger for tilsyn med tilgangen til utdanning, datainnsamling og for å sikre at retningslinjer og praksis er integrert på nasjonalt plan
- ✓ å fordele enslige barn på flere lokale skoler for å unngå segregering
- ✓ å involvere sivilsamfunnet, inkludert ikke-statlige organisasjoner, som leverandører av uformell utdanning for å tilrettelegge for interaksjon med lokalsamfunnet og forståelse av lokal kultur og lokale tradisjoner
- ✓ å bevisstgjøre relevante myndigheter om plikten til å gi tilgang til utdanning
- ✓ å tilpasse systemet for barn med særlige behov til situasjonen og enslige barns spesifikke behov
- ✓ å sørge for egne retningslinjer for og gi lærere og undervisningspersonell opplæring om enslige barn med traumer
- ✓ å tilby støtte som tar hensyn til kombinasjonen av sårbarheter det enkelte barn kan ha
- ✓ å utvikle muligheten for undervisningsaktiviteter på deres eget språk
- ✓ å gi enslige barn som går på skole eller deltar i annen form for undervisning mulighet til å delta i fritidsaktiviteter,
- ✓ å tilby traumatiserte enslige barn rådgivning og psykisk støtte fra spesialisert personale i skolesystemet

7.2 Innføringsklasser

Standarder og indikatorer

STANDARD 33: Sikre tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet

Indikator 33.1: Alle enslige barn bør ha tilgang til interne eller eksterne innføringsklasser, inkludert eventuelle nødvendige språkkurs, for å legge til rette for tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet.

- Kommentarer: Enslige barn trenger støtte, noen ganger permanent, for å gjøre seg kjent med utdanningssystemet og tilegne seg ferdighetene og kunnskapene som trengs for å kunne delta aktivt i vanlige klasser.

Indikator 33.2: Interne eller eksterne ordninger, inkludert infrastruktur, læreplan og kompetent personale, er på plass for å tilby effektive innføringsklasser i samsvar med barnas behov.

- Kommentarer: Nødvendige ressurser for å gjennomføre innføringsklassene på en effektiv måte bør være på plass.

God praksis når det gjelder innføringsklasser

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for intensive språkkurs som står i forhold til de enslige barnas behov, modenhet og kulturelle bakgrunn
- ✓ å sørge for retningslinjer og kriterier for å vurdere enslige barns ferdigheter og tidligere skolegang med tanke på innskriving på skole
- ✓ å bevisstgjøre lærere og pedagoger, internt og eksternt, om de enslige barnas særlige behov og bakgrunn

7.3 Tilgang til yrkesrettet opplæring

Standarder og indikatorer

STANDARD 34: Sikre tilgang til yrkesrettet opplæring når ordinær undervisning ikke er til barnets beste

Indikator 34.1: Enslige barn bør ha tilgang til yrkesrettet opplæring uavhengig av om tidligere skolegang anerkjennes.

- Kommentarer: Mottaksdirektivet fastslår at medlemsstatene kan gi søkere tilgang til yrkesrettet opplæring uten hensyn til om de har tilgang til arbeidsmarkedet. Denne muligheten bør vurderes, etter en diskusjon med de enslige barna og representanten, dersom barna har andre interesser enn utdanningen de har fulgt tidligere.

Indikator 34.2: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov.

- Kommentarer: For eksempel bør det ikke forventes at enslige barn med vesentlig redusert bevegelsesevne kommer seg til den yrkesrettede opplæringen til fots. I slike tilfeller bør alternative ordninger for yrkesrettet opplæring tilbys.

God praksis når det gjelder yrkesrettet opplæring

Det anses som god praksis:

- ✓ å tilby fleksibel yrkesrettet opplæring som omfatter språkkurs og kulturorientering tilpasset enslige barns særlige behov
- ✓ å sørge for veiledningsprogrammer med elever/ansatte fra ulike fagfelt som hjelper enslige barn med å tilegne seg konkrete ferdigheter
- ✓ å tilby praksisperioder i ulike fag som kan hjelpe enslige barn til å bestemme seg for hva de vil bli
- ✓ å involvere spesialiserte ikke-statlige organisasjoner

8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger

Innledning

Mat, klær, husholdningsartikler og dagpenger utgjør en sentral del av de materielle mottaksforholdene.

Standardene i dette kapitlet bør vurderes uavhengig av om de enslige barna får mat, klær og husholdningsartikler direkte eller i form av økonomiske ytelser eller verdikuponger. Dette betyr at når EU+-statene velger å gi enslige barn økonomisk støtte til å dekke utgifter til mat, klær og husholdningsartikler, bør dagpengene gjøre det mulig for dem å kjøpe mat, klær og husholdningsartikler i henhold til standardene i dette kapitlet. I noen tilfeller har enslige barn allerede nok klær og husholdningsartikler i henhold til standardene i dette kapitlet og har derfor ikke behov for mer.

Begrepet «mat» omfatter mat og alkoholfritt drikke. Begrepet «klær» omfatter både klær og sko. Begrepet «husholdningsartikler» omfatter grunnleggende husholdningsprodukter som ikke er mat, for eksempel hygieneprodukter, rengjøringsprodukter og vaskemidler, sengetøy og håndklær. Skolesaker inngår også i begrepet.

Husholdningsartikler bør alltid leveres med utgangspunkt i det enslige barnets personlige situasjon og behov, spesielt sammensetning og mengde.

Mottaksdirektivet tar ikke direkte for seg detaljer om og formålet med dagpenger. Ikke desto mindre er begrepet avgjørende for å imøtekomme enslige barns behov. Dagpengene dekker andre grunnleggende behov enslige barn har og som nevnes i Mottaksdirektivet, utover mat og klær (som skal dekkes av lommepengene hvis de ikke utleveres direkte eller i form av verdikuponger).

I dette dokumentet brukes «dagpenger» som et begrep med tre formål, nemlig:

- å gi enslige barn en minste levestandard utover grunnleggende behov for bolig, mat og klær
- å sikre en minstestandard for enslige barns deltakelse i det sosiokulturelle livet i EU+-staten de bor i
- å gi enslige barn en viss grad av selvstendighet

Denne veiledningen omtaler «dagpenger» som et minstenivå på kontantytelsen enslige barn får, som ikke er beregnet på et bestemt formål og som de fritt kan disponere (lommepenger). Hvis enkelte husholdningsartikler eller andre nødvendige ting ikke tilbys direkte eller i form av verdikuponger, kan denne kostnaden også tas med i beregningen av dagpengebeløpet til enslige barn.

Kontantytelser («lommepenger») til enslige barn er basert på en vurdering som tilsier at verdige levekår bare kan oppnås med en viss grad av økonomisk selvstendighet. Med andre ord bør i hvert fall en del av dagpengene de får ikke være øremerket, men være til fri disposisjon i tråd med personlige behov og preferanser. Det enslige barnets alder og modenhet kan imidlertid legge føringer for hvor mye tilsyn og hjelp barnet trenger for å håndtere dagpengene (jf. kapittel 4, Daglig omsorg).

Ettersom standard og levekostnader varierer mellom EU+-statene, definerer ikke standardene for dagpenger hvilke beløp som skal gis til enslige barn. Uavhengig av hvilken metode som brukes for beregning av dagpenger, bør den alltid oppfylle de tre formålene som nevnt over .

Juridiske referanser – mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger

- Mottaksdirektivets artikkel 2 bokstav g): Definisjon av vesentlige mottaksforhold
- Mottaksdirektivets artikkel 18: Nærmere bestemmelser om materielle mottaksforhold

Standarder og indikatorer

8.1. Mat

STANDARD 35: Sikre at enslige barn har tilgang til tilfredsstillende mat i tilstrekkelige mengder

Indikator 35.1: Standardene for mattrygghet følges.

- Kommentarer: I tråd med HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point)⁽²⁶⁾ for mattrygghet, utviklet av FAO (FNs organisasjon for mat og landbruk), bør sanitærforholdene i mottakene, særlig i kjøkkenområdene, være i samsvar med føre-var-prinsippet. I henhold til denne standarden er det viktig å sikre renhold av kjøkkenområder, ettersom manglende renhold kan utgjøre en helseisiko i mottaket.
- Standardene for mattrygghet når det gjelder sanitær infrastruktur og generelle standarder for renhold i kjøkkenområder bør overholdes, også når enslige barn lager mat til seg selv.

Indikator 35.2: Det serveres minst fem måltider per dag, hvorav minst ett er ferdig tilberedt og serveres varmt.

- Kommentarer: Som måltid regnes både tilberedte retter, kalde eller varme, og mindre mellommåltider eller frukt. Måltidene trenger ikke nødvendigvis å være fordelt på fem ulike klokkeslett i løpet av dagen.

Indikator 35.3: Dagsplanen til enslige barn bør tas i betraktning når måltidene serveres.

- Kommentarer: Dette kan bety at enslige barn får mulighet til å få måltider som er laget separat eller varmet opp igjen, for eksempel hvis barna går på skole, er i jobb og/eller deltar på fritidsaktiviteter og derfor ikke er til stede ved de faste måltidene.

Indikator 35.4: Måltidene sikrer et balansert og variert kosthold.

- Kommentarer: Måltidene er varierte og kan for eksempel være basert på frokostblandinger, brød og ris, frukt og grønnsaker, melk, meieriprodukter, kjøtt, egg og fisk.

Indikator 35.5: Enslige barn får informasjon om hva måltidet består av.

- Kommentarer: Informasjonen kan gis på en generell måte (med etiketter og lignende) eller på forespørsel.

Indikator 35.6: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige kostholdsbehov.

- Kommentarer: For eksempel bør det tas hensyn til egne ordninger for enslige barn med visse sykdommer og matallergier.

Indikator 35.7: Kostholdsmessige preferanser og begrensninger for særskilte grupper tas i betraktning.

- Kommentarer: «Særskilte grupper» viser til enslige barn med en viss religiøs og/eller kulturell bakgrunn, samt barn som er vegetarianere/veganere.
- EU+-stater som velger å gi enslige barn en kontantytelse eller verdikupong for å dekke utgiftene til mat, må sikre at enslige barn med kostholdsmessige preferanser og begrensninger får økt støtte for å dekke sine særlige behov.

God praksis når det gjelder tilgang til mat

Det anses som god praksis:

- ✓ å la enslige barn lage sin egen mat når det er mulig og hensiktsmessig, forutsatt at barna er gamle nok, har kunnskap nok til å lage mat, og at det fremmer selvstendighet og bidrar til trivsel eller en følelse av normalitet/hjemmefølelse
- ✓ å diskutere menyen og tilberedningen av maten med enslige barn

⁽²⁶⁾ Food and Agricultural Organisation, Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) System, 1997, tilgjengelig på <http://www.fao.org/docrep/005/y1579e/y1579e03.htm>

STANDARD 36: Sikre at enslige barn har tilgang til drikkevann døgnet rundt

Indikator 36.1: Alle barn får minst 2,5 liter vann per dag, personlig fysiologi og klima tatt i betraktning.

- Kommentarer: Flere detaljer om minste mengde drikkevann finnes i standardene som er utviklet som en del av Sphere-prosjektet.⁽²⁷⁾

Alternative indikatorer for tilgang til drikkevann:

Indikator 36.2 a): Mottakets infrastruktur sikrer tilfredsstillende drikkevann ELLER

Indikator 36.2 b): Drikkevann deles ut der infrastrukturen ikke er tilfredsstillende.

- Kommentarer: Enslige barn bør eventuelt få informasjon om at springvannet er trygt som drikkevann.

God praksis når det gjelder tilgang til drikke

Det anses som god praksis:

- ✓ å tilby varm drikke i tillegg til drikkevann

8.2. Klær og husholdningsartikler**STANDARD 37: Sikre at enslige barn har nok klær**

Indikator 37.1: Enslige barn tilbys klær så raskt som mulig.

- Kommentarer: Innen noen få timer etter at de har fått tildelt mottaksplass, må enslige barn minst få utdelt basisplagg (midlertidig) som gjør at de kan bevege seg fritt i alle områder som er tilgjengelige for dem (både innendørs og utendørs).

Indikator 37.2: Enslige barn har nok undertøy til en uke uten å måtte vaske klær.

- Kommentarer: Dette bør være minst åtte sett med undertøy.

Indikator 37.3: Enslige barn har et minimum av klesplagg.

- Kommentarer: Dette bør være minst fem andrelagsplagg for overkroppen (som t-skjorter, skjorter, bluser), minst tre andrelagsplagg for underkroppen (bukser, skjørt, shorts), minst tre plagg som hettegenser, genser og jakke, samt to sett med nattøy.

Indikator 37.4: Enslige barn har minst to forskjellige par sko.

- Kommentarer: Dette kan være ett par innesko og ett par utesko.

Indikator 37.5: Hvis et plagg ikke lenger kan brukes på grunn av slitasje, finnes det en standardisert måte å bytte det ut på.

Indikator 37.6: Enslige barn med babyer eller små barn har nok klær til barna i en uke uten å måtte vaske klær.

God praksis når det gjelder tilgang til nok klær

Det anses som god praksis:

- ✓ å unngå å «uniformere» alle enslige barn (hvis klærne utleveres direkte) for å unngå å bidra til stigmatisering
- ✓ å opprette et «donasjonslager» og knytte til seg (humanitære) ikke-statlige organisasjoner med tanke på å anskaffe og dele ut brukte klær
- ✓ å sette enslige barn i stand til å kjøpe klær til seg selv som en del av opplæringen om økonomi

⁽²⁷⁾ (27) Jf. Verdens helseorganisasjon, How much water is needed in emergencies? 2013, tilgjengelig på http://www.who.int/water_sanitation_health/publications/2011/WHO_TN_09_How_much_water_is_needed.pdf?ua=1.

STANDARD 38: Sikre at enslige barn har egnede klær

Indikator 38.1: Klærne passer til de enslige barna med tanke på størrelse.

- Kommentarer: Dette betyr også at det må være en standardisert måte som enslige barn kan bytte ut klær som har blitt for små.

Indikator 38.2: Klærne er i rimelig god stand og i samsvar med rådende standard i vertssamfunnet og barnas bakgrunn.

- Kommentarer: Klesplaggene (unntatt undertøy) trenger ikke å være nye, men de bør være i god stand.

Indikator 38.3: Klær som passer til årstiden er tilgjengelig.

- Kommentarer: Dette betyr for eksempel at enslige barn ved behov bør ha en vinterjakke/-kåpe, hansker, en lue, en kappe, et skjerf og vintersko.

Indikator 38.4: Det tilbys nok klær for å delta på skoleturer og i fritidsaktiviteter.

God praksis når det gjelder tilgang til passende klær

Det anses som god praksis:

- ✓ å tilby jenter minst ett ekstra slør som en del av klærne de får utdelt, på forespørsel

STANDARD 39: Sikre at enslige barn har tilgang til tilfredsstillende personlige hygieneprodukter i tilstrekkelige mengder

Indikator 39.1: Det finnes en liste som angir typer og mengder av personlige hygieneprodukter som barn har rett til å motta, ut fra alder og kjønn.

- Kommentarer: Listen formidles tydelig til enslige barn.

Indikator 39.2: Nødvendige personlige hygieneprodukter står til barnas rådighet, enten gjennom utdeling til den enkelte eller gjennom dagpengene.

- Kommentarer: For å ivareta personlig renslighet, hygiene og forebygge infeksjonssykdommer, bør barna ha tilgang til grunnleggende hygieneprodukter. Dette omfatter for eksempel tannbørste, tannkrem, toalettpapir, såpe, sjampo, barberskum og bind. For barn med babyer bør bleier og andre hygieneprodukter til stell av babyer også inkluderes.

STANDARD 40: Sikre at enslige barn har tilgang til andre grunnleggende husholdningsartikler

Indikator 40.1: Det tilbys tilstrekkelig med sengetøy og håndklær.

- Kommentarer: Hvis enslige barn har ansvar for vask av eget sengetøy, tilbys minst to sett.

Indikator 40.2: Vaskepulver er tilgjengelig hvis enslige barn har ansvar for vask av egne klær.

Indikator 40.3: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov i mottak.

- Kommentarer: For eksempel kan enslige barn med reduserte fysiske funksjonsevner, eller som er i rekonvalesens etter skader eller medisinsk behandling, få krykker, rullestol eller annet medisinsk utstyr når dette ikke kan skaffes på andre måter (som gjennom det offentlige helsevesenet). Enslige barn som trenger synskorrigerende, bør kunne få briller eller kontaktlinser. Enslige barn med babyer har tilgang til en fungerende barnevogn. Små barn har tilgang til alderstilpasset leketøy i god stand.

God praksis når det gjelder tilgang til andre grunnleggende husholdningsartikler

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi eldre barn tilgang til strykejern og hårtørker ved behov

STANDARD 41: Sikre at enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får egnede klær og skolesaker slik at de kan delta fullt ut i alle utdanningsaktiviteter

Indikator 41.1: Enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får klær som er egnet for undervisningsaktivitetene.

- Kommentarer: Dette kan omfatte skoleuniform dersom det er obligatorisk, og sportstøy og -sko.

Indikator 41.2: Enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får en skolesekk (ryggsekk eller annet) og alle skolesaker som skolen krever kostnadsfritt.

- Kommentarer: I tillegg til lærebøker og andre ting som læreplanen forutsetter, kan skolesaker også omfatte saker som er nødvendige for yrkesrettet opplæring.

Indikator 41.2: Det tilbys nok klær for å delta på skoleturer og fritidsaktiviteter.

8.3. Dagpenger

STANDARD 42: Sikre at det gis tilstrekkelig med dagpenger

Indikator 42.1: Det finnes en klar definisjon av hva som inngår i dagpengene.

Indikator 42.2: Metoden for beregning av dagpenger er tydelig fastsatt.

- Kommentarer: «Fastsatt» betyr at det finnes en beskrivelse av alle elementene som tas i betraktning når dagpengebeløpet fastsettes og av faktorene som spiller inn når beløpet for hvert element blir fastsatt.

Indikator 42.3: Dagpengene er til fri disposisjon («lommepenger»).

- Kommentarer: Dagpenger «til fri disposisjon» kan aldri tilbys direkte. Det faktiske beløpet bør fastsettes ut fra den nasjonale konteksten. Det bør tas hensyn til tilleggsbehov utover de grunnleggende behovene, som produkter eller tjenester etter eget ønske (f.eks. kulturaktiviteter, fornøyelser, spill, gå på byen).
- Hvordan pengene gjøres tilgjengelig for enslige barn bør vurderes i hvert enkelt tilfelle, med utgangspunkt i det enslige barnets behov for tilsyn og hjelp til å bruke eller spare lommepenger (jf. kapittel 4, Daglig omsorg).

Indikator 42.4: Dagpengebeløpet omfatter også minimum følgende utgifter, med mindre de dekkes direkte: kommunikasjon og informasjon, skolesaker, personlig hygiene og kroppspleie, fritidsaktiviteter og transportutgifter i forbindelse med helsehjelp, anskaffelse av medisiner, asylprosedyren og retts hjelp, samt utdanning for barn som går på skole eller får annen form for undervisning.

- Kommentarer: Når det gjelder direkte utdeling av skolesaker og produkter for personlig hygiene og kroppspleie (jf. standard 39 og 41 samt kapittel 6, Helsetjenester, standard 29).

Indikator 42.5: Dagpenger utbetales regelmessig og minst en gang i måneden.

- Kommentarer: Utbetalingshyppighet bør fastsettes ut fra formål (hvis det er angitt), størrelsen på beløpet og måten dagpengene gis på. Åpenhet bør alltid sikres.

God praksis når det gjelder dagpenger

Det anses som god praksis:

- ✓ å ta hensyn til den individuelle situasjonen til enslige barn (f.eks. alder, familiesammensetning) ved beregning av dagpengebeløpet
- ✓ å gi dagpenger forskuddsvis for tidsrommet de skal dekke
- ✓ å gi dagpenger som tilsvarer satsen for barn i ordinære tjenester
- ✓ å gi dagpenger via kort for å unngå store kontantmengder

9. Innkvartering

Innledning

Dette kapittelet består av flere underkapitler som dekker følgende aspekter ved innkvarteringen:

- beliggenhet
- infrastruktur ved innkvarteringen
- sikkerhet ved innkvarteringen
- fellesarealer
- sanitærforhold
- vedlikehold
- kommunikasjonsutstyr og -tjenester

Alle disse underkapitlene dekker viktige aspekter ved innkvarteringen og utfyller hverandre.

EU+-statene står fritt til å velge ulike typer innkvartering for enslige barn, så lenge de enslige barnas særlige behov i mottak tas i betraktning. De ulike ordningene omfatter alt fra mottakssentre til alternative botilbud, inkludert fosterhjem, privatboliger, leiligheter og andre lokaler som egner seg for innkvartering av barn.⁽²⁸⁾

Samtidig gjenspeiler praksisen i EU+-statene bruk av ulike typer innkvartering, avhengig av fasen i asylprosedyren, for eksempel transittmottak, mottakssentre eller egne leirer for personer som søker internasjonal beskyttelse under Dublin-prosedyren. Dermed kan lokalenes funksjonalitet være forskjellig, avhengig av hvor lenge det er ment at personer som søker internasjonal beskyttelse skal bo der. Derfor kan visse standarder og indikatorer i dette kapittelet være mer eller mindre relevante, avhengig av hvilken type innkvartering som velges og formålet med den (f.eks. langsiktig kontra kortsiktig innkvartering for enslige barn). I tilfeller der en standard bare gjelder en bestemt type innkvartering, nevnes dette spesielt.

Juridiske referanser – innkvartering

- Mottaksdirektivets artikkel 17: Generelle regler for mottaksforhold og helsetjenester
- Mottaksdirektivets artikkel 18 nr. 1: Nærmere bestemmelser om materielle mottaksforhold

9.1. Sted

Innledning

Standardene og indikatorene i dette kapittelet viser til mottakets beliggenhet i forhold til nærmiljøet. Beliggenheten har stor innvirkning på andre aspekter ved mottakssystemet, inkludert tilgang til relevante tjenester (f.eks. utdanning, helsetjenester, rettshjelp eller tjenester knyttet til ulike faser av asylprosedyren), og enda større innvirkning på mulighetene for og utsiktene til integrasjon. Derfor er standardene og indikatorene i dette kapittelet tett knyttet til standardene og indikatorene i påfølgende kapitler. Dette betyr at det ved valg av beliggenhet for mottaket i stor grad bør legges vekt på andre aspekter ved mottaksforholdene som gjennomgås i de ulike kapitlene i dette dokumentet.

Samtidig avhenger definisjonen av enkelte indikatorer som brukes i dette kapittelet (f.eks. basert på en vurdering av modenhet: hva utgjør «rimelig gangavstand», en «akseptabel reisetid» eller «avgangshyppighet for organisert transport») av hvilken type tjeneste som skal benyttes og hvor ofte det er behov for å benytte denne tjenesten. Når enslige barn for eksempel skal gå på skole, må transporten være tilgjengelig hver dag, og reisetiden bør være kort. For søkere om internasjonal beskyttelse kan reisetiden være lengre for at de skal kunne delta på et personlige intervju, særlig hvis ansvarlig myndighet sørger for transporten.

Det er allment akseptert at mottaket bør ligge i områder som er regulert for boligformål.

⁽²⁸⁾ Jf. European Network of Guardianship Institutions (ENGI), Alternative Family Care (ALFACA), tilgjengelig på <https://engi.eu/projects/alfaca/>.

Standarder og indikatorer

STANDARD 43: Sikre effektiv geografisk tilgang til relevante tjenester, som offentlige tjenester, skole, helsevesen, sosial- og rettshjelp, en butikk for daglige behov, klesvask og fritidsaktiviteter

Indikator 43.1: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov.

- Kommentarer: For eksempel bør det ikke forventes at enslige barn med vesentlig redusert bevegelsesevne kommer seg til relevante tjenester til fots. Enslige barns alder og modenhet bør også tas i betraktning. I slike tilfeller bør alternative ordninger tilbys.

Alternative indikatorer for å sikre geografisk tilgjengelighet:

Indikator 43.1 a): De relevante tjenestene tilbys i mottaket, ELLER

Indikator 43.1 b): Mottaket ligger i rimelig gangavstand fra relevante tjenester, og den tilgjengelige infrastrukturen er tilrettelagt for fotgjengere. Kommentarer: Denne indikatoren bør utvikles med tanke på en gitt maksimal avstand, der den nasjonale konteksten og nærmiljøet tas i betraktning, for eksempel om det finnes fortau, om området er svært kupert osv. For eksempel maksimalt 3 km til offentlige tjenester generelt og 2 km til helsetjenester og skole.

- ELLER

Indikator 43.1 c): Relevante tjenester er tilgjengelige med offentlig transport, og reisetiden er rimelig.

- Kommentarer: Vurderingen av rimelig reisetid vil avhenge av hvilken tjenestetype som skal benyttes og hvor ofte denne tjenesten må benyttes av enslige barn (f.eks. tiden enslige barn trenger for å komme seg på skolen med offentlig transport, tiden det tar å komme seg til det personlige intervjuet). I tillegg bør avgangshyppighet for transportmiddelet tas i betraktning, slik at enslige barn på en effektiv måte kan benytte seg av tjenesten og få en trygg hjemreise. Tilgjengelighet med offentlig transport bør forstås som at transportutgifter refunderes eller er gratis ved behov, i det minste for følgende formål: helsetjenester og anskaffelse av medisiner, asylprosedyren og rettshjelp og utdanning for enslige barn som går på skole eller følger annen form for undervisning.

ELLER

Indikator 43.1 d): Relevante tjenester er tilgjengelige med transport organisert av EU+-statene.

- Kommentarer: Det bør redegjøres for transporttilbudet ved å spesifisere avgangshyppigheten for transporten EU+-statene organiserer.

God praksis når det gjelder valg av beliggenhet for mottak

Det anses som god praksis:

- ✓ å velge mottakets beliggenhet med tanke på langvarig innkvartering av enslige barn slik at det legges til rette for interaksjon mellom dem og lokalbefolkningen og å unngå isolasjon og fremme integrasjon på lang sikt
- ✓ å begrense reisetiden (én vei) med offentlig transport til maksimalt 45 minutter til skole eller yrkesrettet opplæring
- ✓ å involvere lokalbefolkningen i avgjørelsen om hvor mottaket skal ligge

9.2. Infrastruktur

Innledning

Følgende definisjoner gjelder for standardene og indikatorene i dette kapittelet:

- «(Sove-)rom»: et atskilt rom avgrenset av fire vegger med en dør som kan lukkes, et vindu som kan åpnes og tak. I mottakssentre eller andre former for bofellesskap bør «soverom» alltid forstås som låsbare rom som personalet har adgang til.
- «Familiemedlemmer» bør forstås i samsvar med artikkel 2 bokstav c) i Mottaksdirektivet.

Standarder og indikatorer

STANDARD 44: Sikre tilstrekkelig plass på soverom i bofelleskap

Indikator 44.1: Det tilbys et areal på minst 4 m² for hvert enslige barn.

- Kommentarer: Denne indikatoren kan avklares ytterligere, avhengig av om rommet brukes av enslige barn som ikke er i slekt eller familiemedlemmer. Det bør også tas hensyn til alder, for eksempel ved innkvartering av en mindreårig mor sammen med små barn. Det kan vises til nasjonal lovgivning som definerer minste boareal per person, dersom dette er fastsatt.

Indikator 44.2: I tillegg til minstearealet på 4 m² per person, skal det være en takhøyde på minst 2,1 meter.

Indikator 44.3: Det er tilstrekkelig plass på soverommet til én seng og ett skap.

STANDARD 45: Sikre at privatlivet og sikkerheten til barn i bofelleskap respekteres

Indikator 45.1: Maksimalt fire barn er innkvartert på ett soverom.

Indikator 45.2: Det er atskilte soverom for gutter og jenter, og det er ingen adgang for barn av motsatt kjønn.

Indikator 45.3: Adgangsbegrensningen bør sikres ved at området er atskilt fra de voksnes.

- Kommentarer: Voksne kan besøke avdelinger med enslige barn i besøkstiden hvis besøket er avtalt på forhånd med personalet og det eller de aktuelle enslige barna.

Indikator 45.4: Enslige barn har ved behov tilgang til et rom (i eller utenfor mottaket) der de uforstyrret kan ha møter med representanter, jurister, sosialarbeidere og andre relevante aktører.

God praksis når det gjelder enslige barns privatliv

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for at det er minst 90 cm mellom sengene for å tilrettelegge for privatliv
- ✓ å gi barna sin egen nøkkel til soverommet. Dette øker sikkerheten for barn med større risiko for kjønnsbasert vold, uavhengig av sikkerhetsvurderingene ved mottaket

STANDARD 46: Sikre at innkvarteringen er tilstrekkelig møblert

Indikator 46.1: Møblementet på hvert soverom skal minst bestå av:

46.1.1: én enkeltseng

46.1.2: skrivebord og én stol per person, enten på soverommet eller i fellesarealene

46.1.3: ett låsbart skap per barn som kan romme personlige eiendeler (som klær, penger og dokumenter).

Indikator 46.2: I delte soverom er skapet låsbart.

Indikator 46.3: Fellesarealene/oppholdsrommene bør møbleres på en hjemmekoselig og barnevennlig måte, med tilstrekkelig antall bord, stoler, sofaer og lenestoler. Det bør finnes et felles oppholdsrom.

Indikator 46.4: I mottak der enslige barn lager sin egen mat, er følgende på plass og tilgjengelig på kjøkkenet:

46.4.1: tilstrekkelig kjøleskapsplass for hver person

46.4.2: tilstrekkelig hylleplass for hver person

46.4.3: en minste tid med adgang til komfyr for hver person

46.4.4: et minste antall tallerkener, kopper, kjøkkenredskaper og bestikk per person

- Kommentarer: Tilstrekkelig kjøleskapsplass kan avklares ved å spesifisere antall liter eller antall hyller per person.

Indikator 46.5: I mottak med matservering må enslige barn få opplæring i matlaging under tilsyn, og følgende artikler må finnes og være tilgjengelige på kjøkkenet:

46.5.1: tilstrekkelig kjøle-, koke-, steke- og oppbevaringskapasitet

46.5.2: et tilstrekkelig antall tallerkener, kopper, kjøkkenredskaper og bestikk

STANDARD 47: Sikre et tilstrekkelig, tilfredsstillende og fungerende sanitæranlegg i mottaket

Indikator 47.1: Alle barn bør ha trygg og effektiv adgang til dusj/bad, vask med varmt og kaldt vann og et fungerende, låsbart toalett som kan åpnes av personalet fra utsiden.

Indikator 47.2: Minst ett fungerende og låsbart toalett per åtte barn er tilgjengelig døgnet rundt.

Indikator 47.3: Det finnes minst én fungerende dusj eller ett fungerende badekar med varmt og kaldt vann per åtte barn.

- Kommentarer: Forholdet mellom antall dusjer og antall barn kan tilpasses hvis det sørges for tilgang en større del av dagen.

Indikator 47.3: Minst én fungerende vask med varmt og kaldt vann per ti barn er tilgjengelig døgnet rundt.

Indikator 47.5: Hvis det er mer enn én dusj på badet, er det et visuelt skille mellom dem.

Indikator 47.6: Toalett-, vask- og dusjløsningene er kjønnsdelt (og merket på en tydelig og forståelig måte), unntatt i små mottak.

- Kommentarer: Det kan gjøres unntak for leiligheter, hybler og andre boliger for færre enn åtte personer.

Indikator 47.7: Det finnes ordninger som sikrer at barn har trygg tilgang til mottaket og at intimsfæren til enslige barn alltid respekteres.

Indikator 47.8: Det finnes ordninger som sikrer at klær og håndklær ikke blir våte mens de enslige barna dusjer.

Indikator 47.9: Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov.

- Kommentarer: Barn som er foreldre bør ha ubegrenset adgang til sanitæranlegg slik at de kan ta seg av babyer og små barn.

God praksis når det gjelder sanitæranlegg

Det anses som god praksis:

- ✓ å plassere toalettet i samme bygning som soverommet og fellesarealene, ikke utendørs
- ✓ å sikre dusjavlukker som kan låses enkeltvis og at adgangen ikke er tidsbegrenset
- ✓ at barnas sikkerhet ivaretas ved å plassere sanitæranleggene i nærheten eller innen trygg avstand, med god belysning

STANDARD 48: Sikre at bygningen er i henhold til relevante nasjonale og lokale forskrifter

Indikator 48.1: Mottaket er bygget i henhold til gjeldende lokale og nasjonale forskrifter.

Indikator 48.2: Bygningen vedlikeholdes og drives i henhold til relevante lokale og nasjonale forskrifter, og alle potensielle risikoer blir tatt i betraktning.

- Kommentarer: Følgende er eksempler på hvordan framdrift i forhold til relevante standarder for et mottakssenter vurderes: Det foreligger en rømningsplan for bygningen som alltid er synlig, ingen rømningsveier er blokkert, brannslukkingsapparater er tilgjengelig.

Indikator 48.3: Soverommene og fellesarealene/oppholdsrommene i mottaket får tilstrekkelig dagslys og har tilstrekkelig ventilasjon, samtidig som det er montert gardiner og/eller persienner som kan stenge lyset ute ved behov.

Indikator 48.4: Det er tilfredsstillende temperaturregulering i alle deler av mottaket.

- Kommentarer: Tilfredsstillende temperaturområde fastsettes i forhold til klimaforholdene på stedet og generelle standarder for landets borgere. Laveste innendørstemperatur om vinteren skal være 18 grader, og om sommeren skal høyeste innendørstemperatur være 28 grader.

Indikator 48.5: Soverom og fellesarealene er skjermet mot utilbørlig utendørs støy.

- Kommentarer: Utendørs støy kan for eksempel være støy fra maskiner, fly, tog osv.

STANDARD 49: Sikre at både innvendig og utvendig infrastruktur i bygg der enslige barn med redusert bevegelsesevne bor er tilpasset behovene deres.

Alternative indikatorer for å sikre at innvendig og utvendig infrastruktur er tilpasset særlige behov:

Indikator 49.1: Innkvarteringen er:

49.1 a): i første etasje, ELLER

49.1 b): det er installert en heis for personer med redusert bevegelsesevne, ELLER

49.1 c): det er bare et visst antall trappetrinn, avhengig av graden av redusert bevegelsesevne.

Indikator 49.2: Ekstern adkomst, for eksempel stier og oppkjørsler, har en fast, plan overflate.

Indikator 49.3: Inngangen er tilrettelagt for enslige barn med redusert bevegelsesevne.

Indikator 49.4: Døråpninger og korridorer i mottaket er brede nok til rullestolbrukere.

Indikator 49.5: Det er montert rekkverk i rom og på steder som brukes av enslige barn med redusert bevegelsesevne.

Indikator 49.6: Sanitæranleggene er universelt utformet, for eksempel terskelfri dusj, håndtak, vasker og toaletter i passende høyde for rullestolbrukere, og arealet på badene og toalettene er stort nok til rullestoler.

9.3. Sikkerhet

Innledning

Tilfredsstillende sikkerhet i mottak og område: Møbler og utstyr bør være i henhold til gjeldende nasjonale lover og forskrifter og i tråd med det overordnede målet om å sikre et trygt bomiljø for både de enslige barna og personalet som arbeider i mottaket.

Standarder og indikatorer

STANDARD 50: Sikre tilstrekkelige sikkerhetstiltak

Indikator 50.1: En risikovurdering av mottaket og området gjennomføres regelmessig, både av eksterne og interne faktorer.

- Kommentarer: Blant faktorene risikovurderingen skal omfatte, er sikkerhetsproblemer som enslige barn har gitt uttrykk for, mottakets tilstand og beliggenhet, lokalbefolkningens holdninger, antall mennesker som er innkvartert, nasjonalitetssammensetning blant beboerne, beboernes alder og kjønn, barnas familiesituasjon, barn med særlige behov som innkvarteres i mottaket, samt tidligere hendelser.

Indikator 50.2: Det er innført tilfredsstillende sikkerhetstiltak basert på resultatet av risikovurderingen.

- Kommentarer: Disse tiltakene kan for eksempel være at det blir lagt til rette for adgangskontroll ved å gjerde inn mottaket, sørge for tilstrekkelig belysning av uteområdene, begrense publikums adgang der det er nødvendig av hensyn til barnas sikkerhet, samt at «husreglene» omfatter sikkerhetsrelaterte aspekter.
- Enslige barn bør læres opp i hvordan de bruker branntepper og brannslukkingsapparater hvis det skulle oppstå brann.

Indikator 50.3: Adgang til lokalene overvåkes.

- Kommentarer: Når lokalene kameraovervåkes, bør overvåkingen bare omfatte inngang og fellesarealer. I tillegg bør enslige barn informeres om at det er installert kameraovervåking og hvorfor.

Indikator 50.4: Brannsikkerheten i mottaket er ivaretatt i henhold til nasjonal lovgivning.

- Kommentarer: Det kan finnes mottaksspesifikke beredskapsplaner som for eksempel fastsetter hvor ofte det skal gjennomføres brannøvelser og antall og plassering av røykvarslere og brannslukkingsapparater.

Indikator 50.5: Det er mulig å rapportere sikkerhetsproblemer (f.eks. tyveri, vold, trusler, motvilje blant lokalbefolkningen) til ansvarlig personale på en trygg måte.

- Kommentarer: Enslige barn bør informeres om rapporteringslinjen i tilfelle sikkerhetshendelser.

Indikator 50.6: Telefonnumrene til nødetatene er oppslått på synlig sted, og en telefon er tilgjengelig.

- Kommentarer: Telefonnummeret til mottaket (tilgjengelig hele døgnet) er oppslått på et synlig sted slik at enslige barn kan lagre det på sine egne telefoner eller skrive det ned, slik at de alltid kan få tak i noen hvis det trengs.

Indikator 50.7: Sikkerhetstiltakene fokuserer også på å påvise og forebygge seksuell og kjønnsbasert vold.

- Kommentarer: Eksempler på slike tiltak kan være god belysning i visse områder, å redusere hvor ofte enslige barn må gå alene gjennom eller til isolerte områder, redusert tilgang til voksne, lås på dører, osv.

Indikator 50.8: Det er innført egne ordninger for enslige barn med særlige behov.

- Kommentarer: Særlige tiltak bør være på plass for å ivareta sikkerheten til alle barn, særlig barn med særlige behov på grunn av alder, familiesituasjon, kjønn, kjønnsidentitet eller seksuell legning eller fysiske og psykiske helseproblemer. Særlige sikkerhetstiltak for personer som har vært utsatt for menneskehandel, seksuell eller kjønnsbasert vold, tortur eller andre former for psykisk og fysisk vold bør også være på plass (jf. kapittel 3, Tildeling av mottaksplass, standard 15, Tildeling av (ny) mottaksplass til barn på bakgrunn av deres særlige behov).

Indikator 50.9: Det finnes et beskyttet område uten farer hvor enslige barn kan leke.

God praksis når det gjelder sikkerhetstiltak

Det anses som god praksis:

- ✓ å legge til rette for rom der særskilte grupper uforstyrret kan gi uttrykk for sikkerhetsbekymringer, for å oppmuntre til å melde fra om vold
- ✓ å ha et system for registrering eller nedtegning av sikkerhetshendelser

9.4. Fellesarealer

Innledning

I denne veiledningen viser begrepet «fellesarealer» til områder der enslige barn spiser og tilbringer fritid. Størrelsen på og utformingen av fellesarealene og hvilke funksjoner de skal ha avhenger av typen innkvartering som er valgt for de enslige barna. Fellesarealene for enslige barn bør ha barnevennlige møblert. Dette omfatter komfortable sittemuligheter (sofaer og lenestoler) som bør være flammehemmende. I tillegg bør de være innredet med for eksempel tepper, puter, pottedplanter og gardiner. Fellesarealer betegner altså ett eller flere rom som enslige barn kan bruke.

Når det gjelder større mottak, kan fellesarealene omfatte mange ulike rom med ulike funksjoner, for eksempel for måltider, for fritidsaktiviteter eller for å ta del i andre fellesaktiviteter (f.eks. lekser, språkkurs, informasjonsformidling osv.). Samtidig kan mindre mottak ha bare ett flerbruksrom som kan gjøres om til spisestue/stue, lekserom eller fritidsrom, avhengig av behov og tid på døgnet. Dette tar utgangspunkt i den viktige forbindelsen mellom muligheten enslige barn har til å delta i fritidsaktiviteter og deres psykiske helse. Det er viktig at det finnes arealer der enslige barn kan ta del i fritidsaktiviteter eller fellesaktiviteter (f.eks. innendørsspill, husarbeid, språkkurs, informasjonsformidling eller sportsaktiviteter) fordi det skaper mer struktur i dagene deres og kan bidra til å redusere spenninger som skyldes at de har for mye tid til overs.

Standarder og indikatorer

STANDARD 51: Sikre at enslige barn har tilstrekkelig plass til å spise

Indikator 51.1: Det finnes et eget sted der alle barn kan spise.

- Kommentarer: Det er mulig for alle enslige barn å spise i en kantine (i større mottak) eller i et rom med bord og mange nok stoler. Spisesalen kan også ha andre funksjoner, så lenge den er tilgjengelig for måltider til faste tider.

STANDARD 52: Sikre at enslige barn har tilstrekkelig plass til fritids- og gruppeaktiviteter

Indikator 52.1: Det finnes et område som egner seg for fritidsaktiviteter inne i mottaket eller i nærheten, i det offentlige rom.

- Kommentarer: Både kjønn og den kulturelle bakgrunnen til enslige barn bør tas i betraktning når rom tilrettelegges for fritidsaktiviteter i bofellesskap (f.eks. garderobes). Om mulig kan dette være egne rom eller rom som kan brukes til fritidsaktiviteter på visse tidspunkter.

Indikator 52.2: Når gruppeaktiviteter organiseres av en EU+-stat, er t et tilstrekkelig og egnet areal til rådighet, for eksempel i form av et eget rom.

- Kommentarer: Begrepet «gruppeaktivitet» kan for eksempel være språkkurs, informasjonsformidling til grupper, sportsaktiviteter osv.

Indikator 52.3: Det er avsatt et sikkert rom/areal der enslige barn kan leke og delta i utendørsaktiviteter i selve mottaket.

Indikator 52.4 a): Et minimum av fritidsaktiviteter finnes innen rimelig, trygg gangavstand

Indikator 52.4 b): Et minimum av fritidsaktiviteter tilpasset barnas alder tilbys inne i mottaket

Indikator 52.4 c): Andre aktiviteter kan være tilgjengelige med offentlig transport eller organisert transport som EU+-staten sørger for.

Indikator 52.5 a): Enslige barn i alderen 0–12 år har daglig tilgang til lekeplasser og lekerom tilpasset alderen

Indikator 52.5 b): Enslige barn i alderen 13–17 år har ukentlig tilgang til innendørs og utendørs idrettsanlegg

God praksis når det gjelder fellesarealer

Det anses som god praksis:

- ✓ å sørge for et eget lekserom eller et flerbruksrom hvor barna kan gjøre lekser i fred til faste tider.

9.5. Sanitærforhold

Innledning

Med «sanitærforhold» menes prosessen med å holde et sted fritt for smuss, smitte, sykdom osv. gjennom rengjøring og avfallstømming. I samsvar med dette betyr begrepet «rent» fravær av smittestoffer, insekter, mikroorganismer og andre risikoen. Renholdsstandardene i dette kapittelet gjelder for hele mottaket, både beboernes egne rom og fellesarealer i mottaket eller utenfor mottaket (hvis det er aktuelt). Ansvar for utvikling av og tilsyn med disse standardene kan, avhengig av den nasjonale konteksten, ligge hos andre berørte myndigheter (f.eks. mattilsyn e.l.).

I større mottak vil «egne rom» bare bety soverommet, mens alle andre rom er i kategorien fellesarealer. Ikke desto mindre er det ulike renholdsstandarder for ulike typer fellesområder, for eksempel for kjøkken og sanitære lokaler i forhold til andre rom, som kontorer eller aktivitetsrom. Til sammenligning bør også kjøkken, bad og andre rom anses som egne rom i mindre mottak.

Selv om ansvaret for å opprettholde tilfredsstillende standarder for renhold ligger hos medlemsstatens relevante myndigheter, kan enslige barn også involveres, avhengig av alder og utviklingsnivå. I praksis har de en tendens til å få ansvar for renhold av egne rom. I tillegg kan barna, dersom nasjonale lover og forskrifter tillater det, rengjøre andre

områder i opplæringsøyemed, så lenge det tas hensyn til alder. Rengjøringen bør ledes og kontrolleres av personalet. I enkelte tilfeller vil barna få betaling for dette, som en av flere småjobber som skal utføres i bofellesskapet. I slike tilfeller bør rengjøringen overvåkes av det ansvarlige organet eller et spesialisert rengjøringsbyrå.

En detaljert beskrivelse av ansvaret for renhold i mottaket bør være nedfelt i husreglene.

Standarder og indikatorer

STANDARD 53: Sikre at beboernes egne rom og fellesarealer holdes rene

Indikator 53.1: Mottaket har en renholdsplan som de følger.

- Kommentarer: For hvert område er det angitt hvor ofte og etter hvilken standard rengjøring skal foregå.

Indikator 53.2: Renholdet i beboernes egne rom og fellesarealer i mottaket kontrolleres regelmessig.

- Kommentarer: Ved kontrollene tas det hensyn til enslige barns behov for privatliv.

Indikator 53.3: Renholdet kontrolleres når beboere flyttes til et annet rom eller et annet mottak.

Indikator 53.4: Hvis enslige barn deltar i husarbeidet (i opplæringsøyemed), er det viktig at personalet tar hensyn til alder og utviklingsnivå og gir den hjelpen som trengs. De må også ha tilgang til rengjøringsmidler og -utstyr, i tillegg til verneutstyr som hansker og masker.

STANDARD 54: Sikre godt renhold av kjøkken og sanitæranlegg

Indikator 54.1: Renholdet i arealene er i henhold til lokale og nasjonale forskrifter og standarder.

- Kommentarer: Disse forskriftene kan for eksempel fastsette hvor ofte arealene må rengjøres for å unngå gnagere og skadedyr.

Indikator 54.2: Arealene rengjøres minst én gang hver dag (i mottakssentre), om nødvendig oftere.

Indikator 54.3: Rundvask av arealene gjennomføres regelmessig.

- Kommentarer: I mottakssentre bør rundvask utføres minst fire ganger i året. Det forventes ikke samme renhold i kjøkken som brukes av enslige barn som i storkjøkkener.

God praksis når det gjelder renhold i mottaket

Det anses som god praksis:

- ✓ å innføre en skriftlig renholdsplan som er tydelig og forståelig for barn
- ✓ at personalet aktivt kontrollerer at renholdspliktene er utført

STANDARD 55: Sikre at enslige barn kan vaske klær selv eller få det gjort regelmessig

Indikator 55.1: Når sengetøy utleveres direkte og vaskes av personalet i mottaket, bør det vaskes minst en gang hver fjortende dag.

Alternative indikatorer:

Indikator 55.1 a): Enslige barn bør kunne vaske klær (også håndklær) minst én gang i uken, enten alene eller med nødvendig tilsyn, ELLER

- Kommentarer: Denne indikatoren kan avklares i nasjonal kontekst ved å spesifisere antall vaskemaskiner og tilfredsstillende tørkemuligheter for et gitt antall personer.

Indikator 55.1 b): Hvis vaskeritjeneste er tilgjengelig, bør den være tilgjengelig i tilstrekkelig grad minst fem dager i uken (inkludert helg).

9.6. Vedlikehold

Innledning

I dette kapitlet betyr begrepet «vedlikehold» «aktiviteter som er nødvendige og som gjennomføres for å bevare mottaket i opprinnelig stand i størst mulig grad og så lenge som mulig».

Selv om ansvaret for vedlikehold av mottaket ligger hos de relevante myndigheter i EU+-statene, kan enslige barn også involveres, hvis det er frivillig, nasjonale lover og forskrifter tillater det og det er i opplæringsøyemed. Det enslige barnets alder må tas i betraktning, og personalet bør veilede og følge med. I enkelte tilfeller vil det også gis betaling for dette, som en av flere småjobber som skal utføres i bofellesskapet. I slike tilfeller bør prosessen overvåkes av det ansvarlige organet eller av en spesialisert vedlikeholdsentreprenør.

Standarder og indikatorer

STANDARD 56: Sikre at mottaket er sikkert og fungerer som det skal, gjennom regelmessig vedlikehold

Indikator 56.1: Det kontrolleres regelmessig av mottaket og inventar og utstyr i mottaket fungerer som det skal.

- Kommentarer: Slik kontroll bør finne sted minst én gang i året. En sjekklister kan være til hjelp i kontrollen.

Indikator 56.2: Enslige barn har mulighet til å melde fra om behov for vedlikehold og reparasjoner.

Indikator 56.3: Nødvendige reparasjoner og utskiftninger i mottaket utføres raskt og med tilfredsstillende kvalitet.

- Kommentarer: Til tross for at det overordnede ansvaret for vedlikehold av mottaket ligger hos mottaksmyndighetene, kan visse vedlikeholdsoppgaver gjennomføres av enslige barn frivillig og i opplæringsøyemed, så lenge det tas hensyn til barnets alder og at personalet alltid gir veiledning og følger opp. Det overordnede tilsynsansvaret ligger i alle tilfeller hos det ansvarlige organet.

9.7. Kommunikasjonsutstyr og -tjenester

Innledning

Kommunikasjon spiller en viktig rolle for enslige barn gjennom hele mottaksprosedyren. Begrepet «kommunikasjon» innebærer både kommunikasjon om framdriften i saken til hvert enkelt enslige barn og privat kommunikasjon, f.eks. med familiemedlemmer. Derfor kan tilstrekkelig tilgang til kommunikasjon bidra positivt til barnas psykiske helse og forebygge angst på grunn av manglende kontakt med familiemedlemmer og venner i hjemlandet eller i transitt, eller på grunn av utilstrekkelige muligheter for kommunikasjon med representanten, rettshjelpsorganisasjoner eller andre relevante tjenester.

Standarder og indikatorer

STANDARD 57: Sikre at enslige barn har tilstrekkelig tilgang til telefon for å kunne opprettholde kontakten med familie og ringe ulike instanser når det gjelder saken, eller hvis de har juridiske, medisinske eller utdanningsrelaterte spørsmål

Indikator 57.1: Tilgang til telefon, som et minimum for samtaler med familie og kontakt med representanten og når det gjelder saken eller juridiske, medisinske og utdanningsrelaterte spørsmål.

Indikator 57.2: Enslige barn bør ha daglig tilgang til minst én telefon i hvert mottak.

- Kommentarer: Antall telefoner i mottaket vil avhenge av hvor mange barn som bor der.

Indikator 57.3: Enslige barn kan ha private telefonsamtaler som ingen andre enslige barn kan overhøre.

STANDARD 58: Sikre at enslige barn har tilstrekkelig tilgang til internett

Indikator 58.1: Enslige barn har daglig, kostnadsfri tilgang til internett i mottaket, av hensyn til skolegang og kontakt med familien.

- Kommentarer: Tilgangen til internett og varigheten av internett-tilgangen bør være alderstilpasset og regulert av personalet. Tilgang til internett i mottaket kan tilrettelegges gjennom tilgang til et trådløst nettverk (wi-fi) for enslige barn med egne kommunikasjonsenheter (f.eks. smarttelefoner) og gjennom tilgang til et tilstrekkelig antall datamaskiner for et gitt antall personer.

STANDARD 59: Sikre at enslige barn har mulighet til å lade kommunikasjonsenheter sine

Indikator 59.1: Minst én stikkontakt er tilgjengelig per barn til å lade elektroniske enheter.

- Kommentarer: For å unngå konflikter om stikkontakter, bør alle rom ha flere.

God praksis når det gjelder tilrettelegging av tilgang til kommunikasjonsutstyr og -tjenester

Det anses som god praksis:

- ✓ å gi enslige barn mulighet til kostnadsfri kopiering eller utskrift av dokumenter i forbindelse med skole, asylprosedyre eller medisinske problemer
- ✓ å sørge for tilgang til fjernsyn med kanaler på minst to av de språkene som er mest utbredt blant de enslige barna i mottaket

Vedlegg I – Sammendragstabell

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn	1.1 Informasjon	1. Sikre at enslige barn mottar relevant informasjon.	<p>1.1 Informasjonen skal gis innen rimelig tid og ikke under noen omstendighet senere enn 15 dager etter at en søknad om internasjonal beskyttelse er inngitt, i det minste om hvilke ytelser de har krav på og forpliktelser de må innfri i forbindelse med mottakstilbudet.</p> <p>1.2 Informasjonen skal være gratis.</p> <p>1.3 Informasjonen som gis skal besvare spørsmål som enslige barn eller representanten deres måtte ha.</p> <p>1.4 Informasjonen dekker alle aspekter ved mottakstilbudet til enslige barn, og i det minste retten til mottak, materielle mottaksforhold (bolig, mat, klær og dagpenger), tilgang til helsetjenester, utdanning, fritidsaktiviteter og spesielle ordninger for personer som søker internasjonal beskyttelse og som eventuelt har særlige behov.</p> <p>1.5 Informasjonen gis i henhold til det enslige barnets særlige behov og individuelle omstendigheter.</p> <p>1.6 Informasjonen beskriver rollene til ansatte som arbeider med enslige barn.</p> <p>1.7 Informasjonen skal forklare plikten til å utpeke en representant til å bistå enslige barn når det gjelder spørsmål i forbindelse med prosedyren og i dagliglivet.</p> <p>1.8 Informasjonen dekker hovedaspektene ved prosedyren for internasjonal beskyttelse, inkludert adgang til asylprosedyren, tilgjengelig juridisk bistand og hvordan få tilgang til den, muligheter for å spore opp familiemedlemmer, familieforening, frivillig retur og klageprosedyrer som er relevante for saken.</p>
		2. Sikre at enslige barn forstår relevante informasjon.	<p>2.1 Informasjonen gis på en barnevennlig, alderstilpasset og kulturelt sensitiv måte.</p> <p>2.2 Informasjonen skal gis systematisk i løpet av prosessen, og bevis på at informasjonen er gitt skal dokumenteres (når den ble gitt, av hvem osv.).</p> <p>2.3 Tolker og/eller språkformidlere må være tilgjengelige i mottakene for å muliggjøre kommunikasjon med enslige barn på deres eget morsmål.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn (forts.)	1.2 Medvirkning	3. Sikre at barnas synspunkter/ meninger tas hensyn til og vektlegges i samsvar med alder og modenhet.	<p>3.1 Enslige barn sikres en trygg og inkluderende ramme der de fritt kan gi uttrykk for egne meninger, og meningene deres skal vurderes i samsvar med alder og modenhet.</p> <p>3.2 Det etableres en fortrolig, tilgjengelig prosedyre for interne klager for enslige barn i mottaket. Det er viktig at prosedyren gjøres godt kjent.</p> <p>3.3 Enslige barn får en tilbakemelding som forklarer hvordan innspillene deres har blitt vurdert og hvordan de har påvirket tiltak, minst én gang hver måned.</p>
	1.3 Representasjon	4. Sikre at en representant utpekes så snart som mulig og ikke under noen omstendighet senere enn 15 dager etter at søknaden om internasjonal beskyttelse ble inngitt, og sørge for at han eller hun kan bistå det enslige barnet med tiltak knyttet til barnets juridiske forpliktelser.	<p>4.1 Sikre at representanten har mulighet til å kontrollere at innkvartering og boforhold er tilfredsstillende med tanke på barnets fysiske, psykiske, moralske og sosiale utvikling.</p> <p>4.2 Sette representanten i stand til å melde alle problemer til personalet i mottak der enslige barn innkvarteres. Kulturformidlere bør involveres og konsulteres ved behov.</p> <p>4.3 Sette representanten i stand til å gi barnet informasjon om rettigheter og plikter når det gjelder innkvartering og materiell hjelp og hjelpe barnet med å klage når det er nødvendig.</p> <p>4.4 Gi representanten mulighet til å kontrollere at barnet har fått informasjon om rollene og ansvaret personalet og omsorgspersonene i mottaket har.</p> <p>4.5 Gi representanten mulighet til å kontrollere at barnet har reell tilgang til utdanningssystemet og at barnet går regelmessig på skolen.</p> <p>4.6 Sette representanten i stand til å fremme barnets tilgang til fritidsaktiviteter, inkludert lek og fritidsaktiviteter som står i forhold til alder, modenhet og interesser.</p>
		5. Sikre at juridiske rådgivere eller advokater, personer som representerer internasjonale og relevante ikke-statlige organisasjoner som er anerkjent av den aktuelle EU+-staten, har tilfredsstillende adgang til mottaksstrukturene slik at de kan bistå enslige barn.	<p>5.1 Ovennevnte aktørers adgang begrenses kun av årsaker knyttet til mottakets og de enslige barnas sikkerhet, forutsatt at adgangen ikke begrenses i stor grad eller umuliggjøres.</p> <p>5.2 Ovennevnte aktører er i stand til å møte og snakke fritt med de enslige barna.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
1. Informasjon, medvirkning og representasjon for enslige barn (forts.)	1.3 Representasjon (forts.)	6. Sikre en prosedyre for å sette i gang leting etter det enslige barnets familie så snart som mulig etter ankomst, samt identifisering, om nødvendig med bistand fra internasjonale eller andre relevante organisasjoner, samtidig som barnets beste ivaretas.	6.1 Mottaksmyndighetene og/eller annet ansvarlig personell og representanten iverksetter eller starter oppsporing av familien på grunnlag av opplysningene det enslige barnet har gitt og i henhold til det enslige barnets beste.
2. Vurdering og respons på særlige behov og risikoer	2.1 Særlige behov	7. Sikre at det er innført en prosedyre for å identifisere og vurdere særlige behov for enslige barn.	7.1 En standardisert ordning/prosedyre for systematisk identifisering og vurdering av særlige behov hos enslige barn er på plass. 7.2 Ordningen beskriver tydelig hvem som har ansvaret for identifisering og vurdering av særlige behov. 7.3 Ordningen beskriver tydelig hvordan identifiseringen og vurderingen av behovene skal registreres og formidles til det enslige barnet og relevante aktører.
		8. Sikre at ordningen/prosedyren for identifisering og vurdering av særlige behov faktisk iverksettes raskest mulig etter ankomst.	8.1 Det er tildelt tilstrekkelig med ressurser til å kunne foreta systematisk identifisering og vurdering av de særlige behovene til hvert enkelt enslig barn. 8.2 Den innledende identifiseringen og vurderingen av åpenbare sårbarheter for å identifisere særlige behov gjennomføres på mottakets første dag, ved ankomst eller senest innen 24 timer. 8.3 Særlige behov som kommer for dagen senere identifiseres og vurderes, håndteres og dokumenteres. 8.4 Når det er nødvendig involveres spesialiserte aktører i vurderingen av særlige behov. 8.5 Kommunikasjonskanaler og samarbeid mellom mottaksmyndigheten og vedtaksmyndigheten etableres og brukes innenfor rammene som kreves for at fortroligheten skal bli ivaretatt. 8.6 Identifisering og vurdering av særlige behov skjer uavhengig av undersøkelsen av barnets behov for internasjonal beskyttelse.
		9. Sikre at særlige behov som er identifisert håndteres innen rimelig tid.	9.1 Tilfredsstillende tiltak iverksettes for å håndtere særlige behov som er identifisert og vurdert. Hvor raskt tiltakene må iverksettes avhenger av hvilke behov som er identifisert. 9.2 Når det er identifisert særlige behov, finnes det en ordning for å sikre at de følges opp regelmessig.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
2. Vurdering og respons på særlige behov og risikoer (forts.)	2.2 Risikovurdering	10. Sikre at personale som arbeider med enslige barn i et mottak tidlig identifiserer sikkerhets- og velferdsrisikoer for barn.	10.1 En standard risikovurdering for å identifisere sikkerhetsrisikoer for enslige barn er på plass. 10.2 Sikkerhetsrisikoer for enslige barn vurderes i løpet av den første uken etter ankomst og gjentas regelmessig minst hver sjette måned. 10.3 Sikkerhetsrisikoene vurderes systematisk. 10.4 Utfallet av risikovurderingen diskuteres tverrfaglig.
		11. Personale som er spesialisert på barn i mottak påser at sikkerhetsrisikoene er redusert til et absolutt minimum.	11.1 Nødvendig omsorg og plassering i egnet mottak basert på risikovurderingen er på plass innen en uke etter ankomst. 11.2 Umiddelbare tiltak i akutt utrygge situasjoner treffes av mottaksmyndigheten for å fjerne den utrygge situasjonen. 11.3 Mottaket har et varslingssystem og sikrer systematisk rapportering og umiddelbare tiltak hvis enslige barn forsvinner.
		12. Sikre at enslige barn orienteres om (av-)radikalisering og at personale formidler signaler på (mulig) radikalisering av enslige barn til ansvarlige myndigheter.	12.1 Radikalisering tas opp med enslige barn ved behov, av personale som arbeider med enslige barn. 12.2 Mottaket har et varslingssystem for å rapportere om tegn på radikalisering til ansvarlige personer og myndigheter.
3. Tildeling av mottaksplass		13. Det blir tatt hensyn til spesifikke og objektive grunner (f.eks. alder, modenhet og særlige behov) knyttet til den individuelle situasjonen til det enslige barnet, omsorgen som tilbys av mottaket og mottakstypen og muligheter for ikke-institusjonaliserte former for omsorg ved tildeling for det enslige barnet.	13.1 En ordning er på plass for å vurdere om det finnes konkrete, objektive grunner for å tildele barnet en bestemt type mottaksplass.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
3. Tildeling av mottaksplass (forts.)		14. Sikre at familiens enhet respekteres, i samsvar med prinsippet om barnets beste.	14.1 Enslige barn som er søsken (i henhold til definisjonen i Mottaksdirektivets artikkel 24 nr. 2) innkvarteres sammen om de ønsker det. 14.2 Enslige barn med ektefeller og barn kan bo sammen hvis det er til det enslige barnets beste og i henhold til relevant nasjonal lovgivning. 14.3 Når det er mulig og hensiktsmessig, bør familiens enhet respekteres med hensyn til medlemmer av storfamilien.
		15. Sikre at særlige behov tas i betraktning ved (ny) tildeling av mottaksplass til enslige barn.	15.1 Tildeling av en bestemt type mottaksplass til enslige barn er basert på en vurdering av særlige behov ved mottak. 15.2 Det er mulig å gjennomføre flytting av enslige barn særlige behov blir identifisert ved mottak. 15.3 Overføring av enslige barn bør begrenses til et minimum og bare skje når det er til barnets beste, for eksempel for å få lettere adgang til familiemedlemmer eller skole. 15.4 Enslige barn som har fylt 18 år bør få lov til å bli på samme sted/i samme område om mulig. Særskilte tiltak bør treffes ved overføring av et enslig barn til et mottak for voksne når det fyller 18. Overføringen bør organiseres nøye sammen med både mottaket og det enslige barnet.
4. Daglig omsorg		16. Ivareta den daglige omsorgen for det enslige barnet i mottakssenteret (a) eller i egen bolig (b).	16.1.a) Personale (som er spesialisert på barn i mottak) er til stede i mottakssenteret til enhver tid. 16.1.b) Personale som er spesialisert på barn i mottak er til stede så lenge det enslige barnet befinner seg i mottakssenteret, altså før og etter skoletid, i helger og i skoleferier. 16.1.c) Hvis de ansatte som er til stede om natten ikke er spesialisert på barn i mottak, må de i det minste ha opplæring i beskyttelse av barn og barns rettigheter, samt nødvendig informasjon om den spesifikke situasjonen til enslige barn i mottakssenteret. 16.1.d) Det er minst én daglig kontroll av at enslige barn i mottakssenteret er til stede, for å forvise seg om at barnet ikke har rømt. ELLER 16.2.a) Enslige barn i egen bolig kan til enhver tid kontakte personale som er spesialisert på barn i mottak. 16.2.b) Personale som er spesialisert på barn i mottak besøker enslige barn som bor i egen bolig minst to ganger hver uke. 16.2.c) Det foretas kontroll ved hjemmebesøk for å forvise seg om at et enslig barn som er innkvartert i egen bolig ikke har rømt. 16.3 Det enslige barnet får hjelp til daglige gjøremål og aktiviteter. 16.4 Det enslige barnet får leksehjelp og ekstraundervisning.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
4. Daglig omsorg (forts.)		17. Den daglige omsorgen organiseres etter en bestemt metode for omsorg for enslige barn.	<p>17.1 Metoden for omsorg for enslige barn er skissert i en håndbok som er kjent for og brukes av alt personale som er spesialisert på barn i mottak og som har ansvar for den daglige omsorgen i mottaket.</p> <p>17.2 Håndboken inneholder minst en beskrivelse av målene med den daglige omsorgen og en mal for samtaler der målene og resultatene for det enslige barnet diskuteres med barnet. Den inneholder også beskrivelser av barnets sikkerhetssituasjon, fremtidsutsikter, ferdigheter og særlige behov.</p> <p>17.3 Personale som er spesialisert på barn i mottak drøfter regelmessig målene for den daglige omsorgen og resultatene av den med representanten og det enslige barnet.</p>
		18. Det enslige barnet forberedes på å bli selvstendig og leve et uavhengig liv senere.	<p>18.1 Ferdigheter knyttet til selvstendighet vurderes regelmessig.</p> <p>18.2 Det enslige barnet får støtte og opplæring i personlig økonomi og ansvarlig bruk av energi.</p> <p>18.3 Det enslige barnet får hjelp til og opplæring i renhold og klesvask.</p> <p>18.4 Det enslige barnet får hjelp til og opplæring i matlaging.</p>
		19. Ivareta og fremme det enslige barnets helse og velferd og styrke utholdenheten.	<p>19.1 Det enslige barnets psykiske velferd og helse tas i betraktning og ivaretas i den daglige omsorgen.</p> <p>19.2 Det enslige barnet har tilgang til holdningsskapende tiltak om risiko ved bruk av narkotika og alkohol, avhengig av alder og modenhet.</p> <p>19.3 Det enslige barnet har tilgang til bevisstgjøringsaktiviteter om seksuell og reproduktiv helse og om kjønnsroller, avhengig av barnets alder og modenhet.</p> <p>19.4 Det enslige barnet får et minimum av informasjon og opplæring for å styrke barnet mot alle former for psykisk, seksuelt eller andre former for fysisk misbruk og omsorgssvikt.</p>
		20. Støtte og følge opp det enslige barnets psykiske og sosiale utvikling gjennom en standardisert omsorgsplan.	<p>20.1 Personale som er spesialisert på barn i mottak vurderer bakgrunnen, behovene, ferdighetene og fremtidsutsiktene til det enslige barnet, som standardelementer i omsorgsplanen for det enslige barnet og med barnets medvirkning.</p> <p>20.2 Den psykiske og sosiale utviklingen til det enslige barnet drøftes av relevante omsorgspersoner fra ulike fagfelt (tverrfaglig tilnærming).</p> <p>20.3 Informasjon om det enslige barnets psykiske og sosiale utvikling utveksles regelmessig med representanten.</p> <p>20.4 Når det enslige barnet overføres til et nytt mottak, oversendes omsorgsplanen senest samme dag som overføringen finner sted. Oversendingen skal ivareta prinsippet om fortrolighet.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
4. Daglig omsorg (forts.)		21. Sikre effektiv tilgang til fritidsaktiviteter og lek som er tilpasset de enslige barnas alder.	<p>21.1 Det er daglig tilgang til flere ulike fritidsaktiviteter, både innendørs og utendørs, tilpasset alder og etter de enslige barnas ønsker.</p> <p>21.2 Fritidsaktiviteter organiseres og overvåkes av personale som er spesialisert på barn i mottak og/eller andre ansvarlige voksne som er involvert i omsorgen.</p> <p>21.3.a Enslige barn i alderen 0–12 år kan leke daglig under tilsyn på et trygt, alderstilpasset område</p> <p>21.3.b Et minste utvalg av alderstilpassede sportsaktiviteter tilbys regelmessig (jf. kapittel 9, Innkvartering).</p> <p>21.4 Tilgang til internett og hvor lenge barna skal ha tilgang til internett er alderstilpasset og reguleres og overvåkes av personalet.</p>
5. Bemanning		22. Sikre tilstrekkelig kompetent personale til den daglige omsorgen for enslige barn.	22.1 Mottaket må sørge for tilstrekkelig kompetent personale som skal stå for den daglige omsorgen for enslige barn.
	23. Sikre at personalet har tilstrekkelige kvalifikasjoner.	<p>23.1 Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng har et tydelig mandat (stillingsbeskrivelse).</p> <p>23.2 Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng er kvalifisert i henhold til nasjonale lover og forskrifter når det gjelder deres særskilte mandat (stillingsbeskrivelse).</p> <p>23.3 Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng har ingen barnerelaterte lovbrudd på rullebladet og heller ingen lovbrudd som kan reise alvorlig tvil om deres evne til å inneha en rolle med ansvar for barn.</p>	
	24. Sikre at personalet får nødvendig og relevant opplæring.	<p>24.1 Uavhengig av behovet for særskilt opplæring av ansatte som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng, bør all opplæring være i henhold til de overordnede atferdsreglene som definerer nøkkelbegrep og -prinsipper som ligger til grunn for alt arbeid i mottak.</p> <p>24.2 Personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng får en grundig innføring i rollen, i god tid.</p> <p>24.3 En tydelig opplæringsplan, inkludert opplæringskrav for hver funksjonsgruppe, for vurdering, beslutning, dokumentasjon og tiltak ved særlige behov i mottak, er på plass så raskt som mulig og i hele perioden i mottak.</p> <p>24.4 Opplæringen organiseres regelmessig og etter personalets behov.</p> <p>24.5 Opplæringen som gis omfatter kjønns- og aldersrelaterte problemstillinger, kulturoplæring, konflikthåndtering, grunnopplæring og spesialisering i identifisering av personer med særlige behov, bevissthet om psykiske helseproblemer, gjenkjenning av tegn på radikaliserings og identifisering av ofre for menneskehandel, samt førstehjelp og brannsikkerhet.</p>	

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
5. Bemanning (forts.)		25. Sikre og fremme effektivt samarbeid, informasjonsdeling og bevissthet	25.1 Særlige behov bør formidles til relevante interessenter slik at de kan gi nødvendige garantier (særlige behov) og støtte.
			25.2 Regelmessig samarbeid, informasjonsdeling og bevisstgjøringsøker og/eller alternative ordninger er på plass hos ansatte som på grunn av yrke og/eller funksjon er i kontakt med enslige barn, inkludert sosialarbeidere, lærere og helsearbeidere, registreringsansvarlige tjenestemenn, tolker, mottaksledere, administrativt ansatte/koordinasjonsansvarlige og representanter.
			25.3 Representantene og andre relevante aktører som regelmessig arbeider med enslige barn holder hverandre informert om det enslige barnets psykiske og sosiale utvikling.
		25.4 Fortrolighetsreglene som er fastsatt i nasjonal lovgivning og folkeretten når det gjelder all informasjon personer som arbeider med enslige barn blir kjent med i jobbsammenheng, overholdes.	
		26. Gi støtte til personale som arbeider med enslige barn i mottakssammenheng.	26.1 Det finnes ulike tiltak som kan brukes for å håndtere vanskelige situasjoner som oppstår i arbeid på mottak.
		27. Sikre at ledelse, tilsyn og ansvarlighet tas hensyn til gjennom regelmessig – minst årlig – kontroll og tilfredsstillende personalstøtte.	27.1 Mottaket må ha en ordning for regelmessig kontroll av hvordan personalet ivaretar den daglige omsorgen for enslige barn.
6. Helsetjenester		28. Sikre tilgang til medisinsk undersøkelse og forebygging av helserelaterte problemer tidlig i mottaksprosessen.	28.1 Enslige barn bør få informasjon om retten til helsetjenester, formålet og meningen med medisinsk undersøkelse og vaksinasjonsprogrammer umiddelbart etter ankomst i mottakssenteret.
			28.2 Medisinsk undersøkelse bør, med det enslige barnets samtykke, gjennomføres så snart som mulig etter ankomst i mottakssenteret.
			28.3 Hvis vaksinasjonsprogrammer ikke inngår i de generelle, obligatoriske helseprogrammene, bør enslige barn få nødvendige vaksiner.
			28.4 Enslige barn får alderstilpasset og tilstrekkelig informasjon om seksuell og reproduktiv helse og hvilke tjenester som finnes.
			28.5 Enslige barn får prevensjonsmidler.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
6. Helsetjenester (forts.)		29. Sikre tilgang til nødvendige helsetjenester tilsvarende det landets egne borgere har, inkludert prevensjon og psykisk, fysisk og psykososial omsorg.	<p>29.1 Enslige barn har tilgang til alle typer nødvendige helsetjenester.</p> <p>29.2 Helsetjenestene ytes av kvalifisert helsepersonell.</p> <p>29.3 Helsetjenester er tilgjengelig i mottaket, i rimelig gangavstand eller med offentlig transport, og ved behov følges enslige barn av personale eller representant.</p> <p>29.4 Nødvendige helsetjenester, inkludert reseptbelagte medisiner, ytes kostnadsfritt eller refunderes sammen med dagpengene.</p> <p>29.5 Mottaket har ordninger for trygg oppbevaring og utdeling av forskreven medisin.</p> <p>29.6 Tilfredsstillende ordninger som sikrer at enslige barn er i stand til å kommunisere med helsepersonell på en effektiv måte er innført.</p> <p>29.7 Ordninger som sikrer tilgang til førstehjelp i en nødsituasjon er innført.</p> <p>29.8 Enslige barn får innsyn i egne journaler, med forbehold om nasjonal lovgivning.</p> <p>29.9 Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige medisinske behov.</p>
		30. Sikre tilgang til psykisk helsevern, rehabiliteringstjenester og kvalifisert rådgivning for enslige barn som lider av psykiske problemer og/eller har vært utsatt for enhver form for misbruk, omsorgssvikt, utnyttelse, tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller som har opplevd væpnet konflikt, gjennom å utvikle og gjennomføre standardprosedyrer for psykisk helse og psykososial støtte.	<p>30.1 Enslige barn som trenger psykiske helsetjenester, rehabiliteringstjenester og/eller kompetent rådgivning mottar slike tjenester fra en klinisk psykolog som er til stede i mottaket eller tilgjengelig utenfor senteret.</p> <p>30.2 Psykiske helsetjenester, rehabiliteringstjenester og/eller kompetent rådgivning ytes av kvalifisert medisinsk personell.</p>
7. Utdanning – innføringsklasser og yrkesrettet opplæring	7.1 Tilgang til utdanningssystemet og annen form for undervisning	31. Sikre effektiv adgang til utdanningssystemet med lignende vilkår som landets egne borgere senest tre måneder etter den dato søknaden om internasjonal beskyttelse ble inngitt.	<p>31.1 Alle enslige barn bør ha tilgang til utdanningssystemet på tilsvarende vilkår som landets egne borgere.</p> <p>31.2 Alle enslige barn som har nådd myndighetsalder bør kunne fortsette videregående utdanning.</p> <p>31.3 Utdanning er tilgjengelig i eller utenfor Mottaket, innen rimelig avstand, og ved behov følges enslige barn av personale som er spesialisert på barn i mottak eller representanten.</p> <p>31.4 Enslige barn som går på skole eller mottar annen form for undervisning kan delta på obligatoriske klasseturer.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
7. Utdanning – innføringsklasser og yrkesrettet opplæring (forts.)	7.1 Tilgang til utdanningssystemet og annen form for undervisning (forts.)	32. Sikre tilgang til annen form for undervisning når tilgangen til utdanningssystemet er midlertidig utilgjengelig på grunn av særlige omstendigheter i medlemsstaten eller det enslige barnets spesielle situasjon.	32.1 Det finnes egne ordninger der undervisning tilbys i mottaket eller på annet egnet sted. 32.2 Det finnes egne ordninger for personer med særlige behov som søker internasjonal beskyttelse.
	7.2 Innføringsklasser	33. Sikre tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet.	33.1 Alle enslige barn bør ha tilgang til interne eller eksterne innføringsklasser, inkludert eventuelle nødvendige språkkurs, for å legge til rette for tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet. 33.2 Interne eller eksterne ordninger, inkludert infrastruktur, læreplan og kompetent personale, er på plass for å tilby effektive innføringsklasser i samsvar med barnas behov.
	7.3 Tilgang til yrkesrettet opplæring	34. Sikre tilgang til yrkesrettet opplæring når ordinær undervisning ikke er til barnets beste.	34.1 Enslige barn bør ha tilgang til yrkesrettet opplæring uavhengig av om tidligere skolegang anerkjennes. 34.2 Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov.
8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger	8.1 Mat	35. Sikre at enslige barn har tilgang til tilfredsstillende mat i tilstrekkelige mengder.	35.1 Standardene for mattrygghet følges. 35.2 Det serveres minst fem måltider per dag, hvorav minst ett er ferdig tilberedt og serveres varmt. 35.3 Dagsplanen til enslige barn bør tas i betraktning når måltidene serveres. 35.4 Måltidene sikrer et balansert og variert kosthold. 35.5 Enslige barn får informasjon om hva måltidet består av. 35.6 Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige kostholdsbehov. 35.7 Kostholdsmessige preferanser og begrensninger for særskilte grupper tas i betraktning.
		36. Sikre at enslige barn har tilgang til drikkevann døgnet rundt.	36.1 Alle barn får minst 2,5 liter vann per dag, personlig fysiologi og klima tatt i betraktning. 36.2.a. Mottakets infrastruktur sikrer tilfredsstillende drikkevann ELLER 36.2.b. Drikkevann deles ut hvis infrastrukturen ikke er tilfredsstillende.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger (forts.)	8.2 Klær og husholdningsartikler	37. Sikre at enslige barn har nok klær.	37.1 Enslige barn tilbys klær så raskt som mulig. 37.2 Enslige barn har nok undertøy til en uke uten å måtte vaske klær. 37.3 Enslige barn har et minimum av klesplagg. 37.4 Enslige barn har minst to forskjellige par sko. 37.5 Hvis et plagg ikke lenger kan brukes på grunn av slitasje, finnes det en standardisert måte å bytte det ut på. 37.6 Enslige barn med babyer eller småbarn har nok klær til barna i en uke uten å måtte vaske klær.
		38. Sikre at enslige barn har egnede klær.	38.1 Klærne passer til de enslige barna med tanke på størrelse. 38.2 Klærne er i rimelig god stand og i samsvar med rådende standard i vertssamfunnet og barnas bakgrunn. 38.3 Klær som passer til årstiden er tilgjengelige. 38.4 Det tilbys nok klær for å delta på skoleturer og fritidsaktiviteter.
		39. Sikre at enslige barn har tilgang til tilfredsstillende personlige hygieneprodukter i tilstrekkelige mengder.	39.1 Det finnes en liste som angir typer og mengder av personlige hygieneprodukter som barn har rett til å motta, ut fra alder og kjønn. 39.2 Nødvendige personlige hygieneprodukter står til barnets rådighet, enten gjennom utdeling til hver enkelt person eller gjennom dagpengene.
		40. Sikre at enslige barn har adgang til andre grunnleggende artikler enn mat.	40.1 Det tilbys tilstrekkelig med sengetøy og håndklær. 40.2 Vaskepulver er tilgjengelig hvis enslige barn har ansvar for vask av egne klær. 40.3 Det finnes egne ordninger for enslige barn med særlige behov i mottak.
		41. Sikre at enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får egnede klær og skolesaker slik at de kan delta fullt ut i alle utdanningsaktiviteter.	41.1 Enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får klær som er egnet for undervisningsaktivitetene. 41.2 Enslige barn som går på skole eller får annen form for undervisning får en skolesekk (ryggsekk eller annet) og alle skolesaker skolen krever kostnadsfritt. 41.3 Det tilbys nok klær for å delta på skoleturer og fritidsaktiviteter.
8. Mat, klær, husholdningsartikler og lommepenger (forts.)	8.3 Dagpenger	42. Sikre at det gis tilstrekkelig med dagpenger.	42.1 Det finnes en klar definisjon av hva som inngår i dagpengene. 42.2 Metoden for beregning av dagpenger er tydelig fastsatt. 42.3 Dagpengene er til fri disposisjon («lommepenger») 42.4 Dagpengebeløpet omfatter også, som et minimum, følgende utgifter, med mindre de dekkes direkte: kommunikasjon og informasjon, skolesaker, personlig hygiene og kroppspleie, fritidsaktiviteter og transportutgifter i forbindelse med helsehjelp og anskaffelse av medisiner, asylprosedyren og retts hjelp, samt utdanning for barn som går på skole eller får en annen form for undervisning. 42.5 Dagpenger utbetales regelmessig og ikke sjeldnere enn én gang i måneden.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
9. Innkvartering	9.1 Sted	43. Sikre effektiv geografisk tilgang til relevante tjenester, som offentlige tjenester, skole, helsevesen, sosial- og rettshjelp, en butikk for daglige behov, klesvask og fritidsaktiviteter.	<p>43.1 Det finnes egne ordninger for barn med særlige behov.</p> <p>43.2.a) De relevante tjenestene tilbys i mottaket ELLER</p> <p>43.2.b) Mottaket ligger i rimelig gangavstand fra relevante tjenester og tilgjengelig infrastruktur er tilrettelagt for fotgjengere ELLER</p> <p>43.2.c) Relevante tjenester er tilgjengelige med offentlig transport og reisetiden er rimelig ELLER</p> <p>43.2.d) Relevante tjenester er tilgjengelige med transport som er organisert av medlemsstaten.</p>
	9.2 Infrastruktur	<p>44. Sikre tilstrekkelig plass på soverommet i bofellesskap.</p> <p>45. Sikre at privatlivet og sikkerheten til barn i bofellesskap respekteres.</p>	<p>44.1 Det tilbys et areal på 4 m² for hvert enslige barn.</p> <p>44.2 I tillegg til minstearealet på 4 m² per person, skal det være en takhøyde på minst 2,1 meter.</p> <p>44.3 Det er tilstrekkelig plass på soverommet til én seng og ett skap.</p> <p>45.1 Maksimalt fire barn er innkvartert på ett soverom.</p> <p>45.2 Det er atskilte soverom for gutter og jenter, og det er ingen adgang for barn av det motsatte kjønn.</p> <p>45.3 Adgangsbegrensningen bør sikres ved at området er atskilt fra de voksne.</p> <p>45.4 Barna har ved behov tilgang til et rom (i eller utenfor mottaket) der de uforstyrret kan ha møter med representanter, jurister, sosialarbeidere og andre relevante aktører.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
9. Innkvartering (forts.)	9.2 Infrastruktur (forts.)	46. Sikre at innkvarteringen er tilstrekkelig møblert.	<p>46.1 Møblelementet på hvert soverom skal minst bestå av:</p> <p>46.1.1 én enkeltseng</p> <p>46.1.2 et skrivebord og en stol per person, enten på soverommet eller i fellesarealene</p> <p>46.1.3 et låsbart skap per barn som er stort nok til personlige eiendeler (som klær, penger og dokumenter).</p> <p>46.2 I delte soverom er skapet låsbart.</p> <p>46.3 Fellesarealene/oppholdsrommene bør møbleres på en hjemmekoselig og barnevennlig måte, med et tilstrekkelig antall bord, stoler, sofaer og lenestoler. Det bør finnes et felles oppholdsrom.</p> <p>46.4 I mottak der enslige barn lager sin egen mat, er følgende på plass og tilgjengelig på kjøkkenet:</p> <p>46.4.1 tilstrekkelig kjøleskapsplass per person</p> <p>46.4.2 tilstrekkelig hylleplass per person</p> <p>46.4.3 en gitt minstetid med adgang til komfyr per person</p> <p>46.4.4 et minste antall tallerkener, kopper, kjøkkenredskaper og bestikk per person.</p> <p>46.5 I mottak med matservering skal kjøkkenet hvor det foregår opplæring i matlaging under tilsyn være tilgjengelig for barn, og følgende ting skal finnes og være tilgjengelige på kjøkkenet:</p> <p>46.5.1 tilstrekkelig kjøle-, koke-, steke- og oppbevaringskapasitet</p> <p>46.5.2 et tilstrekkelig antall tallerkener, kopper, kjøkkenredskaper og bestikk finnes</p>
		47. Sikre tilstrekkelig, tilfredsstillende og fungerende sanitæranlegg i mottaket.	<p>47.1 Alle barn bør ha trygg og effektiv adgang til dusj/bad, vask med varmt og kaldt vann og et fungerende, låsbart toalett som kan åpnes av personalet fra utsiden.</p> <p>47.2 Minst ett fungerende og låsbart toalett per åtte barn er tilgjengelig døgnet rundt.</p> <p>47.3 Det finnes minst én fungerende dusj eller ett fungerende badekar med varmt og kaldt vann per åtte barn.</p> <p>47.4 Minst én fungerende vask med varmt og kaldt vann per ti barn er tilgjengelig døgnet rundt.</p> <p>47.5 Hvis det er mer enn én dusj på badet, er det et visuelt skille mellom dem.</p> <p>47.6 Toalett-, vask- og dusjløsninger er kjønnsdelte (og merket på en tydelig og forståelig måte), unntatt i små mottak.</p> <p>47.7 Det finnes ordninger som sikrer at barn har trygg tilgang til mottaket og at intimsfæren til barn alltid respekteres.</p> <p>47.8 Det finnes ordninger som sikrer at klær og håndklær er tørre mens barna dusjer.</p> <p>47.9 Det finnes egne ordninger for barn med særlige behov.</p>

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
9. Innkvartering (forts.)	9.2 Infrastruktur (forts.)	48. Sikre at bygningen er i henhold til relevante nasjonale og lokale forskrifter.	48.1 Mottaket er bygget i henhold til gjeldende lokale og nasjonale forskrifter. 48.2 Bygningen vedlikeholdes og drives i henhold til relevante lokale og nasjonale forskrifter, og alle potensielle risikoer blir tatt i betraktning. 48.3 Soverommene og fellesarealene/ oppholdsrommene i mottaket får tilstrekkelig dagslys og har tilstrekkelig ventilasjon, samtidig som det er montert gardiner og/eller persienner som kan stenge lyset ute ved behov. 48.4 Det er tilfredsstillende temperaturregulering i alle deler av mottaket. 48.5 Soverom og fellesarealene er skjermet mot utilbørlig utendørs støy.
		49. Sikre at både innvendig og utvendig infrastruktur i mottak for personer som søker internasjonal beskyttelse og som har redusert bevegelsesevne er tilpasset behovene deres.	49.1 Innkvarteringen er: 49.1 a) i første etasje ELLER 49.1 b) det er installert en heis for personer med redusert bevegelsesevne ELLER 49.1 c) det er bare et visst antall trappetrinn, avhengig av graden av redusert bevegelsesevne. 49.2 Ekstern adkomst, for eksempel stier og oppkjørsler, har en fast, plan overflate. 49.3 Inngangen er tilrettelagt for enslige barn med redusert bevegelsesevne. 49.4 Døråpninger og korridorer i mottaket er brede nok til rullestolbrukere. 49.5 Det er montert rekkverk i rom og på steder som brukes av barn med redusert bevegelsesevne. 49.6 Sanitæranleggene er universelt utformet, for eksempel terskelfri dusj, håndtak, vasker og toaletter i passende høyde for rullestolbrukere, og arealet på badene og toalettene er stort nok til rullestoler.
	9.3 Sikkerhet	50. Sikre tilstrekkelige sikkerhetstiltak.	50.1 En risikovurdering av mottaket og området gjennomføres regelmessig, og både eksterne og interne faktorer tas i betraktning. 50.2 Det er innført tilfredsstillende sikkerhetstiltak basert på resultatet av risikovurderingen. 50.3 Adgang til lokalene overvåkes. 50.4 Brannsikkerheten i mottaket er ivaretatt i henhold til nasjonal lovgivning. 50.5 Det er mulig å rapportere sikkerhetsproblemer (f.eks. tyveri, vold, trusler, motvilje blant lokalbefolkningen) til ansvarlig personale på en trygg måte. 50.6 Telefonnumrene til nødetatene er oppslått på et synlig sted, og en telefon er tilgjengelig. 50.7 Sikkerhetstiltakene er også rettet mot å påvise og forebygge seksuell og kjønnsbasert vold. 50.8 Det er innført egne ordninger for barn med særlige behov. 50.9 Det finnes et beskyttet område uten farer hvor barn kan leke.

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige			
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer
9. Innkvartering (forts.)	9.4 Fellesarealer	51. Sikre at søkerne har tilstrekkelig plass til å spise.	51.1 Det er avsatt et bestemt sted der alle barn kan spise.
		52. Sikre at barn har tilstrekkelig plass til fritids- og gruppeaktiviteter.	52.1 Det finnes et område som egner seg for fritidsaktiviteter inne i mottaket eller i nærheten, i det offentlige rom. 52.2 Når gruppeaktiviteter organiseres av medlemsstaten, er det stilt et tilstrekkelig og egnet areal til rådighet, for eksempel i form av et eget rom. 52.3 Det er avsatt et sikkert rom/areal i selve mottaket der barn kan leke og delta i utendørsaktiviteter. 52.4 a) Et minimum av fritidsaktiviteter finnes innen rimelig, trygg gangavstand. 52.4 b) Bofellesskap tilbyr et minimum av fritidsaktiviteter som er tilpasset barnas alder inne i mottaket. 52.4. c) Andre aktiviteter kan være tilgjengelige med offentlig transport eller organisert transport som medlemsstaten sørger for. 52.5 a) Barn i alderen 0–12 år har daglig adgang til alderstilpassede lekeplasser og lekerom. 52.5 b) Barn i alderen 13–17 år har ukentlig tilgang til innendørs og utendørs idrettsanlegg.
	9.5 Sanitærforhold	53. Sikre at både beboernes egne rom og fellesarealer holdes rene.	53.1 Mottaket har en renholdsplan som følges. 53.2 Renhold i egne rom og fellesarealer i mottaket kontrolleres regelmessig. 53.3 Renhold kontrolleres når beboere flyttes til et annet rom eller et annet mottak. 53.4 Hvis enslige barn deltar i husarbeidet (i opplæringsøyemed), er det viktig at personalet tar hensyn til alder og utviklingsnivå og gir den hjelpen som trengs. De må også ha tilgang til rengjøringsmidler og -utstyr, i tillegg til verneutstyr som hansker og masker.
		54. Sikre at kjøkken og sanitæranlegg blir godt renholdt.	54.1 Renholdet i arealene er i henhold til lokale og nasjonale forskrifter og standarder. 54.2 Arealene rengjøres minst én gang hver dag (i mottakssentre), om nødvendig oftere. 54.3 Rundvask av arealene gjennomføres regelmessig.
		55. Sikre at barn kan vaske klær selv eller få det gjort regelmessig.	55.1 Når sengetøy utleveres direkte og vaskes av boliganlegget, bør det vaskes minst én gang hver fjortende dag. 55.2 a) Barn bør kunne vaske klær (også håndklær) minst én gang hver uke, enten alene eller med nødvendig tilsyn. 55.2 b) Hvis vaskeritjeneste er tilgjengelig, bør den være tilgjengelig i tilstrekkelig grad minst fem dager hver uke (inkludert helg).

Operasjonelle standarder og indikatorer for mottaksforhold for enslige mindreårige					
Kapittel	Underkapittel	Standard	Indikatorer		
9. Innkvartering (forts.)	9.6 Vedlikehold	56. Sikre at mottaket er sikkert og fungerer som det skal med regelmessig vedlikehold.	56.1 Det kontrolleres regelmessig at mottaket og inventar og utstyr i mottaket fungerer som det skal. 56.2 Personer som søker internasjonal beskyttelse, har mulighet til å melde fra om behov for vedlikehold og reparasjoner. 56.3 Reparasjoner og utskiftninger som trengs i mottaket utføres raskt og med tilfredsstillende kvalitet.		
	9.7 Kommunika- sjonsutstyr og -tjenester	57. Sikre at barn har tilstrekkelig tilgang til telefon for å kunne opprettholde kontakten med familie og ringe ulike instanser når det gjelder saken, eller for juridiske, medisinske og utdanningsrelaterte spørsmål.	57.1 Tilgang til telefon, som et minimum for samtaler med familie og kontakt med representanten når det gjelder saken eller juridiske, medisinske og utdanningsrelaterte spørsmål. 57.2 Barn bør ha tilgang til minst én telefon i hvert mottak. 57.3 Barn kan ha private telefonsamtaler, det vil si at ingen andre barn kan overhøre samtalen.		
				58. Sikre at barn har tilstrekkelig tilgang til internett.	58.1 Barna har daglig, kostnadsfri tilgang til internett i mottaket, av hensyn til skolegang og kontakt med familien.
				59. Sikre at barna har mulighet til å lade kommunikasjonsenhetene sine.	59.1 Minst én stikkontakt finnes og er tilgjengelig per barn til å lade elektroniske enheter.

Kontakte EU

Personlig

Det finnes flere hundre Europe Direct-informasjonsentre over hele EU. Du finner adressen til ditt nærmeste senter på: https://europa.eu/european-union/contact_en

Telefon eller e-post

Europe Direct er en tjeneste som hjelper deg å finne svar på spørsmål om EU. Du kan kontakte denne tjenesten:

- på grønt nummer: 00 800 6 7 8 9 10 11 (enkelte operatører kan fakturere for samtalen)
- på følgende vanlige telefonnummer: +32 22999696
- på e-post via: https://europa.eu/european-union/contact_en

Finne informasjon om EU

På internett

Informasjon om Den europeiske union på alle offisielle EU-språk er tilgjengelig på Europa-nettstedet: https://europa.eu/european-union/index_en

EU-publikasjoner

Du kan laste ned eller bestille EU-publikasjoner (mange er gratis) på: <https://publications.europa.eu/en/publications>. Flere eksemplarer av gratispublikasjoner fås ved henvendelse til Europe Direct eller ditt lokale informasjonscenter (se https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU-rett og EU-rettslige dokumenter

Du finner juridisk informasjon fra EU, inkludert alle EU-rettsakter siden 1952, i alle offisielle språkversjoner, ved å gå til EUR-Lex på: <http://eur-lex.europa.eu>

Åpne data fra EU

EU's portal for åpne data (<http://data.europa.eu/euodp/en>) gir tilgang til datasett fra EU. Data kan lastes ned og gjenbrukes gratis, til både kommersielle og ikke-kommersielle formål.

Publications Office
of the European Union